

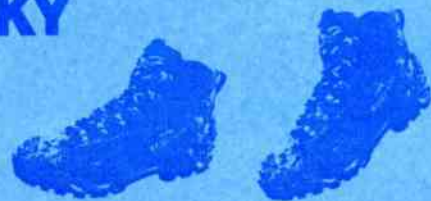
**ZEMĚPISNÁ
SPOLEČNOST**

„PO CESTÁCH VLASTI“

1953 – 2003

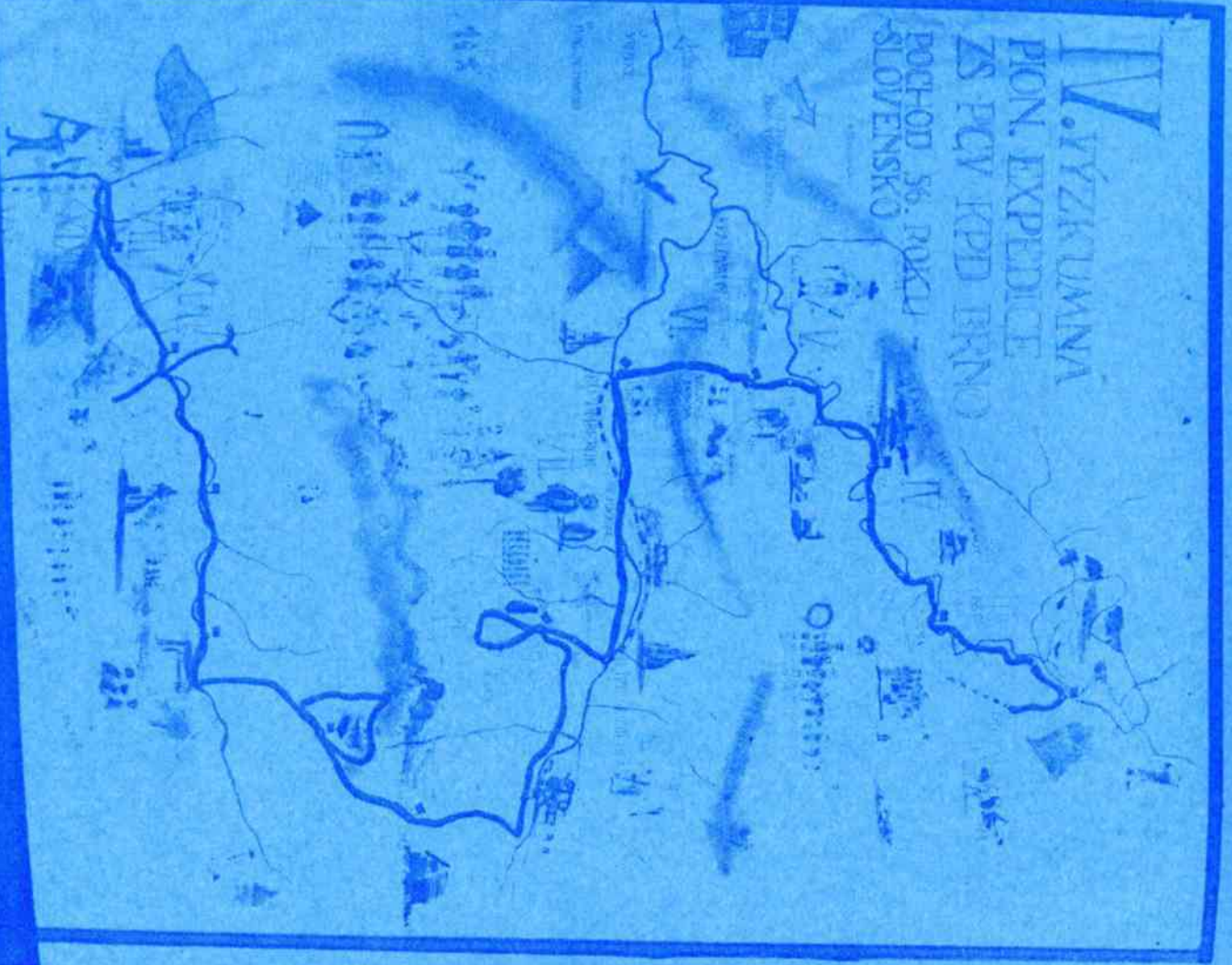

X. SBORNÍK – HISTORICKÝ

IV. VÝZKUMNÁ PION. EXPEDICE ZS PCV KPD BRNO

POCHOD 56. ROKU
SLOVENSKO

ÚVOD

Zeměpisná společnost „Po cestách vlasti“ slaví padesáté výročí svého založení. Měřeno délkou lidského života je to dost dlouhá doba.

Ať už jsme do ZS chodili v kterémkoliv období, rádi vzpomínáme na to pěkné, co jsme v ní prožili. Nikdo z nás ale nechodil do ZS celých padesát let, a proto z osobního prožitku známe jen část jejich dějin. Sborníky vydáváme, abychom o své práci dali vědět svému okolí a svou historii zachovali i sami pro sebe.

Zatímco během prvních tří let vydala ZS hned dva sborníky, následujících 17 let nevyšel ani jeden. A přitom se toho stalo v těch letech opravdu hodně!

Střídali se vedoucí ZS a s nimi se měnil i způsob vedení, přístup k dětem a pojetí celé práce. Každý z nich se jistě snažil vydat ze sebe to nejlepší, ale snaha mnohdy nestačila. ZS ve svém vývoji prožívala léta úspěšná, ale i léta smůly a nezdarů. Několikrát jí hrozil i zánik, naštěstí se vždy objevil schopný vedoucí, který dokázal činnost zase obnovit. Někdy to nějaký čas trvalo, jindy se vůdčích osobností objevilo několik najednou. Pokud se schopní vedoucí dokázali shodnout, ZS vzkvétala. V opačném případě vedoucí odcházeli jinam nebo se ZS dělila.

Vše významné, co se kdy v ZS událo, se pokusil shrnout třetí sborník, vydaný k 20. výročí založení v roce 1973. Byl ale svým rozsahem nevelký, takže o většině událostí mohl pojednat jen stručně. V té době se ZS PCV rozhodla vydávat sborníky každých pět let. Toto předsevzetí se jí zatím vždy podařilo splnit, a tak se každý, kdo měl zájem, mohl postupně dočíst o všem, co se v ZS děje.

Tento X. sborník se od šesti předchozích liší nejen formátem, ale především obsahem. Padesáté výročí založení je vhodná chvíle k tomu, abychom se pokusili shrnout celé dosavadní dějiny ZS PCV. Tento sborník by nikdy nevznikl bez spolupráce s bývalými členy ZS. Děkujeme všem, kteří nám poskytli svůj čas, vědomosti, radu nebo pomoc. I malé upřesnění bylo pro nás velmi cenné. Omlouváme se těm, které jsme neoslovili nebo jejichž pomoci jsme nakonec nevyužili. Věříme, že tento sborník o historii ZS PCV není poslední, tak jako padesátka není poslední kulaté výročí, které její členové a příznivci společně slaví.

PREHISTORIE ZEMĚPISNÉ SPOLEČNOSTI „PO CESTÁCH VLASTI“

(ZAČÁTKY PŘED JEJÍM ZALOŽENÍM – FAKTA A VÍCE VZPOMÍNEK)

Vznik a velmi úspěšný vývoj Zeměpisné společnosti „Po cestách vlasti“ byl podmíněn zvláštní - historicky příznivou, ale vlastně absurdní situací v politice mimoškolní výchovy dětí a mládeže na počátku padesátých let 20. století v Československu:

Mimoškolní výchova totiž začala být od vzniku prvních organizací Pionýra v letech 1949-51 pevně připoutána ke škole. Pionýrská organizace se od počátku stala pomocnou silou nebo i prodlouženou rukou ředitelů a učitelů tehdá národních a osmiletých škol. Pionýrská skupina byla škola, oddíl třída. Děti, které se spolu dopoledne učily, se odpoledne, často v téže učebně – klubovně – mimoškolně dovychovávaly. Základní a často doživotní přátelství vznikala podle místa bydliště a data narození. Možnosti individuálního výběru skutečně mimoškolní činnosti a přátelství skončily s likvidací skautské organizace Junák, tábornických organizací Sokola a podobných dobrovolných zájmových institucí.

Ale v této monokulturní jednotné struktuře nastaly přece jen respektované mezery: na počátku zcela ojedinělý Krajský dům pionýrů v Brně - Lužánkách reprezentoval od svého otevření v r.1949, jako první v celé ČSR, možnost uplatnění újeji zaměřených zájmů vyspělých dětí a mládeže Brna. Dokud to však byly jen opravdu specializované oddělené kroužky, bylo možno mluvit o jakési „Lidové škole umění, řemesel, vědy a techniky“, kdy si každý kroužek se svým pedagogem hrál jen na malém, ohrazeném pískovišti. Nicméně talentované děti do nich chodily s opravdovým zájmem až nadšením.

A to byl obzvláště živý zárodek nadějného vývoje komplexnějšího. Za těchto objektivních podmínek se začala, nejdříve zcela spontánně a pak záměrně, formovat Zeměpisná společnost, která však měla počáteční štěstí v osobě hlavního zakladatele.

A teď tatáž historie ze zcela osobního pohledu jednoho z nehlavních zakladatelů ZS, který potvrdí ten předchozí historický nadhled:

V červenci 1950 jsem spolu se stejně starými kamarády vedl poslední skautský, tzv. budovatelský – sbírali jsme borůvky - tábor v předhůří Králického Sněžníku. Účastnilo se ho téměř 40 dětí 6. oddílu Junáka, z tehdejší Jiráskovy čtvrti, Žabovřesk a Pisárek, většinou ze školy na náměstí Míru. Tábor skončil a já jsem spolu s kamarády předal zástupci Československého svazu mládeže všechnen inventář 6. oddílu – stany, nádobí, podsady atd. Bez sentimentalit – tehdá s levicovým přesvědčením o pokračování činnosti a využití inventáře v pionýrské skupině na nám. Míru, kde mně děti, ale i rodiče žádali, abych skupinu vedl, a já jsem to slíbil. To jsem také v září 1951 začal plnit se světlými představami. Zprvu všeobecná spokojenost: mladý vedoucí skupiny zajistil i oddílové vedoucí a optimismus. Pak mne však žádali, abych na oddílové schůzce důrazně napomenul příslušné žáky za rušení nebo nepřípravenost na občanskou výchovu. Pak jsem měl volně při hře probrat vyňatá slova. To jsem začal být trochu nervózní. Pak mne soudružka učitelka požádala o výlet na nějakou archeologickou lokalitu u Brna – „probíráme pravěk, soudruhu vedoucí“. To jsem byl také nervózní, ale při sběru střepů v oranici na obřanském hradisku jsme našli krásnou keramickou maličkost a přestal jsem být nervózní. Na závěr školního roku 1952 jsem, po obzvláště formálním šátkování s proslovem ředitele, tiše předal vedení skupiny dceři třídní učitelky 5. B a s radostí přijal nabídku (naprosto si nevzpomínám, kdo mi ji učinil), abych vedl kroužek architektury v Krajském domě pionýrů. Začal jsem tehdy studovat druhý ročník architektury. Ve školním roce 1952-53 jsem okolo sebe soustředil dobře tucet dětí, které všechny měly, byť neujasněný, zájem o architekturu a také grafický talent. Výraznější byla děvčata. Přes veškeré nadšení jsem cítil, že píseček je příliš malý.

Do tohoto stavu přichází na jaře 1953 mladičká, ale už charismatický stálý pracovník KDP – asi absolvent pedagogické školy – Ivan Šráček. Organizuje a připravuje letní tábor a hned mu říká „expedice“. Jako tábořiště vybral výrazně romantický meandr řeky Svratky na Prudké mezi Boračí a Doubravníkem. Vede zájmovou skupinu elitních dětí z elitního Králova Pole a sní. Vymýšlí roztomilé improvizace, ale o to atraktivnější strukturu táborových vlastivědných oddílů – kulturní historie, hospodářského zeměpisu, mičurinců tj. znalců přírody - a na mne zbyl už jen oddíl geologie. Nevím, jak mne Ivan přesvědčil, že mám děckám vysvětlovat kamení, o němž jsem věděl minimum, ale jeho přesvědčovací schopnosti byly vynikající.

1. července 1953 jsme naložili nákladní Pragovku inventářem a to plné auto zoufale kodrcalo kamenitým brodem přes Svratku na louku Prudká. Postavení stanů, kuchyně, jídelny a brány nebylo obtížné. Mimo mne (studenta – dobrovolníka) a kuchařky vedli expedici zaměstnanci KDP pedagogicky i technicky. Já si pamatuji provozáře „Vindu“ Kubeše, vedoucího mičurinců Ivana Webera, hospodářských zeměpisců Jiřinu Rychlinkovou, kulturníky snad vedla Květa Hrycanjuková. Táborový život byl pod Ivanovým vedením dnes - z nadhledu půl století - velmi pestrý, bez kolizí, úrazů a nedostatku peněz. S častými tematickými výlety, večerními besedami, hrami a nočními poplachy. Ředitel doubravnické školy, dokonalý typ buditelského kantora Leopold Mazáč, za námi přišel sám, revolučního dělníka Mazáče (Pozn. Jde o dva muže stejného příjmení, ale různých světových názorů.) jsme objevili na samotě nad Svratkou. Věra Pírková si při nočním poplachu oblékla teplákovou bundu na nohy, na skalách nad námi hnízdili sokoli stěhovaví atd., atd.

S upřímným dojetím jsem si to všechno připomínal při mohutné oslavě 25. výročí založení ZS v r. 1978 na stejném tábořišti na Prudké. Za souvislého deště hořel táborák, hrálo se na kytary a trubky, účastnil se, asi naposledy na akci ZS, trochu rozpačitý Ivan Šráček. Byl zjevně potěšen, že ZS žije jako početná, dynamická, atraktivní organizace. Hlavní zásluha na jejím založení a úspěšném rozběhu patří jednoznačně jemu.

Po úspěchu I. expedice, z níž vznikla první velká mapa krajiny okolo Prudké se všemi trasami výletů a kresbami zážitků, ale také karikaturami členů oddílů, nastal podzim ve znamení založení ZS PCV. To se stalo 7. listopadu 1953, na výročí VŘSR.

Ivanu Šráčkovi se podivuhodně jasnovidně podařilo zaměřit činnost ZS na širokou vlastivědu - proti poněkud jednostranné orientaci skautů na přírodu v romantickém indiánském duchu - a tak dosáhl nesporně určitého nového kvalitativního stupně mimoškolní činnosti dětí.

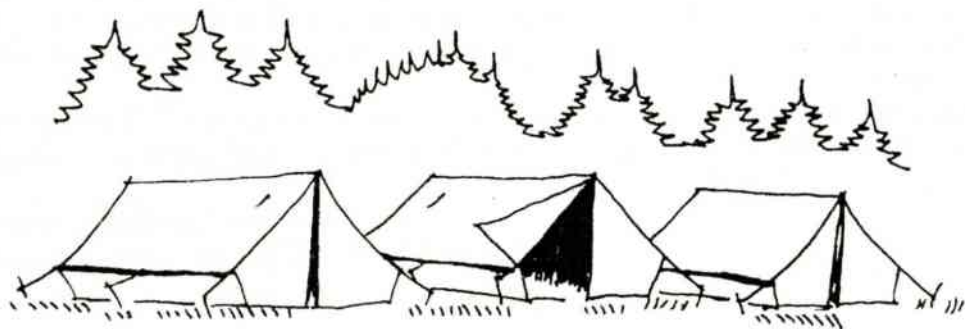
Tu historii po založení ZS v roce 1953 už pamatují a popisují lépe ti poněkud mladší, ale dnes už také letití moji svěřenci.

Mojmír Kyselka, Brno, 23. září 2003

MOJE PIONÝRSKÉ LÉTO

Prázdniny jsem strávila na I. výzkumné pionýrské expedici. Tento nový druh tábora byl udělán podle vzoru Sovětského svazu jako první expedice v naší republice.

Než jsme odjeli na expedici, dělali jsme již od března přípravu. Chodili jsme na výlety a učili se různé praktické věci, jako například stavět a opatrovat stany, abychom si dovedli poradit se vším, co na expedici budeme potřebovat. Také jsme se všichni naučili zdolávat velké pochody a vařit, zkrátka, všechno to, co mimo svou práci musí výzkumník umět. Před odjezdem řekl nám soudruh hlavní vedoucí Ivan Šráček, jaký máme úkol: Donést a zpracovat co nejvíce materiálu. Na expedici jsme byli rozděleni do čtyř výzkumných oddílů – oddíl mladých mičurinců, geologů, a hospodářských zeměpisců, kulturně historický a topografický. Pracovala jsem v oddíle mladých mičurinců. Mohu říct, že jsem do toho oddílu nešla zrovna nejráději, teprve na expedici jsem si tento obor dokonale oblíbila. Náš oddíl měl největší možnost donést nejvíce materiálu. Květiny, které jsme nasbírali, dávali jsme do lisu. Vylisované rostliny jsme dávali mezi skla, která jsme oblepili lepící páskou. Než jsme rostliny dali mezi skla, určovali jsme jejich jména podle různých knih, ve kterých byly tyto rostliny přesně nakreslené a popsané. Potom jsme rostliny zařazovali do čeledí. Náš oddíl měl také za úkol popsat tok řeky Svratky od Doubravníka až k Tišnovu. Nejvíce materiálu jsme si donesli z dvoudenního

výletu, jehož cílem byl Křižanov. Poslední den jsme našli rostlinu, kterou jsme hledali už mnoho dní. Byla to lilie zlatohlavá.

Mimo práci odbornou poznala jsem pravý kolektivní život. Mnozí z nás byli opravdoví pionýři, ze kterých by si mohl každý pionýr vzít příklad. Všichni soudruzi vedoucí byli oblíbeni u všech pionýrů, nejvíce soudruh hlavní vedoucí. Všichni se nám snažili předat co nejvíce ze svých znalostí a zkušeností. Na našem táboře se stávaly skoro každý den nějaké veselé a zajímavé události. Jedna z nich se stala hned třetí den. Kluci třetí skupiny měli tuto noc hlídku. Libor Kačírek, velitel této skupiny, měl hlídku o půl dvanácté. Litujeme, že jsme celou událost nespatriili, svědky byli pouze soudruzi Věbr a Šráček, kteří šli na obchůzku tábořem. Libor si jich nevšiml a prošel kolem nich. Když šel kolem nich podruhé, hrozně se jich polekal. Myslím že ještě napolo spal, protože začal křičet: Co, co, co ... - chtěl asi zvolat: Stůj! Když se rozmyslil, že každého cizího člověka má hlásit hlavnímu vedoucímu, couval pozpátku k jeho stanu s poděšeným křikem a po hlavě hupl do něho. Soudruh vedoucí ve stanu samozřejmě nebyl, protože se smál venku před ním. Takových veselých událostí se stalo na naší expedici víc. Zapalovali jsme také ohníčky přátelství a dva táboráky. Při prvním ohníčku jsme se všichni navzájem blíže seznámili, při druhém jsme prováděli kritiku své práce a sebe navzájem. Táborové ohně byly velmi pěkné. Zvláště druhý táborák byl překrásný. Na tento táborák nikdy nezapomenu. Zpívali jsme častušky, které jsme si sami složili, hráli různé scénky, jako například úryvek z knihy Syn pluku, hodnotili jsme si naši práci a různé jiné věci.

Když jsme z expedice odjížděli, ani se nám nechtělo. Kdyby do našeho tábora ten den přišel někdo cizí, ani by ho nenapadlo, že je to den našeho odjezdu. Vždyť svoje věci jsme začali balit až tři čtvrtě hodiny před odjezdem. Naše expedice neskončila, ani když jsme přijeli do Brna. Výsledky své práce jsme ukázali na výstavě, kde jsme zachytili jak přípravu, tak život na expedici.

Členové expedice začali pracovat jako zeměpisná společnost „Po cestách vlasti“. Poněvadž jsem poznala krásný život na expedici, budu se snažit, abych ve společnosti dobře pracovala a mohla jet na II. výzkumnou expedici.

*Hana Skládanková, kandidátka zeměpisné společnosti KPD.
(Převzato ze sborníku k 5. výročí KPD Brno. V roce I. expedice bylo Hance 13 let.)*

DOPIS, KTERÝM BYLA ZALOŽENA ZEMĚPISNÁ SPOLEČNOST KPD V BRNĚ „PO CESTÁCH VLASTI“

Milý pionýre – pionýrko!

Strávili jsme letošní prázdniny na krásné Českomoravské vysočině, v pionýrském kolektivu I. výzkumné expedice 1953.

Jistě se Ti v radostném a opravdu pionýrském kolektivu velmi líbilo. Expedice Ti dala mnoho nového pro Tvoji práci ve škole i v pionýrské skupině. Chceš pokračovat v tomto krásném životě expedice, ve výzkumné práci oddílů?

Při našem pionýrském domě se bude zřizovat pionýrská zeměpisná společnost „Po cestách vlasti“. Co je zeměpisná společnost?

Jsou to nejlepší pionýři, kteří pracují dobře v kroužcích, ve skupině a kteří se dobře učí. Pionýři, kteří i mimo školu se chtějí dále učit a poznávat krásu rodné země. A vše, co poznají, chtějí dát i druhým, chtějí tím pomoci pionýrskému domu i škole. Tato společnost se schází, společně chodí na vycházky, výzkumné výlety a pracuje tak, jako jsme pracovali na expedici. Na schůzkách si pak jednotlivé výzkumné oddíly vyprávějí a seznamují se s výsledky práce. Největší úkol společnosti je – připravit a provést II. výzkumnou expedici 1954. Na tuto expedici pojedou téměř jen pionýři společnosti. A chceš-li jet o prázdninách s družným pionýrským kolektivem pod stany, přijď a přihlas se.

Jaké je členství společnosti?

Pionýr, který byl na expedici má přednost. Pionýři se stanou kandidáty společnosti. Po správném vyplnění úkolu (na který má čas 2 až 3 měsíce), je přijat za člena společnosti a dostává legitimaci. Když bude pionýr úspěšně pracovat delší dobu ve společnosti, získá vyznamenání a je povýšen (pomocník vedoucího a j.).

Organisace společnosti:

Obory: biologický, zoologický, geologický, zeměpisný, topografický, kulturní, historický. Obory vedou odborní vedoucí. Každý obor má svého předsedu. Práci celé společnosti bude řídit pionýrský výbor společnosti, ve kterém jsou předsedové odborů, předseda výboru a pedagogický vedoucí společnosti.

Náš život bude velmi zajímavý a veselý, takový jaký si ho sami uděláme. Přijď na první besedu 7. listopadu v 16.30 hod. do PD, kde se dozvíš všechno ostatní o zeměpisné společnosti – vše co Tě zajímá.

Pionýrský sovět I. výzkumné expedice.

„GLOBUS“, SPOLEČNOST MLADÝCH ZEMĚPISCŮ

Když jsem jednou začátkem 80. let vstoupil do kanceláře Hany Skládankové, uklízela svůj stůl a zrovna si prohlížela starou knížečku. „Podívej, podle toho založil Šráček zéescu“, řekla a podala mi ji.

Knížečka se jmenovala „SSSR hledá talenty“ a vyšla r. 1951 ve Státním pedagogickém nakladatelství. Jedna z kapitol popisovala činnost Společnosti mladých zeměpisců „Globus“, která byla roku 1938 založena v paláci pionýrů ve Sverdlovsku. Měla své vlastní stanovy, pravidla chování v přírodě při táboření a prohlídce zajímavých míst, I., II. a III. cenu udělovanou za vlastivědnou práci, hodnost kandidáta, podmínku vlastivědné práce před přijetím za řádného člena společnosti, evidenci řádných členů, lektorát, výbor pro dopisování atd. V roce 1947 měla 372 členů.

Více poznámek jsem si tehdy nezapsal, protože oblasti a způsoby výzkumné činnosti pionýrů v asijské části SSSR mě příliš nezajímaly. Zaujala mě ale ta úžasná shoda pojmů s tím, co jsem důvěrně znal ze ZS, ať už z vlastní zkušenosti nebo z vyprávění Hany Skládankové a Marty Krčmové. Znal jsem i název Globus, protože v 70. letech Hana s dětmi sestavila dopis, který pak odeslala do Sverdlovska. Když nepřišla žádná odpověď, napadlo mě tenkrát, že si možná Ivan Šráček celý Globus vymyslel, aby měl při prosazování svého záměru založit Zeměpiscnou společnost vhodný sovětský vzor pro nadřízené orgány.

I když se dnes už nemusíme ohánět sovětskými vzory, nezbyvá nám než připustit, že myšlenka Zeměpiscné společnosti vznikla za Uralem. Pokud si tedy celou věc nevymysleli pro svoje nadřízené orgány už sovětscí autoři.

Pavel Tříška

IVAN ŠRÁČEK,

JAK JEJ VIDÍ LIBOR PECHA PODLE GRAFOLOGICKÉHO ROZBORU JEHO PÍSEMNÝCH POZNÁMEK

(Přepis magnetofonového záznamu ústního rozboru)

Ivan byl v každém případě extrovert, a to dost krajní. Výklad je ten, že to byl člověk zásadně obrácený mimo sebe, na okolí, prostředí, události, společnost, na rozšiřování vlastních obzorů. To samo o sobě by ještě nebylo nic zvláštního, ale v každém případě to bylo v podobě extrémní. Nebudu to grafologicky vykládat a zdůvodňovat, i když by to bylo možné. Další pozoruhodná okolnost je, že Ivan byl veden zásadně fantazií, představivostí, idealismem a ideály. Přičemž všechno viděl prizmatem své konkrétní představivosti, která by byla určité mohla být předpokladem literární tvorby. Nejsem si vědom, že by toho byl využil, ale v každém případě je to škoda.

Další významný rys se týká jeho vztahu k podvědomí, k materiálním hodnotám a fyzičnosti. Žil sice podvědomím, ale roli, kterou mu přenechával, ne byla moc velká a rozhodně ne převládající. A to je moment, kdy musím opravovat své někdejší představy, protože jsem si myslel, že u Ivana podvědomí hrálo dominantní roli. Byly to spíš výšehy a zášlehy, které, když prohlížím všechny ty rukopisy, jsou skutečně mimořádnou anomálií a mimořádnými pohnutkami. Na těchto konkrétních dvou stránkách, jedna je z 5.10 1956 a druhá z 25. 11 a nevím letopočet, tady jsou ty zášlehy hodně zřetelné a robustní. Chtěl bych upozornit na spodní smyčky – zde, zde a zde. Jsou tady jen třikrát, ale nelze je bagatelizovat. Jsou to velmi energické impulsy, které se vyznačují silnou pastózností, která znamená vlohu pro smyslové dojmy, pro dominanci jistého smyslového gurmánství. Je tam, až nepředstavitelně ve srovnání s ostatním písmem, až brutální převaha. Jistých rasů, které jsou jednak progresivní, jednak obdařené neobyčejnou vitalitou. Je třeba říci, že taková síla energie a vitality je u Ivana velkou vzácností, ale objevuje se a nelze ji pominout. Bylo to psaní pod vysokým tlakem.

Další významný rys, který by mne mohl překvapit, kdybych nebyl připraven na všechno: U Ivana hrál dominantní roli chladný a uvážlivý rozum. Na linii mezi rozumem a citem dával naprosto jasně přednost rozumu a rozumem byl držen zpátky a brzděn. Byl jsem totiž ovlivněn ústním podáním, podle kterého jsem soudil, že citové vazby a pohnutky

hrály u něho větší roli. Byl neskutečně skromný. Jako kdyby ho někdo v mládí nějak zakřikl a držel v šachu – možná rodina. Byl srážený a bagatelizovaný a z vedení řádků čtu, že byl pod vlivem až depresí a tísní, nedostatku sebedůvěry a rozhodnosti a pravděpodobně v důsledku toho se výrazně držel zpátky a vážil věci. Říkalo se o něm, že si dovoľoval hodně a já vidím, že byl ve svých činech velmi srážen a musel se s tím vyrovnávat.

V souvislosti s tím konstatuji, že jsem v jeho rukopisech narazil, na to, že se také vyrovnával s depresemi a usilovně se snažil nedát se srazit na kolena. Nicméně byla tam jako stálý neblahý prvek jakási resignace, jakási deprese a třeba až nedůvěra v přežití. Je tam moment, kdy si jednak málo důvěřoval v tom, za čím šel a pro co žil, a také málo věřil tomu, že přežije. Nechtěl bych, aby vznikl dojem, že to vyvozují jenom z jeho dalšího osudu, abych nedělal ze sebe chytřejšího než jsem jenom na základě toho, že vím, kolika let se dožil. Ale přece jenom mě to nutí, abych řekl, že životní pochybnosti v něm odedávna tkvěly. Zkrátka, předtucha předčasněho konce, nebo pochybnosti o tom, zda se mu dílo podaří dokončit, je na některých stránkách je čitelná. Jsou tam charakteristické škrty, které se grafologicky interpretují jako škrť přes život, jako kříž nad životem. Viděl jsem to jasně napsané na jedné z těch stránek a vyskytuje se to zřejmě když byl v nějaké silné depresi.

Bezmála jako anomálie se vyskytují vybočení doprava, jako osobní protest proti osudu. Ivan se tam intenzivně vzpírá a dopřává si, možná jenom ve fantazii, jistěho bonvivánství*) nebo povolení uzdy touze po právu na kus fantazijního a smyslového prožitku, přestože to základní, rozumem úděsně bržděné směřování ke svobodě a bezstarostné tvořivosti dostávalo neuvěřitelně „na frak“.

Další zásadní rys, který lze vyčíst, je naprostá citová nevyrovnanost, pochybnosti, variabilita, impulsivnost, přitom impulsivnost nikoli neovládaná. Projevuje se hravostí, případně až hazardováním s osudem a se životem**). Také nevyrovnanost pracovního úsilí, střídání verry s rezignací a fantazie poměrně bohaté ve světě idejí a dosti chudé ve světě smyslů a podvědomých impulsů. To je trend až neuvěřitelný.

*) Opravdu dopřával a nejen ve fantazii: k lidovým pověstem rozhlasovým patřily „výpravy na mamuta“, když se braly honoráře – to se pak s mladými kolegy jedlo a pilo a vtipkovalo... pozn. Hany Šráčkové

**) Ivan si občas rád půjčoval auto od svého přítele a mizel sám třeba na hodinu a pak se rozechvěle svěřoval, jakou sebevražednou rychlostí vůz hnál po venkovských silničkách... pozn. Hany Šráčkové

Jistá autoritativnost, tendence mít vrch je vidět ve vázání, které se v grafologii jmenuje úhel. Jakési „cik - caky“. To je výraz snahy mít vrch v mínění, v názorech. Jsou to jen miniaturní tahy, ale v grafologii platí, že grafologický znak je tím významnější, čím méně je patrný.

Co bych ještě rád dodal k Ivanově charakteristice je, že měl intuitivní způsob vyhledávání a sestavování dat a údajů ze života. Nebyla to kožená intelektuální logická vazba, nýbrž intuitivní vnímání skutečnosti. Použil bych Schönfeldova výrazu „intelektuální větrivost“. Ivan byl nabitý, až přeplněný impulsy, kterými se ale nenechával unášet, ale uvážlivě je třídil, rozvíjel prohluboval a upevňoval.

(Pedagog a psycholog PhDr. Libor Pecha znal velmi dobře Ivana Šráčka. V prvních letech činnosti ZS PCV byl častým hostem na jejích akcích. Své poznatky zachytil v knize „Makarenko a kolektivní výchova“, v níž je Zeměpisné společnosti věnována samostatná obsáhlá kapitola. Dnes působí jako pedagog na PeF UP Olomouc. Není bez zajímavosti, že je celoživotním vyznavačem woodcraftu, o kterém napsal knihu Woodcraft, Lesní moudrost, Lesní bratrstvo. pozn. Pavel Trška)

STRUČNÁ HISTORIE LET 1953 – 1959

Založení Zeměpisné společnosti „Po cestách vlasti“ předcházela myšlenka pionýrských výzkumných expedic. Původní myšlenky takové expedice vysvětluje zakladatel ZS PCV Ivan Šráček přibližně takto: expedice je putovní nebo hvězdicový tábor s velmi konkrétně stanoveným cílem práce, která je už částečně zaměřená vědecky. Expedice organizují o prázdninách pionýrské domy. Na expedici zpracovává svůj obor kolektiv úzce specializovaných pionýrů, proto se na každé expedici předpokládá práce pouze v jednom oboru. Zpočátku chtěl volit jednoduchá témata, např. na I. výzkumné expedici to byl „Náš kraj – Českomoravská vrchovina“, později se chtěl zabývat tématy složitějšími. Předpokládal, že pionýrské expedice se stanou všeobecně rozšířenou formou práce pionýrských domů.

I když Ivanu Šráčkovi bylo v roce 1953 jen 19 let, dokázal pro svou myšlenku získat vedení pionýrského domu v Brně, kde byl už několik měsíců zaměstnán. Expedice se uskutečnila v červenci 1953 v Prudké u Doubravníku. Ivan Šráček byl jejím hlavním vedoucím, kolektiv vedoucích tvořili až na výjimky profesionální pracovníci pionýrského domu. Pro expedici byl proveden nábor a později výběr z nejlepších členů zájmových kroužků. Expedice se vydařila a účastníkům se velmi líbila. Byl o ní natočen krátký film „Pionýrské léto“ a z výsledků výzkumné práce uspořádána rozsáhlá výstava.

Po těchto úspěších vedení domu pověřilo Ivana Šráčka tím, co v hodnocení expedice sám navrhl: udržet vazby s kolektivem expedice, vytvořit Zeměpisnou společnost, která by pokračovala v započaté práci, a připravit II. výzkumnou expedici. Byl napsán zvací dopis a 7. listopadu 1953 došlo k založení Zeměpisné společnosti „Po cestách vlasti“. Ivan Šráček se stal jejím prvním vedoucím. Práce pokračovala v duchu udaném I. expedicí: velký důraz na vlastivědný výzkum a jeho kvalitní zpracování. Na řízení ZS se kromě vedoucích podílel i Výbor společnosti, který měl podobné složení jako dnešní Rada ZS. Byl zřízen také Výbor pro dopisování, který sestavoval archiv z pohlednic všech míst, kudy ZS prošla, a archiv zpracovaného vlastivědného výzkumu, kronik a sbírek. V ZS zahájily práci tři oddíly: I. oddíl Hospodářského zeměpisu, II. oddíl Přírodních věd, III. oddíl Kulturní historie. Jejich znaky spolu s typickou kompasovou střelkou tvoří tzv. velký znak ZS, který se dodnes dochoval na dveřích klubovny a archivu. Mladší členové se připravovali v cestovatelských kroužcích. První stanovy byly schváleny 24. dubna 1954 a zároveň bylo přijato prvních 12 členů (dnes bychom řekli vlastivědců). Oddíly ještě stále vedli odborně zaměření vedoucí, a proto byla úroveň vlastivědné práce v prvních letech

velmi vysoká. V době svého založení nebyla ZS samostatnou pionýrskou skupinou, ale pouze kolektivem domu pionýrů s určitým výlučným postavením. Také po stránce vybavení byla zcela závislá na možnostech domu.

Po II. letní expedici v Beskydech přibyla o vánočních prázdninách 1954-55 i I. zimní expedice. Během prvních let si ZS vytvořila řadu tradic a zvyků, z nichž mnohé dodržuje dodnes. Postupně se zlepšovala také turistická zdatnost, a tak III. letní expedice mohla být už částečně a IV. zcela pochodová. Od jarního pochodu v roce 1955 začal Výbor pro dopisování vydávat noviny Na pochodu.

Ivan Šráček se snažil hned od počátku šířit myšlenky Zeměpisné společnosti na veřejnosti. Již na II. letní expedici byli přítomni posluchači pedagogické fakulty s cílem poznat nový a ojedinělý způsob práce s dětmi. Po třech letech zkušeností s vedením ZS se Šráček pokusil o vydání knihy „Po cestách vlasti“. Rukopis zaslal do Prahy, ale vydání se nedočkal, protože pracovník nadřízeného orgánu usoudil, že takto nelze s dětmi dlouhodobě pracovat. Po letech byl původní text i se zamítavým stanoviskem objeven Jiřím Bartoněm a v roce 1978 vrácen do archivu ZS. První článek o Šráčkovi vyšel pravděpodobně až r. 1988 v časopise Štafeta.

Zatímco v prvních letech měla ZS PCV plnou podporu vedení domu pionýrů, v dalších letech, i když se její úroveň po všech stránkách stále zlepšovala, přibývalo výhrad k její práci. Začalo být poukazováno na její výlučnost. Nadšení členů pro ZS začalo být posuzováno jako narušování práce školních pionýrských skupin, kterým ZS odvádí ty nejlepší děti. Uvnitř ZS se začaly projevovat věkové rozdíly – starší členové toužili po náročnější činnosti, noví už nestačili. Šráček se cítil být vyčerpaný. Rozhodl se původní kolektiv opustit a přenést své výchovné působení do pionýrské skupiny při škole na tehdejší Leninově ulici. Spolu s ním tam přešlo mnoho starších členů, dokonce i někteří oddíloví vedoucí. Společně založili KVZS – Kolektiv vedoucích ze Zeměpisné společnosti, získali podporu vedení školy, vypracovali velké množství námětů pro práci s dětmi. Špatně si ale zvykali, rozdíl mezi úrovní ZS a situací v oddílech, které ve škole převzali, byl příliš velký. Neradi se přizpůsobovali a snad až příliš vnucovali způsoby práce ZS. Aby udělali také něco pro sebe, uskutečnili „metodický pochod“ po východním Slovensku. Experiment s KVZS trval pouze jeden rok. Někteří pak na Leninově zůstali, většina odešla, několik se jich vrátilo do ZS.

Vedoucím původního kolektivu ZS PCV se v roce 1956 stal Bořivoj Nejezchle. Přestože do té doby v ZS nepracoval, dokázal překonat počáteční nedůvěru a jeho způsob práce byl postupně většinou členů přijat. Zaběhnuté způsoby práce

i tradice zůstaly zachovány. V době jeho vedení se oblast výzkumu přesunula do Moravského krasu, uskutečnila se pochodoVá V. letní expedice Posázavím a po ní první zahraniční zájezd ZS do tehdejší Německé demokratické republiky.

Po roce se Šráček vrátil do Lužánek a převzal opět vedení ZS. Kolektiv vedoucích tvořili v té době už pouze odchovanci ZS, Nejezchleb z kolektivu odešel. Šráček se s novou silou vrhl do řízení práce ZS. Hledal nové formy práce, rozšířil počet dětí i oddílů, více pracoval s dětským aktivem. Nejstarší členové vytvořili samostatně pracující lektorát, který v případě potřeby vypomáhal vedoucím ve všech oblastech práce. ZS schválila nové stanovy. V roce 1958 shlédly výstavu „Pět let vlastivědy“ tři tisíce návštěvníků. Během těchto let vybrousila ZS organizaci všech svých činností snad až přespršlš. Jádno ZS náročnost úkolů schvalovalo, mladší však opět nestačili. Pod vedením Ivana Šráčka se uskutečnily ještě dvě letní expedice - VI. „partyzánská“ v Javorníkách a VII. „budovatelská“ na Šumavě. Na VII. LE si kromě vlastivědy a turistiky ZS vyzkoušela i skutečnou práci: brigády na seně, okopávání a pletí brambor, sběr borůvek apod. Byl veden přehled, kdo by byl schopen si na sebe vydělat.

V té době dosáhl počet přijatých členů (vlastivědců) čísla 156, lektorů 24 a 4 nejstarší členové dosáhli hodnosti vedoucího.

Po VII. letní expedici však Ivan Šráček a spolu s ním většina vedoucích ze ZS náhle odchází. Příčiny nejsou dodnes zcela jasné.

Část nejstarších (zakládajících) členů ve věku kolem 19 let odjíždí do Orlických hor pracovat v zemědělství.

Na podzim 1959 není ani jeden plnoletý vedoucí, který by byl ochoten převzít vedení ZS. Mnozí si ZS bez Ivana Šráčka snad ani nedokáží představit. Situace je velmi vážná, sílí přesvědčení, že ZS PCV je odsouzena k zániku.

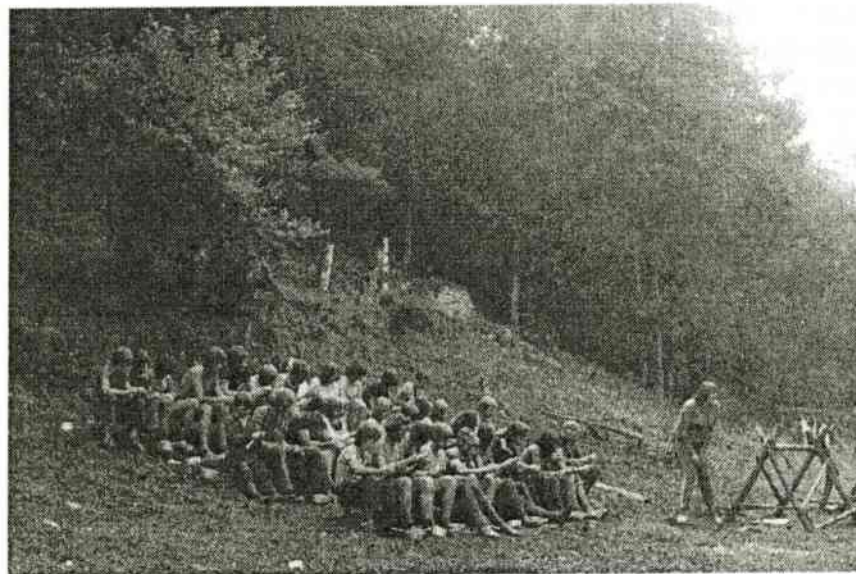
Podle dobových materiálů, vyprávění Hany Skládankové a Jindřicha Kačera, lektorské práce Jana Stavinohy a knihy Libora Pechy „Makarenko a kolektivní výchova“ zpracoval

Pavel Trška

ČLENOVÉ ZS V ORLICKÝCH HORÁCH

Po 7. letní expedici odešlo několik bývalých členů ZS pracovat do pohraničí. Z dopisu, který Janě Urbanové zaslala Helena Sukupová-Wolfová, cituji: „Platí, že jsme na Lomy přišli v červenci 1959. V té skupině byl J. Skládanka, já, Hanka, Majka, Tonda Buček a nevím, jestli Kosta Raclavský. Po prázdninách jsme zůstali já, Hanka, Tonda a Jirka v Dobrém. Pracovali jsme v JZD. Já jsem v září 1960 odešla na SZTŠ v Moravské Třebové, zároveň přišel Ivan Šráček na tento školní rok. Hanka odešla asi na podzim roku 1961 do dětského domova v Bystřici a Šráček odešel zřejmě také v tomto roce.“ Autorka dopisu se po dvouletém studiu vrátila zpět do JZD. V roce 1970 se odstěhovala na Znojemsko. Tím se pobyt členů ZS v Lomech definitivně uzavřel.

Vítek Urban

OD ZÁŘÍ 1959 DO ZÁŘÍ 1962

V září 1959 jsem se dozvěděl na školní chodbě královopolského gymnázia, tehdy ovšem JŠŠ, že prý vedení Zeměpisné společnosti „Po cestách vlasti“ rozhodlo ukončit činnost společnosti, ale že vedení lužáneckého KDPM usiluje společnost zachovat a hledá vedoucí. Šokovalo mě to a přivedlo do Lužánek. Za účasti Mojmíra Kyselky, který mi svou výchovou za předchozí činnosti v ZS opravdu hodně dal, a Zdeňka Růžičky jsem byl pověřen vedením ZS. Garanci do mé zletilosti převzal Zdeněk Růžička, který sám do činnosti nijak nezasahoval.

Vrátil jsem se do Zeměpisné společnosti po dobrovolné patnáctiměsíční odmlce. Přivítala mě známá atmosféra místnosti a ve „dvacítce“ na stěně nad stolem vedoucího můj vlastnoruční velkoplošný „pergamen“ s apoteózou vlastivědy (který se v náznaku objevil v závěru sborníku 5 let vlastivědné práce). Vytvářel jsem ho na jaře 1958 jako „první kandidát svobodného lektorství“, pověřený předchozí podzim přípravou vlastivědného muzea ZS PCV v klubovně č. 7. Vyjadřoval moje upřímné přesvědčení o prioritní úloze vlastivědy v působení ZS. V průběhu jara 1958 jsem však ucítil také volání dalek úměrné věku a před VI. expedicí jsem se vydal po vlastní ose. Hodně jsem tehdy cestoval, kreslil a trochu i maloval, začal jsem chodit do Umělecké společnosti. Vedl jsem v Králově Poli pionýrský turistický oddíl, se kterým se nám práce dařila, a taky jsem se snažil dospět k maturitě. Přestože jsem – doslova na pár hodin – navštívil VI. i VII. expedici, ZS představovala uzavřenou kapitolu mého dětství. Nyní jsem ale místo všeho začal usilovat, aby dál plynule pokračovala v činnosti. Nebylo to jednoduché.

Atmosféra byla nejasná. Kolem odchodu Ivana Šráčka a skupiny asi dvanácti starších do Lomů v Orlických horách kolovaly jen neurčité zvěsti. Nedařilo se zjistit, co přesně a při jaké příležitosti Ivan vyhlásil na VII. expedici o budoucnosti ZS. Z Orlických hor doléhaly podivné útržkovité zprávy o tamním vývoji. Starší, ať odjeli nebo neodjeli do Lomů, nebo se vrátili, až na úplné výjimky už cestu do klubovny ZS nikdy nenašli. Nebylo s kým se radit. Mojmír už nemínil v práci pokračovat. Ivan, který už působil v Brně, také zůstal mimo a až někdy v zimě si vyžádal rozmluvu se mnou. Chodili jsme ulicemi a on se ptal, ale mnoho nepověděl. V podstatě si pouze nechal potvrdit, že nechci, aby ZS zanikla.

Někteří členové a kandidáti se již v průběhu září chodili do dvacítky ptát, co bude. Začal jsem je soustřeďovat a formovat do kolektivu. Mým zájmem tehdy bylo „podržet“ co největší počet členů a případně i vedoucích ZS a udržet

tak nejenom kontinuitu cílů a forem, ale také osob. Prostudoval jsem ale zpětně brožuru pro VII. letní expedici a jiné dokumenty a dospěl jsem k přesvědčení, že ZS v mezichase mé nepřítomnosti natolik překročila míru proorganizovanosti, že v tomhle směru určitě nechci dál pokračovat. Za daných poměrů to konečně ani nebylo možné. Považoval jsem v tu chvíli za rozhodující, zda se podaří jakoukoliv formou uskutečnit VI. zimní expedici. Postupně se vytvářely tři oddíly.

Původně jsem uvažoval o vcelku nevelké chatě, ale aktivních členů v oddílech přibývalo. Podařilo se pronajmout chatu v Horní Lipové v Jeseníkách, které se dnes říká U Dvořáků. Ve dnech 25. prosince 1959 - 1. ledna 60 se chata stala střediskem VI. zimní expedice ZS. Vešli jsme se do jednoho autobusu, ale byl plný. Pokud se nemýlím, na přípravě expedice se podílela i Marie Božková. Přijeli jsme do zachumeleného kraje a to byl dobrý začátek. Také atmosféra následujících dnů se mi zdála hezká. Netradiční byly podvečerní besedy o starozákonních biblických příbězích, spojené s promítáním diapozitivů. Při půlnočním shromáždění 31. prosince na návrší bylo přijato pět článků zjednodušených Stanov a slíbeno vypracování Dodatků.

Průběh zimní expedice ve mně upevnil přesvědčení, že se hlavní záměr našeho společného úsilí zdaří. V novém roce jsme se mohli víc zaměřovat na obsah činnosti. Zůstával však zásadní problém, nedostatek vedoucích. Nevěřil jsem na účinnou vlastivědnou činnost prostřednictvím jen středoškoláků, bez dostatečně viditelně vyhraněných zájmů v konkrétním oboru. Tím tůž jsem se smiřoval s faktem, že zatím nezbývá, než práci oddílů jakkoliv personálně zajišťovat. Nedařilo se ale najít lepší východisko. Dospělých prostě nebylo. Starší členové v kolektivu byli sice ochotni se činnosti zúčastňovat, ale po břemeni postavení vedoucího oddílu netoužili a přímo je odmítali. Po expedici se objevil Jindra Kačer, ale začátkem dubna z kolektivu vedoucích odešel a s ním tři starší členky. Mimo DPM založili dočasně působící tzv. 1. pionýrský kolektiv. Litoval jsem odchodu pracovitě Hanky Omastové, Sylva Richterová se po rozpadu 1. PK vrátila. Naše řady ale rozšířila Marta Hynková, která vedla oddíl již na VII. LE a student J. Stloukal, zaměřený na přírodovědu. Pokračovala práce ve více oddílech a příprava na VIII. expedici. Sedmým předsedou společnosti byl zvolen Jirka Toman.

V dubnu 1960 uskutečnila ZS hezký Jarní pochod po Chřibech. Probouzející se příroda, památná místa jako Cimburk, Buchlov, Buchlovice, Uherské Hradiště, velehradská bazilika nebo lázně Smradávka, i samotná atmosféra velikonočních dnů na Slovácku přímo vedly k intenzivnější vlastivědné práci.

Ve dnech 5. - 23. července nás celkem 32 uskutečnilo VIII. letní výzkumnou expedici, devatenáctidenní putování po Českomoravské vrchovině. Začínalo ve Žďáru nad Sázavou a pak v jádru sledovalo tok Svatky až na Kníničskou

přehradu. Částečně jsme využívali stravování i noclehy, poskytované o prázdninách ve vybraných základních školách, částečně jsme postupovali tradičním způsobem. Poznatků z Vysočiny bylo hojně.

Na podzim jsme se domnívali, že je zapotřebí rozšířit početní stav společnosti, získat nové mladší zájemce. Část nejstarších, věkově blízka vedoucím, tvořila Kombinovaný oddíl. Z jeho řad byl za „velitele oddílu“, podle formulace převzaté ze VII. LE, určen Vít Fridrich, který přišel do ZS z Klubu hlídek Borka Nejezchleba, když Borek jeden rok ZS vedl. S Martou Hynkovou a Michalem Lencem jsme prováděli nábor, jak se tehdy říkalo, nových členů na školách v okolí, až po Jakubskou a Husovu. Uvědomovali jsem si ale, že by ZS neměla být jenom lokálním sdružením dětí z okolí Lužánek a provedli jsme s úspěchem nábor na jiném konci Brna – na ZDŠ Kamenačky v Juliánově.

VI. výroční konference Zeměpisné společnosti se konala 23. října 1960. Týden nato byli na Zubštejně, při nástupu na plošině věže, oceněni za práci pro ZS první tři členové: Nina Matulová, Bohumil Hynek a Anna Veselá. I. podzimní pochod se uskutečnil ve dnech 28. - 30. října po trase od Rosic přes Kralice po Náměšť n. O. Jako vedoucí tehdy vypomohl můj přítel Pavel Dostál. V ZS bylo podle tehdejšího členění celkem 49 kandidátů, čekatelů a vedoucích.

24. prosince ve 22. 34 hodin se už jaksi samozřejmě odjíždělo na VII. zimní expedici ZS v Harrachově u Rýmařova. Bylo nás tehdy vcelku slušných 39. Vedení tvořili se mnou Michal Lenc, Marta Hynková, Vít Fridrich, Hana Brunecká a Bohumil Hynek. Jako lyžařští instruktoři jeli bývalý člen ZS Pavel Bezdíček a můj přítel a dobrý zpěvák Ivan Němec. Na půlnočním shromáždění při Svatvečeru 31. prosince jsme přijali plán činnosti až po jubilejní X. expedici Od pramenů Vltavy do Prahy. Kolektiv vedoucích si sliboval od roku 1961 další rozvoj vlastivědné práce a určité organizační přeskupení v ZS.

4. března byla v přísálí Domu otevřena důstojná výstava Osmý rok práce ZS PCV, na kterou se podařilo shromáždit dostatek vlastivědných zisků i podkladů z činnosti oddílů.

Ve dnech 1. - 3. dubna se konal třídní Jarní pochod. První den jsme dorazili do Křižanova a prošli odtud kraj po trase Dobrá Voda - Jívoví - zpět do Křižanova. Druhý den následovala náročnější trasa do Žďárce a celý den studeně přšelo. Volné chvíle za chůze jsem trávil diskusemi s Michalem Lencem na „filozofická“ témata a obdivoval jeho rozhled. 3. dubna jsme dorazili na zříceninu Víckova a přes Ostrov do Říkonína, odkud se jelo vlakem domů.

Líbilo se a domluvili jsme se na květnový pochod. Já ale ulehl. Obvodní lékař bohužel dlouho nerozpoznal virovou mononukleosu a léčil jen angínu, což byl začátek mého nejenom tohoto ročního martýria. Teprve po pár týdnech

doma mě odvezli na infekční oddělení bohunické fakultní nemocnice a zanedbaná nemoc mě tam zdržela až do května. Žil jsem na samotce se zákazem kontaktu a tak jsme se s M. Hynkovou a M. Lencem „radili“ přes okno. Vedením květnového pochodu, plánovaného na 7. – 9. května 1961, jsem pověřil M. Lence. Pro zajímavost: směřoval do Náměště nad Oslavou a Kralic, přihlášeno bylo celkem 36 účastníků a cena byla 30 Kč.

Michal, Marta i Vít po „okenních poradách“ také připravovali dlouhodobě zamýšlenou IX. expedici, směřující na Slovensko. Měla charakter v jádru podobný III. a IV. expedici.

1. července jsme se vlakem přepravili do Podbrezové, nákladák převezl materiál a my došli do místa budoucího tábora v Krpáčově na Tálech. Do 6. července jsme stavěli rozlehlý tábor, který byl po našem odchodu využit pro Celostátní sraz turistů. Výstavbu řídil Aleš Kladivo, vedoucí oddělení turistiky v Lužánkách. Až jsme měli hotovo, věnovali jsme se vlastním činností. 10. července jsme zahájili přesunem přes hřeben Nízkých Tater naše putování. Pokračovalo údolím Váhu směrem na Poprad a Vernár, Pohorelou, Heľpu, Hriňovou, Detvu, Víglaš a Zvolen, odkud jsme se 18. července vraceli vlakem přes Bratislavu domů.

Legendárního Čeňka Kubeše s hadimršskou nahradil na této expedici MUDr. Otto Kříž s moskvičem. Za obrovským hrncem na zadním sedadle auta nebylo téměř vidět babičku K. Chorázovou, hodnou a pracovitou ženu, schopnou vařit večere a snídaně za velmi prostých podmínek.

V závěru srpna začala v přísálí v Lužánkách pracná příprava další velké výstavy o naší vlastivědné činnosti. Zahájili jsme ji

shromážděním 30. září a trvala do 14. října. Byl upřesněn plán akcí do ledna. Dne 27. října jsme měli odjet na podzimní pochod, jehož východiskem byl Rájec. Pro mě se však v říjnu proměnil svět. Kvůli vážnému úrazu při povinné studentské brigádě v E.J.F. Brno, vyvolané neveřejnou částečnou mobilizací, jsem byl hospitalizován na II. chirurgické klinice Fakultní nemocnice u sv. Anny. Pár podniků ZS se rušilo, pár překládalo. Brzy ale bylo jisté, že s ohledem na rozsah úrazu a nutné plastické operace budu nejméně do začátku ledna v nemocnici. Zástupci fakulty se mnou jednali o ztrátě ročníku studia, což jsem odmítl. Zbývalo zajistit zimní expedici ZS. V úzkém kolektivu vedoucích už od expedice bobtnaly rozpory s V. Fridrichem v názorech na formy práce v ZS. Michal Lenc se bohužel nyní dalšího působení vzdal, takže zůstali jen dva vedoucí oddílů. Považoval jsem za prioritní nedopustit přetržení kontinuity a dal jsem souhlas, aby zimní expedici vedl Vít Fridrich.

VIII. zimní expedice se konala ve dnech 25. prosince - 1. ledna 1962 v Černé Vodě, součásti Orlického Záhoří, za účasti 20 chlapců a děvčat a dvoučlenného vedení, rozšířeného pro expedici o několik z přítomných starších členů. V programu dominovaly výlety, mimo jiné po hřebenovce Komáří vrch - Kunštátská kaple - Orlické Záhoří.

V lednu 1962 byly v činnosti ZS tradiční prázdniny, ale moje plastické operace se bohužel ukázaly jako neúspěšné. Bylo nutné je opakovat a došlo k prodloužení mé hospitalizace. Až později jsem se začal pohybovat alespoň na invalidním vozíku. Po propuštění z nemocnice v únoru následoval rehabilitační pobyt doma a tak jsem se vrátil do „dvacítky“ až někdy začátkem března 1962. Tehdy došlo k trapné situaci, když mi Vít Fridrich odepřel zpětné předání ZS.

V průběhu předchozích měsíců jsem zákonitě přemýšlel o mnoha věcech, na které mladý člověk většinou „nemívá čas“, a snažil jsem se v důsledku prožitků všeho druhu brát život trochu jinak. Pokud se týkalo ZS PCV, prioritní u mě zůstávala především obava z její budoucnosti. Po expedici přetrvávala menší skupina dětí, stále chyběli vedoucí... „Dohodli“ jsme se proto na existenci dvou paralelních kolektivů stejného názvu, užívajících jednu klubovnu a stejný majetek. S Martou Hynkovou jsme tak opustili dva oddíly, vytvořené loňským nábořem, i zbytek starších členů.

Získali jsme nové zájemce ze základní devítileté školy v Antonínské ulici. Takto vytvořený kulturně historický oddíl začal běžnou činností. Uskutečnil se třídní Velikonoční pochod přes Rájec - Sloup - Holštejn - Vilémov - Macochu a Blansko. Následovaly další schůzky a výlety.

S přípravou vlastní letní expedice jsem při dohánění studia, zameškaného hospitalizacemi, a existenci jednoho oddílu nepočítal. „Pro historii“ konečně stačí jedna X. expedice, respektující dlouhodobě schválený plán. Bylo však zřejmé, že při celkově malém počtu členů a při rozdílných názorech na smysl a formy činnosti ZS nemůže vztahová schizofrenie ničemu trvalému prospívat.

Po prázdninách byla práce našeho kolektivu ZS ještě formálně zahájena. Některé dodatečné zkoušky na fakultě mi však byly předepsány až na podzim a mezitím nastávalo nové zkouškové období a tlak byl velký. Perspektivně mi bylo nabídnuto místo ve školství a přechod na dálkové studium. S členy kolektivu jsme se rozloučili. Dostali možnost posílit druhou skupinu, ale zřejmě ji využili minimálně. Uzavřela se další epocha ZS.

Závěrem: V letech 1959 – 1962 se podařilo Zeměpisnou společnost a kontinuitu její tradiční práce uchovat. Zejména bylo dbáno na zachování hlavního rysu její existence v podobě vlastivědného poznávání a snahy o jeho výchovné využívání. Byly opět připravovány některé členské práce, část se snad později uplatnila. Stal jsem se autorem jediné lektorské práce, jejímž tématem byl Špilberk od minulosti do budoucnosti. Správně by jí tuším příslušelo číslo 25 (promiň Hanko). Když jsem ZS opouštěl, nebylo ji komu zanechat a později to již bylo zbytečné. Chovám ji doma a když s odstupem času sleduji proměnu hradu nad Brnem, s úsměvem prohlížím svoje tehdejší nadšené návrhy na jeho přestavbu a dokonce dostavbu.

Ve smyslu stanov jsem se i po odchodu ze Zeměpisné společnosti vždy považoval za jejího člena. Necítil jsem proto nikdy potřebu vytvářet jinde ZS jinou, pouze jsem se snažil v letech 1964 – 1970 v dalším přímo vedeném kolektivu uplatňovat co nejvíc z její praxe (škoda, že 8. PTO v přehledech SPTO chybí). Podle práce Jana Stavínohy z roku 1972, uložené na brněnské univerzitě, po určité době v ZS zůstalo „šest až sedm členů ve věku třináct až osmnáct let“. Patřil jsem v srpnu roku 1964 vedle Majky Božkové a Heleny Sukupové mezi svolavatele srazu členů ZS na zřícenině Víckova u Žďárce na Tišnovsku, zamýšleného na pomoc ZS. Částečná proměna k lepšímu zřejmě počala od podzimu téhož roku přijetím Jindry Kačera na místo profesionálního pracovníka v Lužánkách. V průběhu několika let se ZS opět povznesla. S přesvědčením, že i přes proměny obsahového zaměření a stylu činnosti má přední místo mezi dobrými dobovými kolektivy, jsem v roce 1968 několikrát jednal s J. Kačerem o vstupu ZS PCV do řad PTO, k němuž se posléze ZS rozhodla. V roce 1991 jsem v Praze založil českomoravskou Společnost přátel historické vlastivědy. O rok později jsem uvažoval o sborníčku, připomínajícím čtyřicetiletí ZS PCV. Od té doby chovám příspěvky nezapomenutelného Leopolda Mazáče a Bořivoje Nejezchleba, které v případě zájmu redakce poskytnu i pro tento sborník.

Děkuji organizátorům oslav 50. výročí ZS a redakci tohoto sborníku, že vlastně poprvé umožnili, aby období let 1959 – 1962 přehlédl tehdejší vedoucí ZS a aby tak mohl učinit podrobněji. Omlouvám se za případné nechtěné nedůslednosti, dané časovým odstupem.

Jiří Bartoň

NĚKOLIK ARCHIVNÍCH ZPRÁV O LETECH 1962 – 1964

Když jsem se stal vedoucím ZS, můj zájem o historii ZS velmi vzrostl. Občas jsem prohlížel archiv ve snaze dozvědět se více o dávno zapomenutých a přitom jistě významných událostech. Při třídění vyřazené pošty jsem objevil i několik zajímavých dokumentů, které se vztahují k málo známému období let 1962 až 1964. S těmi nejzajímavějšími z nich vás seznámí následující článek.

Rok 1962-63 přibližují pouze dva (možná tři) dokumenty: Prvním je **hodnocení XI. letní expedice Zeměpisné společnosti PCV – skupina A – V. Fridrich**. V něm se píše, že expedice byla putovní. Trasa její první části byla: Litoměřice – Ústí nad Labem – Děčín – Hřensko. V těchto čtyřech místech byly základny, z nichž byly podnikány jednodenní výlety. Druhou částí expedice byl pochod po trase Hřensko – Vysoká Lípa – Všemily – Česká Kamenice – Kamenický Šenov – Sloup – Česká Lípa. Expedice se zúčastnilo 13 dětí a 3 vedoucí. (Fridrich, Bronec a Moláček). Druhý dokument připomíná existenci Zeměpisné společnosti „B“. Dne 1.6.1963 zasílá její vedoucí Jiří Bartoň své **požadavky k zajištění průběhu oslav 10 let činnosti ZS**. Na tento soupis požadavků navazuje **jednostránková stať určená pro sborník k tomuto výročí**. Jejím autorem je vedoucí oddělení vědy Zdeněk Hartman. Text není datován a je bohužel velmi obecný, neboť se jedná o úvodní slovo. (Pozn. S největší pravděpodobností nakonec žádný sborník nevyšel.)

Začátek roku 1963-64 dokumentují dva rukou psané, bezpochyby autentické zápisy. **Celostránkový zápis označený datem 12. září 1963** zachycuje postup řešení pravděpodobně vyhroceného konfliktu mezi skupinami A a B. Nejprve tu jsou stručně shrnuta stanoviska Bartoně, Fridricha, Kačera a Moláčka. Jiří Bartoň trvá na tom, že bude vedoucím ZS a že dohoda není možná. Vít Fridrich by přistoupil k dohodě a následně navrhuje zastavit činnost ZS nejméně na 1 rok. Rozhodnutí bylo odloženo na konec týdne. Fridrichovi bylo dodatečně (individuálně) navrženo, aby vedl jiný kolektiv oddělení vědy a zůstal při DPM. Autorem zápisu by mohl být Z. Hartman. Následující list papíru formátu A5 zachycuje způsob dořešení krize. Cituji: „S. Hartmane! Protože se nám nepodařilo Vás zde zastihnout, chtěli bychom s Vámi mluvit, když to bude možné ve čtvrtek v 15.30. K samostatnému rozhodnutí jsme zatím ještě nedošli, ale snad by se nám podařilo

společně věc dohodnout. Přišel bych s V. Moláčkem.", podepsán V. Fridrich. Dole je připojena poznámka, psaná stejným rukopisem jako zápis z 12.9. Opět cituji: „Dnem 19. září 1963 předána ZS s. Fridrichovi – Bartoň vyřazen –“.

Následující dokumenty vcelku velmi dobře přibližují činnost během školního roku. Rychlé uklidnění poměrů v ZS dokládá **hodnocení Podzimního pochodu**. Jeho trasa byla Rájec-Jestřebí – Sloup – Jedovnice – Adamov. Zúčastnilo se ho 44 dětí ze čtyř oddílů a 5 vedoucích. **Hodnocení 9. zimní expedice** nám prozrazuje, že proběhla v chatách rekr. střediska Zdravotnického zásobování v Neratově v Orlických horách. Zúčastnilo se jí 38 členů ZS a sněhové podmínky nebyly příliš dobré. **Plán práce ZS na jarní období 1964** vyjmenovává oddíly ZS. Byly to: I. oddíl všeobecné vlastivědy, II. oddíl botaniky, III. oddíl kulturní historie a IV. oddíl zoologie. Jarní pochod byl plánován na Českomoravskou vrchovinu, místa konání Květnového pochodu a Závodu hlídek nebyly uvedeny. Posledním dokumentem je **Hodnocení letní činnosti**. XII. letní expedice (1965) se zúčastnilo 42 členů a kandidátů ZS. Tábor byl postaven poblíž osady Čeladná – Podolánky. Jsou zde zachyceny trasy všech pochodů, kladně zhodnocen Den bez vedoucích, připomenuta dvoudenní letní olympiáda a závěrečný táborák. Již pět dní po expedici proběhl osmidenní letní aktiv. Zúčastnilo se ho 10 členů ZS. Náročný pochod vedl po trase: Poprad – Nová Lesná – Terryho chata (výstup na Malý ladový štít) – Javorina – Zakopané – Czorstyn – Pieniny – Vyšné Ružbachy – Podolinec.

Tato malá ukázka jasně ukazuje, že v archivu ZS je skryto obrovské množství cenných informací. Je však otázkou, kdo bude mít tolik síly a vytrvalosti, aby tyto informace utřídil a zpracoval. Zvláště období před započatím pravidelného vydávání sborníků po svém zpracování přímo volá. Dovolá se?

Vítek Urban

1965 – 1983

Kdo chtěl v polovině 60. let vstoupit do ZS, mohl si vybrat ze tří oddílů: I. Ochrany přírody, II. Kulturní historie, III. Života v přírodě. Brzy po vstupu dostal kandidátský průkaz a stal se kandidátem na člena ZS. Aby se stal plnoprávným členem, musel do roka splnit podmínky pro získání odznaku Mladý turista, napsat členskou (= vlastivědnou) práci a připravit se ke zkoušce z minim. Zkouška byla jednorázová s možností opravy neúspěšného pokusu v příští vypsané lhůtě, podobně jako je to na vysoké škole. Členem (= vlastivědcem) se tedy stal asi ve svých 12 letech a jeho pořadové číslo se těsně blížilo 200.

Byl-li zájemce mladší, tj. ve 4. nebo 5. třídě školy, nezařadili ho většinou do oddílu, ale do jednoho z cestovatelských kroužků. Tam se seznámil se životem v ZS a naučil se základům znalostí z vlastivědy a turistiky. Nejstarší „cestáči“ přecházeli do oddílů. Když na jaře 1966 nevyšel pokus o založení čtvrtého oddílu, někteří se zase vrátili zpět.

Všichni vedoucí byli odchovanci ZS. Hlavním vedoucím byl již několik let oblíbený **Vít Fridrich** (Vítan). Pod jeho vedením a za pomoci dalších schopných vedoucích, především Jindřicha Kačera, se v posledních asi dvou letech podařilo výrazně rozmnožit členskou základnu a postupně zvyšovat nároky na všechny. Krize, která ZS postihla v letech 1962- 63 (důsledkem byl mimo jiné i dramatický pokles počtu členů na 6 či 7 v nejhrošším období, jedna vynechaná zimní expedice a nízký počet účastníků X. a XI. letní expedice), byla s konečnou platností zažehnána.

Dá se tedy říci, že ten, kdo vstoupil do ZS v r.1965, vstoupil do výběrového kolektivu, který měl vlastní systém práce s dětmi a poměrně přísná pravidla, jimiž se všichni řídili.

Víta ve funkci nakrátko vystřídala **Jelena Jamborová**, která jej už předtím několikrát zastupovala. Na konci roku 1966 se vedoucím ZS stal **Jindřich Kačer**, v té době pedagogický pracovník Domu pionýrů v parku Lužánky. S několika přestávkami pracoval v ZS od II. letní expedice a již několik let působil v ZS jako vedoucí oddílu, který velmi úspěšně konkuroval oddílu Víta Fridricha. Jindra totiž poněkud pozměnil tradiční pojetí práce v ZS a při budování oddílu využil zkušeností J. Foglara a E. T. Setona. Ve funkci hlavního vedoucího znásobil své skvělé organizační schopnosti k udržení a dalšímu zvyšování úrovně, takže v následujících letech dosáhla ZS jednoho z vrcholů ve svém vývoji. Dobře vedený kolektiv přitahoval nové zájemce a dostatek zájemců umožňoval rozloučit se s těmi, kteří nebyli ochotni dodržovat

pravidla. Bylo pamatováno také na práci s Radou a aktivem. „Lahůdkou“ této doby byly závody hlídek, kdy každá hlídka postupovala podle mapy, kterou si z originálu během časového limitu několika minut překreslila tužkou do svého bloku.

Zjara r. 1967 byla zahájena půlroční hra, v níž se oddíly vydaly za pokladem zbojnického hejtmána Kuby Opáleného. Vyvrcholila na XV. letní expedici v Nízkých Tatrách. Expedice trvala 31 dní a po ní se 12 odvážlivců vydalo na Pochod Slovenskem od sovětských hranic až do Brna.

Na podzim r. 1967 se počet oddílů rozšířil na pět. I. oddíl Cestovatelů vznikl sloučením dosavadních a nově vzniklých cestovatelských kroužků. Členové ZS od 6. třídy výše se mohli rozhodnout pro jeden ze tří dalších oddílů: II. Hospodářského zeměpisu, III. Kulturní historie nebo IV. Ochrany přírody. V. oddíl Života v přírodě tvořili výhradně hoši mezi 14 a 15 lety, kteří se připravovali na práci v KV (z těch, kteří tam zařazení nebyli, pak pracovali ještě po mnoho let Šidi a Bob v ZS PCV a Brunda v ZS Morava).

Zároveň byla zavedena minima kandidáta. Stále se ještě plnila náraz na Radě a spočívala v poznávání přírodnin, většinou podle obrázků. Kdo chtěl postoupit o stupeň výše a splnit minima člena ZS, musel přírodniny nejen poznat, ale správně určit čeleď nebo řád, prokázat znalosti o brněnských stavebních památkách a obstát ve zkoušce z morseovky. Podmínkou přípuštění ke zkoušce byly splněné podmínky odznaku Mladý turista, potvrzené bod po bodu podpisem vedoucího.

ZS v té době dosáhla také svého osamostatnění: **od 1. ledna 1968 se stala samostatnou pionýrskou skupinou**, brzy přijala nové stanovy a její členové se rádi odhlásili z registrace na svých školních pionýrských skupinách.

J. Kačer se aktivně zúčastnil zrodu Sdružení pionýrských tábornických oddílů (SPTO), v ZS se ale v té době příslušnost k nim nijak nezdůrazňovala.

Jaro 1968 umožnilo obnovení po léta zakázaných dětských organizací i vznik nových. ZS v konkurenci obstála. Dokonce podle jejího vzoru vznikla na Lesné Vlastivědná společnost, která se spolu s oddílem pionýrů z Bratislavy zúčastnila XVI. letní expedice na Šumavě. Srovnání s oddíly ZS dopadlo pro naše hosty neslavně (pro lepší propagaci způsobu práce ZS by snad bylo bývalo lepší nevyčerpávat turistické začátečníky pochody, na které nebyli zvyklí, a nechat je raději podnikat výlety s výzkumem okolí tábora).

Do nového školního roku 1968-69 vstoupila ZS v počtu okolo sta členů a jediná klubovna jí začala být těsná. Každý ze čtyř oddílů (I. Života v přírodě, II. Hospodářského zeměpisu, III. Kulturní historie, IV. Ochrany přírody. Loňský

V. odd. na LE ukončil své poslání a jeho členové se ujali funkcí vedoucích družin v ostatních oddílech.) si začal hledat a upravovat vlastní klubovnu, v původní „dvacítku“ v Lužánkách zůstal IV. oddíl a nově vzniklý útvar dětí z 1. –3. třídy, nazvaný družina Ježků. Oddíly měly 20-30 členů, pracovaly družinově a hlavně velmi samostatně, takže na pochody a v některých případech i na expedice jezdily každý jinam: na XIV. ZE jely I. - III. oddíl do Dolní Bečvy v Beskydech a IV.oddíl s Ježky do Koutů nad Desnou v Jeseníkách. Na XVII. LE jel I. oddíl do Matějovce u Slavonic, II. vyrazil na pochod do pískovcových skal k Děčínu, III. putoval po Oravě a IV. s Ježky po Javorníkách. Řadoví členové se setkávali jen ve vyšších kolech soutěží, noví členové dlouho znali jen svůj oddíl. Rada ZS přestala existovat, Vedení se dále scházelo každý týden. Byla zavedena minima cestovatele, podmínky všech stupňů minim svázány do zvláštního sešitku a začaly být plněny bod po bodu jako dnes.

Události srpna 1968 pohnuly celým národem a proto i oslavy 50. výročí vzniku Československa proběhly velmi slavnostně. Přidala se i ZS, která na konferenci 1968 vysadila v lužáneckém parku malou lipku. Dnes je to už pořádný strom. Členové ZS v krojích stáli také na náměstí Svobody čestnou stráž na památku činu Jana Palacha.

V srpnu 1969 se zájemci ze ZS zúčastnili mezinárodního tábora mládeže v ploché, kanály protkané bezlesé krajině u obce Otterndorf (asi 100km na Labi pod Hamburkem v Německé spolkové republice). Většina vyjela poprvé (a nadlouho také naposled) mimo blok socialistických států a první dny vydržela dlouho pozorovat obrovské zaoceánské lodě, které pluly oběma směry přímo kolem tábora ústím Labe, širokým v těch místech několik kilometrů. Pobyt v táboře zpestřily návštěvy okolních městeček, prohlídka hamburského přístavu, plavba po moři na ostrov Helgoland nebo v lodkách po okolních kanálech a sportovní i jiná setkání s dětmi z Německa, Francie.... Při nočním příjezdu zpět do Brna nepřidaly dětem, vedoucím ani rodičům na klidu zprávy o vyhlášeném zákazu vycházení.

Způsob práce z minulého roku pokračoval i v r. 1969 – 70. Vedoucím ZS byl po dobu asi jednoho roku **Jiří (Jurka) Neuman**, vůdčí osobností ovšem zůstal i nadále Jindřich Kačer.

Družina Ježků byla povýšena na V.oddíl, který od XVII. LE v Javorníkách jezdil na akce společně se IV. oddílem. Ve většině oddílů toho roku předali zkušení vedoucí své funkce mladším nástupcům, čímž utrpěla úroveň práce i organizace, ale vlivem samostatnosti se upevnila hrdost členů na svůj oddíl. XV. ZE strávil I. oddíl + část III. oddílu společně s komínským oddílem Vlků ve Žďárském Potoku, II. oddíl + část III. oddílu v Pochni, IV. a V. oddíl opět v Koutech. Na XVIII. LE se oddíly setkaly posledních pět dní ve Skuhrově v Orlických horách, kam připutovaly z různých stran.

Na podzim 1970 se všech pět oddílů spojilo v jednotnou ZS pod vedením Jindry Kačera. Znovu vzniká Rada ZS a způsob práce se vrací do dob před rozdělením. Oddíly se scházejí nejen ve „dvacítku“, ale také na „Palubě“ na Pekárenské ulici, jediné další použitelné z bývalých oddílových kluboven. ZS je velmi početná a v kolektivu vedoucích se různí názory na další směr vývoje.

Někdy v té době zakládá **Jan Stavinoha** s několika mladšími pomocníky, stejně jako on vychovanými v ZS PCV, novou **ZS „Obzor“**. Členy získal nábořem mimo ZS PCV. V celé své historii byla ZS „Obzor“ vždy jen větším oddílem s odborně zaměřenými družinami. Protože tehdejší předpisy nepovolovaly činnost nezačleněným oddílům, stal se Obzor součástí pionýrské skupiny na ulici Veverčí.

ZS PCV pracuje dál, činnost zpestřuje dlouhodobá hra se středověkou motivací, a její členové netuší, že se chystají další změny. Zjara občas uniknou z KV neurčité zvěsti, vedoucí ale mlčí. Nikdo nic neví...? Až na květnovém pochodu je svoláno společné shromáždění, kde Jindra oznamuje: dnes, 8. května 1971 se ZS dělí na dvě části – **ZS „Morava“**, kterou budou tvořit dosavadní I. – III. oddíl, a **ZS „Po cestách vlasti“**, kde zůstanou pod vedením Hany Skládankové IV. a V. oddíl. Na expedici pojedeme podle plánu do Heřmanče, ale tábořiště budou dvě nedaleko od sebe. A tak se i stalo.

XIX. letní expedice v Heřmanči blízko Telče je tedy zároveň i I. letní expedicí ZS „Morava“.

Nové ZS PCV připadla původní klubovna „dvacítky“, návaznost na historii i tradice a téměř celý archiv. ZS „Morava“ se usídlila na Palubě, z archivu jí byly předány členské a lektorské práce všech přecházejících členů a ostatní majetek ZS byl rozdělen mezi obě skupiny.

Na prstech jedné ruky by se dalo spočítat, kolik dětí se rozhodlo změnit oddíl a přejít do druhé ZS. O něco složitější to měli ti členové ve věku 15-18 let, kteří v tu dobu nepatřili pevně do žádného oddílu. Měli kamarády v obou zéeskách a bylo těžké se rozhodnout.

Hana Skládanková pracovala v ZS od I. letní expedice až do r. 1959. Pak odešla na několik let z Brna (mimo jiné pracovala po nějaký čas s partou svých vrstevníků ze ZS v pohraniční obci Lomy v Orlických horách) a po letech se do ZS vrátila jako kuchařka na XVI. LE na Šumavě. Hned nato založila a po několika let velmi obětavě vedla družinu a oddíl Ježků. Jako vedoucí ZS využila některé zkušenosti z prvních let ZS a skloubila je s prvky ze současnosti. K občasné spolupráci hlavně v oblasti vlastivědy přizvala ty ze svých vrstevníků, kteří dovedli děti zaujmout pro daný námět.

Hned na podzim 1971 proběhla v ZS PCV přestavba: početný oddíl Ježků byl rozdělen na tři menší. Nejmladší děti zůstaly členy I. oddílu, který si ponechal název Ježci. Ostatní ve věku 9-12 let si mohly vybrat mezi II. odd. Ochrany přírody a III. odd. Kulturní historie. Čtvrtý oddíl tvořili zbylí členové původního IV. oddílu, kteří ještě nepřešli do KV, většinou ve věku 14-15 let. Pokusili se pracovat volnějším, klubovým způsobem, což se neosvědčilo. Po roce někteří odešli úplně a ostatní posílili KV nebo přešli do ostatních oddílů. Tím zanikla velká věková mezera, první problém ZS PCV. Další potíží byl nedostatek plnoletých vedoucích. Během prvního roku však někteří dosáhli věku 18 let a tak na podzim 1972 mohly vzniknout IV. odd. Života v přírodě a V. odd. Lesní moudrosti, oba z členů získaných nábořem v šestých třídách škol.

Nejméně první dva roky po rozdělení se tedy většina oddílů mohla pro nízký věk nebo malé zkušenosti svých členů zabývat jen základními činnostmi. Hana však od počátku své práce s malými dětmi dokázala vždy najít způsob, jak jim přiblížit zajímavá místa, jimiž procházeli, a zpestřit vše, co společně dělali. Vznikly pěkné deníky, kroniky, výzkum. Podporu dostali zruční kreslíři i ti, kteří psali na expedici denně noviny. Hodně se zpívalo a soutěžilo. Vznikla nová výzdoba klubovny. Nejstarší odchovanci Ježků měli v páté třídě splněna nejen minima cestovatele, ale většinu bodů minim kandidáta a ti nejlepší se brzy nato stali vlastivědci. Pravidelně se scházela Rada a často řešila i věci, o kterých dnes rozhodují vedoucí.

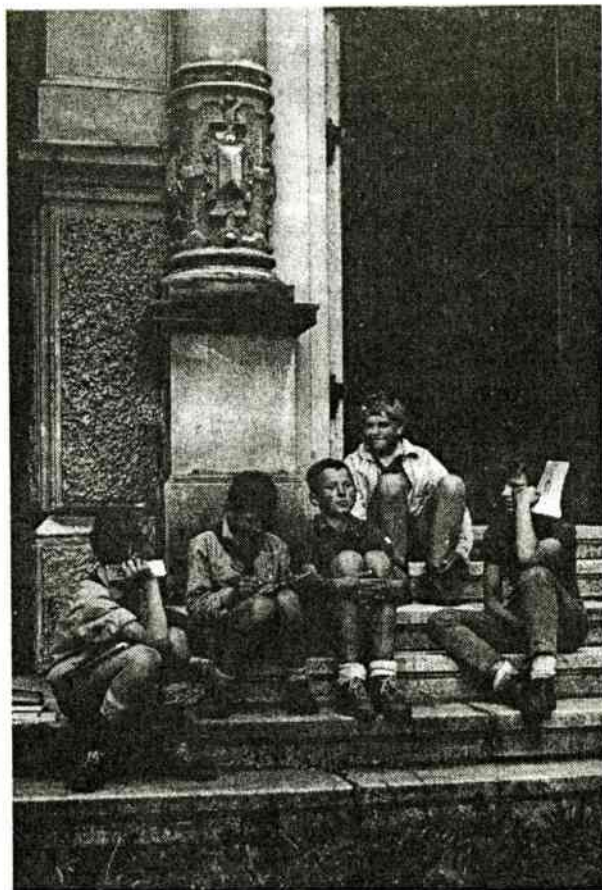
V r. 1973 postoupila hlídka odd. Ochrany přírody v přírodovědné soutěži Zlatý list až do národního kola v Chomutově. Na podzim pak oslavila ZS PCV za účasti obou dalších zéesek dvacáté výročí svého vzniku. Při té příležitosti ZS schválila své nové Stanovy a připravila rozsáhlou výstavu uspořádanou podle oblastí v Československu, které za roky své práce navštívila. Byl přijat 260. vlastivědec a 34. lektor. Po mnoha letech spatřil světlo světa třetí sborník ZS PCV (první a druhý vyšly ještě v době I. Šráčka!), zaměřený hlavně na dějiny ZS. Od té doby vychází sborník každých pět let.

I když do ZS chodily v těch letech hlavně mladší děti, poznali jsme i kus světa: XX. LE byla pochodová v severních Čechách (Litoměřice, Labské pískovce, Liberec). XXI. LE sice měla táborovou základnu na místě zrušené obce Mikoly u Kaplice, ale jen pro nejmladší. Ostatní oddíly prošly jižními Čechami od Třeboně po Lipno. Pořádný tábor pro všechny si ZS PCV postavila až na XXII. LE v r. 1974 u Belušských Slatin ve Strážovských vrších. Byly to vlastně hned tři malé tábory se společnou kuchyní a jídelnou. Ale i zde jsme strávili řadu dní poznáváním vzdálenějšího okolí.

Na této expedici oznámil **Miroslav Toman** (Pulec), že hodlá kandidovat na vedoucího ZS. Brzy se jím skutečně stal a vedl ZS PCV velmi úspěšně řadu let. Zkušenosti získával od dětství pod vedením Jindry Kačera, v 16 letech se stal vedoucím družiny ve IV. oddíle, který vedl Vít Fridrich, a později tento oddíl spolu s Ivanem Pšikalem převzal a vedl. Dovedl zúročit získané zkušenosti a přidal k nim mnoho vlastních nápadů. Rozsáhlé znalosti z kterékoliv části minim předával nejen členům svého oddílu. Všichni si s ním užili spoustu zábavy, protože byl vtipný, dovedl improvizovat, vymýšlet scénky, hrát na kytaru a zpívat. Převzal vedení v době, kdy ZS, dobře připravená Hanou, potřebovala k základní činnosti ještě něco navíc, a dovedl jí to dát: dlouhodobé hry s různou motivací, vlastivědné soutěže, slaňování, kanoe, koně, běžky... Byl to vedoucí zodpovědný, u dětí i v KV mimořádně oblíbený a málokdo si uměl představit, že by Pulec ze ZS odešel.

Od podzimu 1975 se počet oddílů zmenšil na čtyři zánikem oddílu Života v přírodě, název však okamžitě převzal I. oddíl, který se už necítil být malými Ježky.

Počet oddílů v následujících letech kolísal mezi čtyřmi a pěti: r. 1978 vznikl V. odd. Hospodářského zeměpisu, o dva roky později se IV. oddíl zmenšil na pouhou družinu, od r. 1981 měla ZS oddílů zase pět, když kromě I. oddílu Ježků vznikl rovněž z malých dětí i V. odd. Krtků... Nezáleželo to jen na počtu dětí, ale i na počtu oddílových vedoucích, jejich schopnostech, vzájemných vztazích a spoustě dalších činitelů.

Pulec měl ještě jednu zálibu a tou bylo divadlo. Po několika letech plného nasazení v ZS začal pomýšlet na návrat k němu a tedy i na výchovu vhodného nástupce. Vybral si Víta Havla, který nastoupil v r. 1968 jako nováček do jeho družiny, roky chodil do jeho oddílu, pak mu pomáhal oddíl vést a nakonec úspěšně vedl vlastní oddíl.

Vít Havel se stal vedoucím ZS po roční přípravě na podzim 1978. Snažil se navázat na úspěchy svého předchůdce a jistě na to měl i schopnosti, nechtěl však a ani nemohl být stejný jako Pulec. Ocitl se v těžké situaci, jeho snaha nebyla příliš ceněna a po roce se Pulec do čela ZS vrátil. Byl radostně přijat a činnost se rozjela, jako by ZS chytila nový vítr. Hned po XXVII.L.E v Žirovnici (1979) se uskutečnil srpnový aktiv - přechod rumunských Karpat. Do vysokých hor nejeli účastníci v krojích, ale v červených tričkách s nápisem ROMANIA CARPATII, která i po návratu hrdě nosili, dokud je zcela neroztrhali. Zde je třeba asi hledat počátek doby oddílových triček. Srpnový aktiv se od té doby konal každý rok až do roku 1987.

V roce 25. výročí založení ZS vznikl Kruh přátel ZS PCV. Jeho členy se stali většinou zéesáci první generace, kteří měli hledat nové a obnovovat zapomenuté formy vlastivědné práce. Připravili přednášky, exkurze, návštěvy zajímavých míst pro KV a aktiv. Zalíbilo se jim to a začali pořádat vlastní akce i poté, co jejich spolupráce s Vedením ZS skončila. Kruh přátel pracuje dodnes, pořádá vycházky i jiné akce pro vysloužilé členy a každých pět let se velkou měrou podílí na přípravě plesu, sborníku a výstavy k výročí ZS.

V těchto letech se ZS PCV začala poprvé vracet na stejné tábořiště. V místě zvaném Na Kozínku blízko Police nad Metují tábořila sice nejdříve ZS „Morava“, pak si ale našla jiné místo. ZS PCV toto tábořiště využila v letech 1978, 1980, 1982 a 1985. Bylo to dobré východiště do Broumovských stěn a Teplicko-adršpašských skal, k pevnostem u Dobrošova, do Babiččina údolí a dalších zajímavých míst.

V r.1980-81 byla zrušena minima kandidáta, věkový průměr přijímaných vlastivědců však i potom zůstal na 14 letech. Postupně se vytvářel dodnes platný systém věkových hranic pro splnění jednotlivých minim jak pro děti, tak i pro KV. Pro vlastivědce byly zavedeny povinné odborky z oblastí pro ZS využitelných (příroda, kulturní historie, turistika, první pomoc, fotografování...), vedoucí začali být stále více povzbuzováni k plnění minim lektora a vedoucího.

V letech Pulcova vedení (s výjimkou r. 1978–79 stál v čele ZS v letech 1974–1983) dosáhla ZS dalšího z vrcholných období své činnosti. Podobně jako v době I. Šráčka nebo J. Kačera byla vzorem pro mnohé podobně zaměřené oddíly a skupiny, jejichž vedoucí se nechávali poučit i povzbudit na výstavách nebo při osobních setkáních. Pulec i ostatní

členové Vedení ZS přednášeli na táborových školách pro vedoucí a instruktory z jiných skupin a často museli zklamat ty, kteří by rádi přešli do ZS. Ta si totiž až na řídké výjimky vystačila s vlastními odchovanci.

S ostatními ZS se spolupracovalo jen zřídka. Jak plynula léta od rozdělení, znali se už jen nejstarší z vedoucích. Ostatní se mohli seznámit při vzájemných sportovních střetnutích KV (ZS PCV pořádala jednou za rok vzájemné utkání v softballu, ZS „Morava“ ve volejbalu) nebo jednou za několik let při vlastivědných soutěžích či na společném závodu hlídek pro děti. Se ZS „Obzor“ byly dobré vztahy, ale žádná spolupráce.

V r. 1981/82 se vyhrotily vztahy mezi vedením pionýrské skupiny Timurovci a jejím oddílem ZS „Obzor“ tak, že vedoucí Obzoru odmítl za daných podmínek oddíl vést. Po jeho odchodu oddíl opustili i starší členové. Na jaře 1982 dvanáct mladších dětí spolu s instruktorkou Hanou Stodůlkovou přešlo do ZS PCV. Přinesli s sebou celý vlastivědný archiv ZS „Obzor“. Krátkou dobu byli samostatnou družinou, ale brzy se začlenili do oddílů. Někteří vydrželi až do instruktorského věku. Dějiny Obzoru zpracovala Hanka ve své lektorské práci.

Na závěrečném táboráku XXX. LE na Kozínku 1982 oznámil Pulec svůj úmysl předat ZS do roka novému vedoucímu. Tentokrát však bylo vše složitější, protože o tuto funkci nebyl žádný uchazeč. Všichni v KV si ještě dobře pamatovali, jak to dopadlo při Pulcově prvním odchodu. Věděli, že po tak úspěšném vedoucím nebude jednoduché nastoupit do čela ZS, která měla v té době v pěti oddílech asi sto členů.

V následujícím roce si práci hlavního vedoucího vyzkoušeli všichni členové Vedení. Střídavě stáli v čele všech větších akcí. Od té doby se to tak dělá dodnes. Vhodný „následník“ se ale nenašel, i když bylo jasné, že Pulec to se svým odchodem myslí vážně. Proto v létě 1983 na XXXI. LE v Bílých Karpatech u vesničky Krivoklát probíhaly mezi Pulcem a vhodnými kandidáty dlouhé pohovory. Teprve na konci expedice padlo jméno nového vedoucího: **Marek Dvořák - Key**.

Marek vstoupil do ZS v roce 1974. Po celá léta téměř neopustil III. odd. Kulturní historie, který zpočátku vedla Hana Skládanková, později Pulec a nakonec Marek sám. Kdysi se v ZS naučil troubit na trubku signály ZS a byl jedním z posledních trubačů. Funkci vedoucího ZS převzal po těžkém rozhodování na konferenci k 30. výročí vzniku ZS PCV v listopadu 1983. Jeho zásluhou ZS v klidu přečkala dva roky, než se funkce vedoucího mohl ujmout **Vítek Urban**. ZS PCV měla v té době pět oddílů, počet přijatých vlastivědců se točil kolem čísla 325, lektorů 57, vedoucích 13.

Pavel Trška

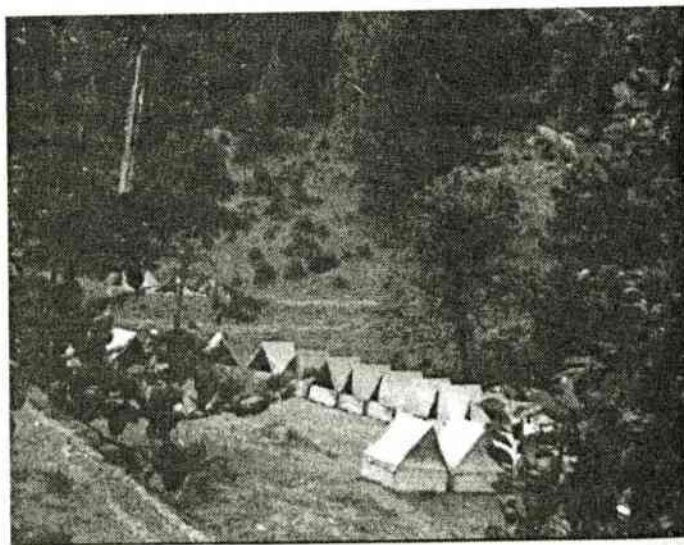
1974 – 1999

Autorem následujícího textu je Vítek Urban, *kurzívou napsané poznámky k textu jsou od Pavla Šmída (Šidiho).*

Do ZS PCV jsem vstoupil jako devítiletý na podzim roku 1974. Tehdejší ZS na mně velice silně zapůsobila. Na první pohled bylo vidět, že všichni její tehdejší členové už spolu absolvovali několik expedic a že mají zkušenosti na rozdávání. Každý věděl, co má dělat a vše klapalo, jak má. Byl jsem s několika dalšími nováčky zařazen do přípravného oddílu Ježků. Uzavřený kolektiv starých harcovníků z Mikol a z Beluši jen neochotně přijímal další členy. Někoho to brzy odradilo, mně se však podařilo asi po tři čtvrtě roce se jakž takž začlenit. (*Pozn. Šikanování nebylo v ostatních oddílech tak obvyklé. Od „Staroježků“ se to přeneslo ke III. oddílu. Říkal to i Marek.*) Příští podzim se atmosféra v oddíle, ale současně i v celé ZS výrazně změnila. Přišlo velmi mnoho nováčků a přípravný oddíl měl místo loňských dvou najednou hned pět početných družin. Nejenže se změnil název oddílu, ale najednou vůbec nic neznamenal, zda jsi byl nebo nebyl na předchozích expedicích. Tento zlom, který starší členové oddílu pociťovali pravděpodobně ještě výrazněji než já, se projevil i postupným odchodem několika „zasloužilých“ členů oddílu Ježků. Já jsem mezitím dorostl do věku, kdy se přecházelo do „starších“ oddílů a vybral jsem si 3. oddíl (oddíl Kulturní historie). Čekalo mně opětovné zařazování do stabilizovaného kolektivu, ale tentokrát to již bylo mnohem snazší. Přesto se mi častokrát znovu připomněla atmosféra ZS z doby mého vstupu. Po roce z oddílu odešla početná skupinka nejstarších členů a atmosféra „starých časů“ byla nenávratně pryč. Pochopitelně mi to nijak zvlášť nevadilo, neboť se mi tím současně dostalo příležitosti vstoupit do „pomyslného centra dění ZS“. Skutečně si myslím, že v letech 1975 až 1977 vstoupila ZS nenápadným způsobem do své nové etapy. V oněch letech přicházelo každoročně mnoho nových členů, kteří na rozdíl ode mne nezažili „semknuté řady Zéasáků“.

Význam této své zkušenosti jsem docenil až o mnoho let později, když Vlk již poněkolikáté vzpomínal na své první setkání se ZS na expedici v Žirovnici v roce 1988. (*Pozn. Vlk už byl na ZE Pleče 1987-88*) Také ho to velmi ovlivnilo, i když už byla trochu jiná doba a on byl mnohem starší než jsem byl já v letech 1974 až 1977. Dalším přelomovým obdobím byl školní rok 1978/79. Všeobecně uznávaný Pulec, který vedl ZS po předchozí čtyři léta, předal vedení Vítu Havlovi a svou práci v ZS přerušil. V těch letech byla poměrně značná rivalita mezi 3. a 4. oddílem (Kulturní historie

a Lesní moudrosti) a nám se trochu zdálo, že je 4. oddíl protěžován. (Pozn. III. oddíl byl protěžován dříve, proto mu normální stav připadal minusový.) Snad by to nebylo tak zlé, kdyby nebyla na předchozí expedici naše instruktorka vyloučena z KV (Pozn. Lenka si neplnila úkoly a odmítala spolupracovat.) a kdyby se s novým vedoucím nezměnil tak radikálně způsob práce ZS. (Pozn. Na začátku roku byli pouze dva plnoletí vedoucí, Vítek a já. Další tři se stali plnoletými až v průběhu roku.) Prostě nebyli jsme se situací v ZS zcela spokojeni. Na druhé straně byla pro nás ZS vším. I jakákoliv brigáda byla vítanou příležitostí jít zase do Zéesky... a pro Zéesku jsme pracovali rádi. Na srpen 1979 připravil Pulec aktiv do Rumunska a současně oznámil svůj návrat. Aktiv - to pro nás bylo něco nepředstavitelně lákavého. Vždyť jen ti největší pamětníci věděli, že se na počátku sedmdesátých let bylo ve Vysokých Tatrách a v zahraničí se bylo naposled koncem šedesátých let! Přípravu jsme brali velice vážně, dokonce jsme se učili i rumunská slovíčka. Navíc průběh akce ještě předčil naše očekávání. Stranou šla i zmíněná rivalita mezi oddíly a budoucnost ZS jsme viděli s velkým optimismem. Pulec se po svém návratu do čela ZS snažil i o „morální obrodu ZS“. Založil tajnou organizaci „atd“, jejíž členové se snažili, aby v ZS panoval duch kamarádské spolupráce. I když naše spiklenecké schůzky neměly dlouhého trvání, cosi jsme si z nich pod kůží odnesli... Pulcova autorita byla nebetýčná, ale on se zcela pochopitelně nechtěl k ZS uvázat navždy. V roce 1983 odchází. Současně s ním odchází i Šidi, kterého jsme sice brali jako jistý Pulcův protipól, ale současně byl i jedinou osobností v KV, která se Pulcovi vyrovnala. Tak jako byl Pulec náš „idol“, tak byl Šidi naše „zázemí“. V roce 1983, kdy mi bylo 18 let a stal jsem se vedoucím 3. oddílu, se ZS dostala do nové značně komplikované situace.

Odchodem Pulce a Šidiho vlastně ještě nekončí velká etapa vývoje ZS. Vývoj v následujících čtyřech letech pokračovat spojitě, než byl ukončen těžkou krizí. Teprve ona byla tím zcela zásadním zlomem v životě ZS. Po Pulcovi převzal vedení ZS Marek Dvořák. Ujal se ZS se vši odpovědností. Docela dobře se mu dařilo řešit všechny krizové situace v KV i problémy kolem zajišťování expedic. Studoval však příliš náročnou vysokou školu a po dvou letech zanechal práce v ZS. Když Pulec odcházel, řekl mi, že se počítá s tím, že jednou budu vedoucím ZS. Po Markově odchodu v roce 1985 jsem se vedoucím ZS skutečně stal. V podstatě jsem tomu přizpůsobil i svůj osobní život a začal studovat jinou vysokou školu, která byla slučitelná s vedením ZS. Svého rozhodnutí dnes rozhodně nelituji, ale mé začátky v roli vedoucího ZS slavně rozhodně nebyly. Lépe řečeno, dopustil jsem se řady chyb. Předal jsem vedení ve 3. oddíle svým instruktorkám a připravil se tak o jistotu zázemí. Místo toho jsem založil a půl roku neúspěšně vedl Lektorát. V KV se mezitím prohlubovaly spory o způsobu činnosti ZS. Spory mezi důslednými zastánci tradičního pojetí ZS (tzv. „Kuchyňská klika“) a zastánci uvolnění přísných norem ZS (tzv. „Jarýskovci“) se postupně přirostávaly. Jarek Trepeš, tehdy dvacetiletý, byl přes své mládí velmi výraznou osobností. Podobně jako Pulec dokázal zabavit a strhnout lidi. I z nudné činnosti dokázal udělat velké show a pro ZS toho dělal skutečně hodně. Řekl bych, že jsme se vzájemně doplňovali a vycházeli jsme spolu dobře. I o vzniklých problémech se s ním dalo mluvit, zásadní problém nastal jinde. Mladší instruktoři a instruktorky se v Jarkovi zhlédli. Neměli jeho schopnosti a jejich heslo bylo: Co nám připadá nudné (= co není pořádné show), nemůže děti bavit a to my dělat nebudeme. Obdobně odmítali i drobná nepohodlí spojená se životem ZS a vytvářeli tak jakési „nové pochodové zvyky“. Situace však byla patová. KV bylo rozděleno a já sám jsem dlouho váhal, ke které straně se přidat. Nebylo ani jasné, kdo chce v ZS pokračovat a kdo po expedici stejně bude končit. Nakonec bylo vše rázně vyřešeno nečekaným zásahem zvenčí. Na závěr expedice ve Štítech přijíždí Šidi, který v ZS už čtyři roky nepracoval. Svolal společné shromáždění a na něm veřejně vyhláší, že je pověřen vedením DPM vyřešit krizi v ZS. Osobně jsem se domníval, že spíše než vedení DPM stál v pozadí akce jeden bývalý vedoucí ZS. Šidi snad ani nemohl své vystoupení načasovat lépe. Promluvil ráno po mírně sabotované noční hře, v době neuskutečněné a nepřipravené denní hry. Tyto skutečnosti dodaly jeho slovům na váze. Šidi promluvil zcela jasně a velmi rozhodně. Řekl, že ZS potřebuje vyléčit a že někteří tady nemají co dělat a jiní, pokud se chtějí změnit, se mohou připojit. Prohlásil, že i velice malé KV zvládne řídit ZS a bude to i lepší. *(Pozn. Ve školním roce 1986-87 jsem pomáhal Jitce a Pavlíně. Od nich jsem se dozvěděl o tom, co se děje v ZS. V dubnu jsem jim řekl, že se vrátím do ZS. Pavlína tě o tom informovala. Na červenovém výletě Kruhu přátel u Kalinů Jindřich přesvědčil tebe a ne mě. Na expedici to bylo jinak. Jen jsem na společném shromáždění uklidňoval obě strany. To, že se vracím, vědělo jen 5 lidí. O mém návratu se děti*

dověděly až na zahajovacím shromáždění.) Závěr této expedice byl zvláštní. Zatímco mladší oddíly měly předem naplánovaný odjezd domů, starší ještě čekal několikadenní závěrečný pochod. Odstavená část KV se nezmohla na žádnou významnější protiakci, přestože se sešla i na srpnovém aktivu v Bulharsku. Zajímavým detailem bylo i to, že mladší bratr Jarka Trepeše Michal pokračoval v ZS ještě několik let a po celou dobu patřil k nejlepším členům. (Pozn.: III. oddíl.)

Na první pohled by se mohlo zdát, že ZS postihla úplná katastrofa. V KV zůstalo jen 8 vedoucích a instruktorů, a protože odešlo i hodně dětí ze starších oddílů, v ZS pracovaly jen tři oddíly. Ve skutečnosti však ZS pracovala normálně dál a při náročnějších akcích nám vypomáhali bývalí členové. (Pozn. ZS mohla pracovat dál, protože tam byla Jitka, Pavlína a Kobo. Tito vedoucí si stále plnili své úkoly bez velkého humbuku.) První rok charakterizovalo „sbírání jablečných jadérek“, soustředili jsme se na obnovení důsledného plnění i těch nejdrobnějších úkolů, dodržování pochodových zvyků a učili děti hrát si. Starší členové, kteří nepodlehli náladě všeobecného odchodu ze ZS, se pod vedením Šidiho připravovali na práci v KV. Snad i díky tomu, že v sobě vybojovali úspěšně ten nelehký vnitřní boj, zůstali mnozí z nich v ZS po mnoho dalších let a významnou měrou se podíleli na úspěšném vývoji ZS. (Pozn. Já bych to nebral tak vědecky.) Druhý rok mi připadal ještě lepší a letní expedici na Oravě považuji za vůbec nejlepší pochodovou expedici, které jsem se zúčastnil. Na podzim roku 1989 byla ZS v plné síle. Podařilo se obnovit oddíl Lesní moudrosti a v dalších oddílech bylo mnoho šikovných dětí. Události po 17. listopadu činnost ZS nijak výrazně nepoznamenaly. Podařilo se nám zůstat v Lužánkách, dál jsme pokračovali ve své tradiční činnosti a počet dětí, které odešly z „pionýra“, nebyl nijak velký.

V srpnu 1990 jsem odcházel na vojnu. Bylo to sice jenom na 9 měsíců, ale bylo potřeba, aby ZS měla nového vedoucího. Přestože se očekávalo, že vedoucím ZS bude Šidi, dopadlo to zcela jinak. Šidi ze ZS odchází a vedoucím se stává Jaroslav Suský zvaný Vlk. Bylo to řešení o to neočekávanější, že Vlk nebyl „rodilý Zéesak“ a spolupracoval s námi dosti krátce. (Pozn. Šidi nechtěl bránit mladým vedoucím v rozletu a stát jim v cestě. Proto po zvolení Vlka za vedoucího ZS mohl klidně odejít.) Školní rok 1990/91 nebyl vůbec jednoduchý. Tři mladé oddílové vedoucí neměly ještě dostatek zkušeností a zvláště pochodová expedice ve Strážovských vrších jim dala pořádně zabrat. Přesto to byl odrazový stupínek pro nový vzestup ZS. Po této expedici byl zrušen přípravný 1. oddíl. (Pozn. Asi to byla škoda. Jitka vedla takový oddíl asi 9 let, podobně Kavka a Aja. Tyto oddíly pracovaly bez problémů a daly základy mnoha dětem (pozdějším vedoucím). Kamarádské vztahy z I. a V. oddílu se udržovaly i po přechodu do starších oddílů. Děti se pokazily většinou až tam.) Jeho bývalí členové se stali základem pro oddíly Ochrany přírody a Kulturní historie. Oddíl Lesní moudrosti převzal Vlk a pod jeho vedením oddíl dál

nabíral na síle a mně se společně s Terezou Pavlincovou podařilo založit zcela nový oddíl Tis. Protože jsem chtěl všechny své síly věnovat vznikajícímu oddílu, zůstal vedoucím ZS ještě jeden rok Vlk. První rok Tisu byl mimořádně úspěšný. Na letní expedici jelo 19 dětí a především se nám podařilo vytvořit dobrý kolektiv, který vydržel po mnoho dalších let. Postupně se obnovovala i vlastivědná činnost a hledali jsme pro ni nové a přitažlivé formy. Na podzim roku 1992 jsem se na další čtyři roky znovu stal vedoucím ZS. Snažil jsem pozvednout úroveň vlastivědné práce. Celoroční hry Anno Domini 1493 a Sininen saari (Modrý ostrov) zaujaly děti i vedoucí, takže vlastivědnou činností žila celá ZS. V první hře jsme se zabývali výzkumem hradů, kterých jsme během roku v navštívili téměř sto. O každém z nich jsme zpracovali dokumentaci. Druhá hra se odlišovala tím, že se hodnotila nápaditost oddílové vlastivědné činnosti. Během tohoto roku se pětkrát utkali oddíloví geologové, botanici a zoologové v soutěži svých znalostí.

Tato léta charakterizovala velká stabilita složení Vedení. Byla to nejpoklidnější léta, která jsem v ZS prožil. ZS se změnila i v tom, že již nebyla tak uzavřená vůči okolí, jako bývala v minulosti. Nejenže jsme se stále více zapojovali do činnosti Sdružení PTO, do něhož jsme vstoupili v roce 1990, ale na rozdíl od minulosti jsme byli schopni přijmout mezi sebe nové vedoucí, kteří neprožili své mládí v ZS PCV. Po Vlkovi přišel i Vlastík Malý a Zuzana Trojanová. Všichni svým způsobem obohatili činnost ZS, ale nejvíce Vlk. Ten, protože měl bohaté zkušenosti z Ligy lesní moudrosti, přinesl do ZS nové způsoby táboření a pobytu v přírodě. Nejvíce pochopitelně ovlivnil svůj oddíl, ale i ostatní oddíly začaly po jeho vzoru pravidelně jezdit na vícedenní oddílové výpravy. Přestože se oddíl Lesní moudrosti v mnohém odlišoval od ostatních oddílů ZS, k nedorozuměním nedocházelo, neboť pro tehdejší ZS byla především charakteristická velká tolerance. Ostatně následující vývoj vedl spíše ke stírání než k narůstání rozdílů. V posledních dvou letech, kdy jsem vedl ZS, mi už trochu docházely nápady a nadějný rozjezd vlastivědné činnosti se bohužel zcela zastavil. V ostatních oblastech si činnost ZS uchovávala dobrou úroveň. V roce 1996 jsem předal vedení ZS Haně Vykoukalové a po dalším roce jsem společně s Terkou práci v ZS ukončil. V letech 1996 až 1999 si ZS udržela dosaženou úroveň. Členové, kteří dovršili 15 let, chtěli většinou v práci pokračovat. Všem byla dána příležitost, a proto v oddílech pracovalo mnoho instruktorů, přestože počet dětí spíše poklesl. Hana byla schopnou vedoucí, dokázala řídit třicetiletý kolektiv vedoucích. Svému nástupci Martinu Kubínovi, nejstaršímu z nastupující generace nových vedoucích, předává 1. ledna 2000 stabilizovanou ZS. Jako vedoucí ZS určitě splnila to, co jsem od ní očekával.

1999 – 2003

Čas a ani Zéescu nezastaví. Jsou roky bohaté, plné nápadů a jsou roky méně bohaté, ale ne rozhodně chudé na program a zážitky. Jak lze charakterizovat léta 1999-2003 v dějinách Zeměpisné společnosti? Byly to roky fungující zaběhnuté společnosti, ale také roky hledání nových cest a změn.

Změny ve Vedení a v Kolektivu vedoucích

Především došlo k postupnému úbytku členů Kolektivu vedoucích z 32 členů v roce 1999 na 18 členů v roce 2003. Zároveň došlo i k omlazení kolektivu. Odchází dlouholetí členové ZS a mění se vedoucí oddílů.

V roce 1999 odchází po 47. letní expedici v Beskydech Mahana Hana Malá, která předala třetí oddíl „Kulturní historie“ Kačerovi Janu Kačerovi. Vedoucí ZS Hana Vykoukalová nejprve v září 1999 předává druhý oddíl „Ochrany přírody“ Olze Navrátilové a po třech letech vedení Zeměpisné společnosti předává na 45. zimní expedici v Králíkách funkci hlavního vedoucího do rukou Martina Kubína.

V roce 2000 opouští řady ZS před 48. letní expedicí v Horních Studénkách vedoucí prvního oddílu „Tis“ Zdeněk Foret. Oddílu se na expedici ujímá Jana Božková a v září se vedoucím oddílu stává Michaela Marková. Po této letní expedici odchází také legenda ZS Vlk Jaroslav Suský, který čtvrtý oddíl „Lesní modrosti“ předal Martinu Kubínovi již v roce 1998 po 46. letní expedici v Mrákotíně a pak zde pracoval dva roky jako instruktor. V roce 2000 po 46. zimní expedici ve Velkých Losínách odchází vedoucí druhého oddílu „Ochrany přírody“ Olga Navrátilová. Oddíl přebírá Martin Višcor, který po roce předává oddíl Janu Rudému, protože jede na roční stáž do Portugalska.

V roce 2001 před 49. letní expedicí v Banské Štiavnici odchází vedoucí 5. oddílu „Života v přírodě“ Krisa Kristýna Trojanová. Vedoucím oddílu se stává Zuzana Vrbková, které se podařilo po zářijovém náboru vytvořit zcela nový oddíl prvňáčků až třetáků. Tento přípravný oddíl po roce zaniká a děti přecházejí do čtvrtého oddílu, aby obnovily jeho členskou základnu. Z pátého oddílu se stává oddíl první „Života v přírodě“.

Rok 2002 je zlomovým rokem, kdy odchází ze ZS vedoucí oddílů a spousta instruktorů. Ze ZS odchází Michaela Marková a první oddíl „Tis“ zaniká. Na jeho místo nastupuje nový první oddíl „Života v přírodě“, který přebírá Slon Jakub Černý od Zuzky Vrbkové. Začátek školního roku 2002-2003 je také poznamenán tragickou smrtí vedoucího ZS

Martina Kubína, který 16. srpna 2002 zahynul v Bulharsku. Čtvrtý oddíl „Lesní moudrosti“ předal už před 49. letní expedici v roce 2001 Mižovi Michalu Janíkovi. Neznámou ale zůstává, kdo by měl být vedoucí ZS po Martinovi. Na výjezdu KV je nakonec hlasováním o pouhý jeden hlas před Kačerem zvolen Slon Jakub Černý za vedoucího ZS. Naopak rok 2003 je v této etapě vývoje ZS rokem stabilním. Uvidíme, co nám však přinesou roky následující.

Moderní doba a moderní technologie

Zeměpisná společnost je sice zasloužilý kmet, ale nechce se uzavírat a stát se zakonzervovanou společností. Od roku 2000 za podpory Clerence Leoše Holého začala pro členy Kolektivu vedoucích fungovat e-mailová konference s adresou **zspev@box.cz**. V této doméně na adrese **http://zspev.box.cz** jsme také zveřejnili své první internetové stránky. Udělali jsme první krok v otevření se veřejnosti.

Průkopníkem ve focení činnosti ZS digitálním fotoaparátem a v tvorbě oddílových webových stránek se stal Vítek Havel. Díky jemu jsme nakonec dospěli k tomu, že Zeeska v roce 2002 koupila dva vlastní digitální fotoaparáty, zaregistrovala si doménu zeeska.cz a spustila novou webovou prezentaci na adrese **http://www.zeeska.cz**. Psané kroniky oddílů tak přešly do své elektronické podoby. Na webových stránkách se objevily nejen fotky z akcí, ale i komentáře dětí, výzkumy a další materiály. S velkým nasazením se do toho pustily především třetí oddíl „Kulturní historie“ a čtvrtý oddíl „Lesní moudrosti“.

Peníze a dotace

Zdá se, že rok od roku je draž a draž. České dráhy, jejichž služby hojně využíváme, zjednodušily přepravu pro skupiny, ale také podražily jízdné. Přesto Zeeska hospodaří se stále více penězi. Jak je to možné?

V roce 1999 jsme podali první žádost o projekt na Magistrát města Brna a dostali jsme peníze na nákup šesti stanů na Květnový pochod. Na tradičním tábořišti kmenu Vlků jsme nesměle postavili naše nové „kopulky“ – stany Beskyd. Nikdo z nás je neuměl postavit, protože do té doby jsme stavěli jen stany Start a jehlany z celt. Po tomto úspěchu jsme pak každý rok podali na Magistrát až tři projekty a vždy se nám tak podařilo získat peníze na letní nebo zimní expedici nebo třeba na náborový den.

Další možností, kde ZS získává peníze, jsou plošné dotace z Pionýra. Byrokratický systém podkladů pro vyúčtování dotací je tak složitý, že mnohé skupiny to již vzdaly. Zeesce se ale takto podařilo profitovat.

Vlkovo sémě

Ať si říká kdo chce co chce, Starý Vlk je výrazná osobnost a svými názory a postojem k přírodě ovlivnil chod Zeměpisné společnosti. Doufám, že snad podobně kladně ovlivnila Zéeska i jeho. Vlk odešel a když se dnes v roce 2003 podíváme zpět, zjistíme, že mnohými vedoucími oddílů jsou právě jeho odchovanci.

Za jeho působení začal vycházet ve čtvrtém oddíle časopis „Občasník“ a vychází pod taktovkou Miža i dnes. Ale „Občasník“ dnes už není sám. Každý oddíl má svůj časopis, který někdy vychází i elektronicky. V prvním oddíle se pšíí „Osloviny“, ve druhém oddíle vychází „Druháček“ a ve třetím oddíle „Oddílové listy III. oddílu“. Na přípravě časopisů se podílí nejen vedoucí, kteří je hlavně tisknou, ale i samy děti a to je hlavní přínos těchto plátků.

Vlk přinesl do Zéesky lesní moudrost. Díky němu se dnes na letní expedici objevují i týpí a zubříky a k tradici dnes už patří obřad zapalování ohně fakulí z klestí a smůly.

Marketing ZS

Pod vlivem Mikina Milana Appela, náčelníka SPTO, podnikl v roce 2002 Mižu na 48. zimní expedici ve Vimperku marketingový průzkum. Záměrem Vedení ZS bylo zjistit, co si o ZS myslí kolektiv vedoucích a Rada ZS. Z průzkumu vyplynulo, že je potřeba se více otevřít veřejnosti, a to především rodičům. Pracujeme s dětmi, ale hlavně nabízíme službu rodičům – smysluplné trávení volného času pro jejich „dětí“. Závěry z průzkumu se podařilo prosadit do činnosti ZS - uskutečnilo se promítání fotek, na webových stránkách ZS se objevují fotky z akcí, oživilo se zpívání, objevily se zpěvníky na přání a další. Zéeska udělala další krok vpřed.

Slovensko a voda

Rozhodli jsme se, že v roce 2001 pojedeme na letní expedici na Slovensko, kde jsme byli naposledy ve Valaské Belé v roce 1991. Bylo to poprvé, co jsme jeli na expedici mimo území České republiky. Bylo to také poprvé, co jsme nocovali na stavbě. Ale po pořádku. Jeli jsme na 49. pochodovou expedici do Štiavnických vrchů a jako základna nám měl sloužit skautský dům. Telefonicky i písemně jsme s náčelníkem místní skautské organizace domluvili ubytování. Věděli jsme, že podmínky budou tvrdé, ale přesto nás to překvapilo. Na spaní byly holé místnosti, jedno koryto na umývání,

WC bez dveří, polní kuchyně na vaření a na stavbě se pracovalo i během našeho pobytu. Přes všechny tyto obtíže však patří expedice k těm povedeným, na které se po letech s úsměvem vzpomíná.

Byla to také první expedice, kdy jsme si vyzkoušeli s dětmi plavení na vodě. Pod vlivem Bareťáka Jana Škampy si třetí oddíl vypůjčil rafty a splavil přes malý stav vody část řeky Hronu. Zapálil jiskřičku vodního ducha Zéésáka. V roce 2002 Zééska koupila do inventáře dva zánovní rafty, které na 51. letní expedici Stárkov otestoval třetí oddíl a plavit se chtěl i druhý oddíl, ale kvůli nedostatku vody to musel vzdát. Nezůstalo však jen u expedic. Kolektiv vedoucích sjel v létě 2000 a 2003 řeku Vltavu na kanoích a raftech.

Vraťme se však ještě ke Slovensku. Letní expedice v Banské Štiavnici se zdařila a tak jsme v témže roce zkusili Slovensko ještě jednou. Jeli jsme na 47. zimní expedici do Čadce. Po těch troškách sněhu, které jsme vídali na předešlých zimních expedicích, to bylo opravdu jako v pohádce. Sněhu bylo na dva metry a zima na mínus dvacet. Prostě paráda. Také jsme zjistili, že Slováci jsou sice naši slovanští bratři, ale děti měly mnohdy problém slovenštině porozumět.

Netradiční akce ZS

Krásy Slovenska jsme jeli obdivovat nejen na letní a zimní expedici, ale vydali jsme se sem i na aktivech s kolektivem vedoucích a přáteli. Quido Vítek Urban v květnu 2000 zorganizoval aktiv přes Považský Inovec a Kobo Pavel Tríska nás lákal za rok poté na aktiv do Strážovských vrchů. Navštívili jsme zajímavá místa a díky Kobovi jsme vzpomínali na expedice, které se zde dříve uskutečnily.

Jan Rudý zorganizoval pochod na 50 kilometrů, otevřenou akci pro Zéesáky a kamarády – „padesátku“, které se kolektiv vedoucích rád zúčastnil. Od roku 1999 se uskutečnily již čtyři ročníky. Je to náročný „výlet“, kdy se párou kanady. Kdo se necítí na celých 50 km, může zvolit připravenou kratší trasu.

Před časem Mahana a Hana Vykoukalová vymyslely takovou pohodovou netradiční akci ZS – piknik KV na zahradě. Akce se ujala a v roce 2001 jsme na zahradě u Bareťáka uspořádali zatím poslední, již pátý piknik. Snad není všem dnům konec, ale tuto akci od roku 2001 nahradila akce Váhy, kde se slaví narozeniny členů KV.

Zéeska se každoročně zapojila do pořádání zimního táboření spolu s kmenem Vlků. Děje se tak vždy v lednu nebo únoru. Je to akce zdařilá, i když není sněh. Je to sranda, když postavíte týpko, pak tam celý den topíte a večer jste schopni do země zabořit lopatku. A když ji i vytáhnete, tak to je úspěch. Hlavně je to ale o hrách, kamarádech a taky o přežití.

Pionýr a PTO

Jsmo součástí Pionýra a každý z oddílů ZS je i oddílem ve Sdružení pionýrských tábornických oddílů (SPTO). Členství v těchto organizacích nám přináší další pole působnosti, realizace, námětů, přátel a podobně.

SPTO každoročně pořádá tradiční akce, kterých se účastníme a které jsme zanesli do svého operativního plánu. Protože ale nechceme být jen přihlížející, přihlásili jsme se v roce 1999 k uspořádání šipkového turnaje. Podobně jsme zorganizovali v roce 2001 a v roce 2003 akci nazvanou Kačerův šplouch. V určený den se v bazénu na Lesné sešly děti z mnoha pionýrských oddílů, aby se zúčastnily soutěže v plavání. Uvedené akce se nám podařilo nejen dobře zorganizovat, ale i zabodovat na prvních místech.

Vrcholnou akcí SPTO je dubnový Setonův závod hlídek. Zde se nám podařilo probojovat se každoročně (v letech 1999-2003) do republikového finále. V roce 2003 se Mižu v soutěži Zelená liga dostal se svým oddílem „Lesní moudrosti“ mezi prvních sedm oddílů, takže má tu čest zasedat ve štábu PTO.

Reformy v ZS

Martin Kubín vedl ZS PCV po Haně Vykoukalové do léta 2003 tři roky. Měl před sebou vizi návratu Zeměpisné společnosti k výzkumné činnosti a další plány, které bohužel nemohl naplnit, protože tragicky zahynul. Nastartoval řadu změn, které se dotýkaly samotných základů Zéesky.

Pro 49. letní expedici v Banské Štiavnici v roce 2001 vytvořil celoexpediční hru v duchu výzkumů. Při společných dnech se na sympoziích vážnou i nevážnou formou prezentovaly a hodnotily jejich výsledky. Mnozí vedoucí byli nuceni se po letech podívat do atlasu rostlin, zalistovat v paměti a na expedici se vědomostně řádně připravit.

V roce 2001 se Martin pustil do minim vlastivědce. Minima byla předělána na potřeby a vědomosti dnešních dětí a byla doplněna o odborky, které se tak ujednотily a srovnaly v úrovni obtížnosti. Určitých změn doznala i minima lektora a vedoucího.

O rok později došlo i na Stanovy ZS. Bareťák Jan Škampa provedl revizi Stanov ZS a navrhl změny. Některé formulace byly upraveny, jiné se změnily od základu. Nové Stanovy ZS byly přijaty na Sněmu ZS 16. listopadu 2002.

Závěrem

Zéeska je živoucí a životaschopná společnost. Dokladem je její padesátiletá historie a zástup spokojených lidí, kteří sice dnes již vyrostli z dětských pohorek, stejnozkrokových košil a jejich šátky vybledly, ale stále budou vzpomínat na roky strávené v Zéesce, protože to byly roky plodné a šťastné.

Co víc říct závěrem? Snad jen: „Hodně štěstí do další pětileté a padesátileté etapy!“

Za přispění Vedení Zeměpisné společnosti sepsal Vlastík Malý, čestný člen číslo 8.

ZS VČERA A DNES

KROJ

ZS byla vždy součástí Pionýra a proto její členové nosili a nosí alespoň základní součásti kroje tak, jak určují krojové předpisy sdružení.

Základem kroje býval až do roku 1990 červený šátek, do 80. let plátěný, pak z umělé tkaniny. Vázal se jednotně, jen v letech 1968 – 70 nosili někteří v ZS spínátka šátků, např. skautské turbany. V té době si řada pionýrských oddílů šátky olemovala podle svého vkusu. Po událostech v srpnu 1968 se přidala i ZS svými šátký s černými okraji, dokud jí to v roce 1970 nebylo zakázáno.

Dnes působí zvláště staré snímky z večerních nástupů, považovaných za pracovní, a proto se šátky uvázanými na teplákových bundách. Tehdy se ale šátek směl při všedních příležitostech nosit na čemkoliv. ZS ovšem na svých pochodech a výletech nosila od počátku šátek na pracovní zelené košili.

K šátku a zelené košili postupně přibývaly další doplňky kroje:

Znak ZS na levém rukávu košile, koncem 50. let dokonce ve více provedeních – modrý (splněna minima člena ZS), červený (nositel se zúčastnil expedice), červený s lipovými ratolestmi (gardový člen ZS). Znak ZS – v pozdějších letech ovšem už zase jen modrý – nosili členové i na větrovce. Na jaře 1968 přestalo nošení znaku být výsadou členů, ostatně i hodnost člena byla přejmenována na vlastivědce.

Na hodnost svého nositele upozorňovala v 50. letech i barva rádiovky, v té době obvyklé pokrývky hlavy.

Obloukovitá domovenka přibyla na levý rukáv u ramene na jaře 1968. Už od XVI. letní expedice obsahovala číslo 14, které má naše skupina dodnes.

Pětiboká pavéza (levé nadloktí pod znakem ZS), v roce 1968 plstěná, od 70. let plátěná, nesla zpočátku i hodnostní, později jen funkční označení.

Kovové odznaky hodností (červený – vlastivědec, modrý – lektor, bílý – vedoucí) se objevily také na jaře 1968, od 70. let se však nosí jen při slavnostních příležitostech.

Protože ZS měla vždy hodně akcí a na všechny chodila v krojích, lišila se od ostatních oddílů krojovými košilemi vybledlými sluncem a častým praním.

Dvakrát do roka – na konferenci (sněmu) a na Svatvečer - nosili zéesáci slavnostní kroj: šátek na bílé košili bez dalšího značení, od 70. let na světle modré košili s označením hodnosti a funkce. Snaha zavést alespoň v KV další součásti slavnostního kroje, např. pionýrské sukně či saka, narazila koncem 70. let na hrubý nezájem. A tak i nadále nosil každý ke krojové košili to, v čem se mu dobře chodilo přes hory a doly, většinou manšestráky nebo rifle, podle počasí krátké nebo dlouhé. Po úspěšné módní přehlídce vývoje krojů a výstroje ZS, konané při oslavách 25. výročí vzniku, nastalo znovuzrození dívčích modrotiskových sukní z 50. let. Byly vzdušné a praktické, udržely se téměř po celá 80. léta, ale pokud byly nošeny k vojenským botám kanadám, působily velmi rázovitě.

Od 80. let se kromě košil začala používat také oddílová trička, tedy trička v oddílové barvě, což až na výjimky bývá barva kruhu v oddílovém znaku. Při sportovních utkáních mezi oddíly nemá tento vynález velkého využití, při pochodech za teplého počasí se trička velmi osvědčila.

Od jara 1990 se kroj Zeměpisné společnosti skládá ze zelené košile se znakem ZS našitým na levém rukávu. Dále modrého plátěného šátku sepnutého u krku koženým spínátkem. Členové s hodností vlastivědec a vyšší mají na šátku našitu moravskou orlici. Na levé straně hrudi nosíme odznak PTO, děti zlatý, instruktoři stříbrný. Vedoucí, v PTO zvaní náčelníci, mají odznak bronzový, označený pořadovým číslem. Při slavnostních příležitostech přidáváme na košili odznak své hodnosti. Od r. 2001 nosíme nová oddílová trička s natištěným názvem na zádech a znakem ZS na hrudi. A jak to bude dál? Kdo ví? Mnoho oddílů mimo ZS dnes používá téměř výhradně trička, košile jsou na ústupu.

ZPÍVÁNÍ

V ZS se odjakživa hodně zpívalo. V prvních letech to byly hlavně lidové a v té době obvyklé pionýrské a sovětské písně. Obdiv zaslouží skutečnost, že se zpívalo převážně bez doprovodu hudebního nástroje a to na takové úrovni, že se ZS nestyděla zpívat na veřejnosti, třeba na návsí dědiny, která jí poskytla nocleh.

Říká se, že první kytaru měl až Vít Fridrich v první půli 60. let. V té době se také začíná zpívat více současných a trampských písní. V 60. letech vyrůstá generace kytaristů přímo mezi dětmi, takže 14letí kluci často doprovázeli zpěv celého oddílu, ne-li celé ZS. Zpívalo a hrálo se denně: mezi putováním, večer, ve vlaku, často i za pochodu po silnici nebo aby lépe ubíhal výstup na vrchol hory (Strážov 1965...).

Po srpnu 1968 ubylo sovětských písní, zato přibýly písně slavné generace českých zpěváků 60. let od Semaforu přes Olympic po Kryla. A zpívalo se dobře. Na mezinárodním táboře blízko západoněmeckého Hamburku (1969) po nás zpěv vyžadovali a dokázali poslouchat, přestože nerozuměli ani slovo! Naopak my jsme tam nemohli pochopit, že třeba Francouzi nebyli schopni společně zazpívat snad ani jedinou písničku, zatímco my jsme jich znali spoustu!

V dalších letech se z dětských kytaristů stali vedoucí a hrálo a zpívalo se dál. Když původní kytaristé ze ZS odešli, chopila se příležitosti vždy nová generace. Přibýly i jiné nástroje, hlavně zobcové flétny. Koncem 70. let vydal někdo první zpěvníček, protože se mu zdálo, že dětem pomůže, budou-li moci sledovat text. Od té doby přibývá těch, kteří bez zpěvníčku nezazpívají, i těch, kteří zpívat odmítají. Svůj podíl na tom má úpadek zpívání doma v rodinách a snad i to, že už neposloucháme všichni to stejné rádio, jako tomu bylo v 60. letech. Každý sice vlastní kupu cédéček, mnohý ale jen pasivně poslouchá. Doženeme snad ty Francouze...? To snad ještě ne!

Jak se dnes zpívá v Zeměpisné společnosti? Stalo se tradicí, že pro každou expedici vydáváme zpěvníček, sešit s obrázky a texty písní. Na počátku expedice tedy členové mžourají do zpěvníčků a učí se během zpěvu nové písně. Na konci expedice to už jde samo. Zpíváme za doprovodu kytar a v posledních letech i houslí. Na poslední letní expedici se na doprovod podílela značná část osazenstva, kromě několika zobcových flétnístek většinou ovšem jen v rytmické skupině našeho Big Bandu. Zpíváme při táboráku, večerních programech, ve vlaku... i jen tak, když máme chuť.

POCHODY

Pochody, turistické vícedenní výpravy za poznáním, byly běžnou součástí programu už na I. letní expedici a od té doby jsou nedílnou součástí činnosti.

V prvních letech, kdy se vše teprve zkoušelo, nebyly ještě pravidelné, po čase se však ustálila tradice tří vícedenních pochodů během školního roku:

Pochod podzimní využívá volna kolem svátku 28. října, pochod jarní svátků velikonočních a pochod květnový volna kolem svátku 9., později 8. května.

Většinou jde o akce nejméně tří denní. Do roku 1967 se ale chodilo do školy i v sobotu. Pokud svátek vyšel na neděli, délka akce včetně noclehu nepřesáhla 24 hodin. Volné soboty pochodům pomohly, ale v 80. letech byl 28. říjen prohlášen za pracovní den. Vše se v dobré obrátilo v r. 1990, když přibýly podzimní a velikonoční prázdniny.

Na jarním a podzimním pochodu je obvyklé mít noclehy zajištěné pod střechou, většinou ve školách. Původně se všechny oddíly sešly vždy navečer u tabule s názvem obce, přespaly společně a ráno se zase na celý den rozešly. Vlajku ZS střežil každý den jiný oddíl od ranního do večerního nástupu.

Od poloviny 70. let se už nescházíme každý den, ale většinou jen jednou za celý pochod. To bývá připraven společný program – hry nebo závod pro celou ZS. Ostatní noclehy si každý oddíl zajistí ve zvolené oblasti tak aby trasa vyhovovala jeho potřebám. Má tak více klidu na své záležitosti, minima, volby, noční hru... Dostane-li na starost vlajku, musí ji opatrovat až do setkání celé ZS.

Ráno po snídani oddíl uklidí místo noclehu a vyráží na trasu. Celý den stráví venku: putuje krajinou, zahraje si hry a oběd si uvaří na ohni v kotlíku. Své věci si každý nosí v batohu.

Na „květnáku“ si celá ZS postaví na celé tři dny společný stanový tábor a každý oddíl své ohniště na vaření. Po celou dobu se střídají programy oddílové (příprava jídla, vycházky do okolí, vlastivědný výzkum) s programem společným (bojové a terénní hry, sportovní utkání, táborák...).

Na pochody se vydáváme i na letní expedici. Buď je přímo pochodová (jinde tomu říkají putovní tábor) nebo alespoň na několik dní opouštíme táborovou základnu, abychom poznali zajímavosti jejího okolí.

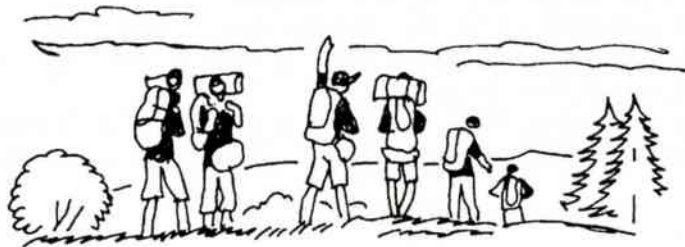
V minulosti bývalo zvykem pořádat několikadenní pochody i po návratu z letní expedice. V 50. letech to byly tzv. pochody metodické s hlubším vlastivědným zaměřením nebo se našel vedoucí a několik dobrovolníků, kteří nechtěli o prázdninách trčet v Brně ani po návratu z letní expedice. Někdy vyrazili na pochod jen vedoucí bez dětí

Asi nejslavnější pochod se uskutečnil o prázdninách v r. 1967. Do dějin vstoupil jako Pochod Slovenskem. Uskutečnilo ho 12 statečných dobrovolníků, až na vedoucí ve věku 13 – 15 let (někteří z nich si tuto akci sami vymysleli), kteří poslední den XV. letní expedice odjeli na východní hranici Československa a od hraniční závory u obce Ublá putovali nejzajímavějšími místy Slovenska až do Brna. Protože letní expedice trvala toho roku 31 dní, strávili tak s kamarády ze ZS celé prázdniny!

V 70. a 80. letech se konalo mnoho tzv. prázdninových aktivit. Opět to byly společné dobrovolné výpravy pořádané pro ty, které to v ZS nejvíce bavilo. Nevadilo, že počet vedoucích se často téměř rovnal počtu dětí – služby a jiné povinnosti se rozdělily mezi všechny rovným dílem. Putovalo se některým pohořím v Československu nebo i v cizích zemích – hlavně v Rumunsku a Bulharsku. Délka akce většinou nepřesáhla 8 dní.

Pochodům se velmi podobají i občasné vícedenní oddílové výpravy, na které jezdíme hlavně od r. 1990.

Vedení ZS dbá, abychom nejezdili stále na stejná místa, takže během jediného roku poznáme několik oblastí. Srovnáváme tvář krajiny, navštěvujeme přírodní rezervace, malebná zákoutí, rozhlížíme se z vrcholů, sestupujeme do jeskyní. Prohlížíme si města, hrady, zámky i lidové stavby. Zdokonalujeme se ve vaření, orientaci, práci s mapou. Ale hlavně jsme spolu, učíme se spolupracovat, zažijeme spoustu dobrodružství i legrace. Ne vždy vyjde všechno tak, jak jsme si to přáli – někdy nám nepřeje počasí, jindy nás tlačí boty nebo se nám zdá, že cesta do kopce nikdy neskončí. Nejvíce a nejdéle pak vzpomínáme na neuvěřitelné příhody, které nikdo neplánoval, ale prostě nám je připravil sám život.

TURISTICKÉ VYBAVENÍ

Víte, proč má ZS tolik pochodových zvyků souvisících s noclehem na seně? No přece proto, že v prvních letech neměla lehké pochodové stany!

A víte, proč se v tolika trampských písních zpívá o východu slunce nebo pochodu za svítání?

V těch dobách se vstávalo časně, protože se k ránu nedalo zimou vydržet! Spací pytel byl vzácností – ještě v roce 1959 příkazují pokyny k expedici, že si má každý sešít pokrývky (rozuměj: obyčejné deky!), aby vznikl spacák. První členka ZS neměla původně ani ty deky a používala starý pléd, na němž svazovala třásně, dokud ještě nějaké měl...

Ani ostatní vybavení se s dnešním nedalo srovnat. Turisté poválečných let se museli většinou spokojit s tím, co našli doma. Měli bychom dnes odvahu vyrazit na výpravu v jejich botách, bundách, rádiovkách, modrotiskových sukních? S tornami jako měly Rychlé šípky?

A co teprve na zimní expedici! V lyžařských botách se dalo nejen lyžovat, ale i jít na pěší výlet. Na lyžích se daly sjíždět svahy, ale také překonávat roviny a vystupovat k vrcholům, to vše s volnou patou. Nechte si promítnout filmy z dávných let!

S postupem času se vše pomalu měnilo k lepšímu. V půli 60. let už nebyly vzácností spacáky, slušné pohorky – většina dětí nosila samozřejmě levné jednovrstvé pionýrky – ani batoh s kotrrou. Ten nejklašičtější tvar batohu vydržel v mnoha obměnách do konce 70. let, pak se největším hitem staly krosny a rourovité „kletry“. Výrobci začali pamatovat na pohodlí: v polovině 80. let se v ZS objevily měkké popruhy a bederní pásy, od začátku 90. let až dodnes přetrvávají batohy Gemma.

Zpočátku neměla ZS své vlastní turistické vybavení a téměř vše si půjčovala z majetku pionýrského domu. Při vracení musely být kotlíky vydrhnuté i z vnější strany doběla – to všichni znáte, ne? Více věcí si pořídila až v 70. letech – nejprve samozřejmě základní turistické a sportovní potřeby a vybavení klubovny, později táborový inventář – a od té doby se stále něco obnovuje, opravuje i pořizuje nové.

První „lehké“ stany byly oproti dnešním neskutečně těžké, zato mnohem odolnější. Stany s podlážkou vyměnila ZS koncem 60. let za kosočtvercové celt, oblíbené pro své mnohostranné využití (jehlan, áčko a další tvary stanu vzniklé pospojováním mnoha celt, pláštěnka, nosítka, pytel...). O deset let později si všechny tři ZS společně pořídily materiál a podle starých celt si ušily nové. I ty jsme využili bohatě, i když jejich oranžová barva se s původními „maskáči“

nedala srovnat, a většinu z nich ještě máme. Oddíl Lesní moudrosti se s celtami dodnes zcela nerozloučil. Současně s nimi jsme od poloviny 80. let začali stále více používat opět stany s podlážkou – nejprve áčka, od poloviny 90. let kopulky.

V posledním desetiletí k nám proniká stále více turistických potřeb nejmodernější úrovně. Opovrhovali jsme karimatkou – a kdo ji dnes nemá? Boty už mnohdy nejsou z kůže, větrovka větrá jen směrem ven, stany nejsou lehké, ale ultralehké, spacáky hřejí nejen nad ránem, ale i za mrazu.

Kupodivu právě v těchto letech začala ZS používat tři velmi staré objevy. První je týpí – jednoduchý, geniálně řešený indiánský stan, kde si rozděláte oheň, na němž lze vařit, sušit navlhle věci a při troše skromnosti třeba i uspořádat náhradu za táborák, když venku lije.

Podobně se dá využít i „zubřík“, menší stan zhotovený podle vzorů z pravěku. Není tak dokonalý a odolný proti větru jako týpí, zato se dá rozložit na pět částí, přenést v batohu a večer postavit někde úplně jinde.

Třetím prastarým vynálezem je indiánská potní lázeň zvaná initi. Stavíme si ji na táborových expedicích. Jejím základem jsou horké kameny podle potřeby polévané vodou a po ukončení osvěžující koupel. Jde to i za mrazu!

Jediné, co prý po všechna ta léta zůstává beze změny, jsou naše hliníkové kotlíky, ty klasické pětilitrové. Stejně jako před padesáti lety mají ve skutečnosti obsah asi 3,5 litru.

TÁBORÁK

Pohled do ohně má své kouzlo i pro dnešního městského člověka. ZS není výjimkou a protože často používá ohně užitkové, ráda posedí i u ohně slavnostního. Táborový kruh je důležitou součástí každého našeho tábořiště.

V prvních letech ZS nebylo možná zapálení slavnostního ohně takovým obřadem jako dnes. Táborový kruh byl jen jednoduchý. Často k jeho ohraničení nebylo použito kamení, ale přímo drnů, vyrytých při přípravě.

Z polen se od počátku ZS až do 90. let stavěla téměř vždy pagoda, často vysoká i více než dva metry. Zapalování bylo sice vždy velkou ctí, oheň však nebyl přinášěn na pochodních, ale zapalován sirkami přímo v kruhu, za špatného počasí se vedoucí nerozpakovali pomoci třeba i trochou benzínu. To by dnes asi nešlo!

Stejně jako dnes probíhal celý obřad za naprostého ticha. Teprve až oheň hořel, byl vydán pokyn k usednutí.

Od 70. let se ZS začala postupně přibližovat zálesáckým tradicím, do té doby v naší zemi udržované hlavně trampskými osadami. Koncem 80. let, když oddíl Lesní moudrosti začal objevovat kouzlo indiánských a setonovských postupů, projevílo se to i zdokonalením obřadů kolem táborového ohně.

Program táboráku se s léty příliš nemění. V dřívějších dobách se více zařazovaly scénky, které si na zadaný či volný námět připravil každý oddíl k pobavení ostatních. Do programu se tak jako tvůrci i herci zapojili postupně všichni přítomní.

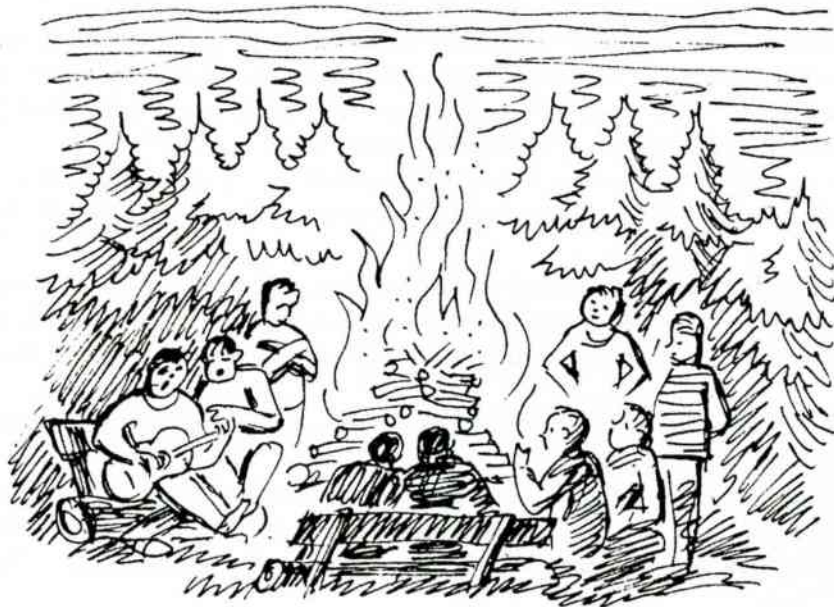
V dnešní době se táboráky konají pravidelně na Květnovém pochodu, dvakrát na Letní expedici a novoroční oheň na Zimní expedici. Odpoledne, v den konání táboráku se na nástupu rozdělí všichni do tzv. pracovních skupin: nosiči dřeva, lámači a stavěči. Malá skupinka ještě připravuje tyče tzv. fakule na podpálení. Stavíme nejčastěji hranici vysokou asi jeden metr

Před každým táborákem bývá nástup v krojích ZS a pak pořadatelé odvádějí jednotlivé oddíly a usazují je na určená místa.

Zapálit slavnostní oheň je velká čest. Obvykle jsou k tomuto úkonu vybráni ti, kteří splnili příslušná minima. Oheň je přinesen na fakulích a hranice je zapálena ve jménu síly, krásy, pravdy a lásky. O přikládání se pak stará pečlivě vybraný ohnivák. Nikdo jiný nesmí do ohně nic vhazovat, ani vstupovat do dvojitého kruhu z kamenů.

O program se zase stará někdo jiný. Tohoto zodpovědného úkolu se často ujme někdo z instruktorů. Může to být i team dvou až tří lidí, kteří si tím zároveň splní bod z minim lektora. Program se skládá z mnoha drobných her, které na sebe navazují motivací nebo průběžným bodováním nebo na sebe prostě nenavazují. Účastníci se do her zapojují sami za sebe nebo za předem vybrané družinky. Jednotlivé hry a hříčky jsou prokládány táborovými písněmi za doprovodu kytar a někdy i houslí.

Táborák je slavnostní záležitost, a tak na něm bývají představováni ti, kteří dosáhli vyšší hodnosti nebo jsou oprávněni složit slib. Často zde také bývají vyhlašováni vítězové her a soutěží, které tomuto táboráku předcházely.

SVATVEČER

Svatvečer je název pro Štědrý večer. Protože ten skutečný travíme všichni v kruhu své rodiny, přesunuli jsme si v ZS vánoční tradice na poslední den roku. V tu dobu jsme každý rok už několik dní na zimní expedici.

Ne vždy vypadal Svatvečer stejně jako dnes. Na I. zimní expedici se hrálo divadlo na školním stupínku třídy, kde byli účastníci ubytováni. Podle vyprávění pamětníků menší děti s otevřenými pusami sledovaly ze vzdálenosti 30 cm, co jejich starší kamarádi předvádějí na scéně. Dárky pak rozdál děda Mráz. Bylo to 31. prosince 1954.

V dalších letech se pojetí Svatvečera postupně přibližovalo podobě tradičních českých Vánoc. Do programu byly zařazeny vánoční koledy, lidové zvyky, dárky přinesli tři králové a když dozpívali předlouhou píseň, rozdali je nejen Jezulátku, ale všem přítomným (dodnes tajně dozírá něčí bystré oko, aby se opravdu na nikoho nezapomnělo). A když máme Jezulátku, pak musí být i Marie a Josef, všichni opatření svatozářemi – k nevýslovné hrůze představitelů nadřízených orgánů za normalizace, když pak viděli fotky na výstavě... Vždy to ale prošlo bez potíží. Někdo přinesl texty starých vánočních her a na scéně se trumfovali pastýři, co všechno darují Ježíškovi... a mezi tím scénky, písničky – to byl Svatvečer let šedesátých a bez větších změn i sedmdesátých a osmdesátých. A jak je to dnes?

Svatvečer není jen vrcholem zimní expedice, ale jedna z nejoblíbenějších událostí v celoroční činnosti ZS vůbec. Základní kostra programu je pořád stejná. Mění se jen hlavní téma a někdy se objevují i zajímavé inovační prvky.

V den D bývá delší polední klid, aby všichni načerpali sil do večerního veselí. Úkoly jsou předem rozděleny a vše běží již jako na drátkách. Děti pomáhají všet papírové řetězy, lampiony, balónky a ostatní výzdobu, ty šťastnější pomáhají v kuchyni chystat obložené tácky a cukroví na večeri. Do velkého proutěného koše se shromažďují drobné dárky (dnes převážně přáníčka do nového roku) a někde v zákulisí se chystá svatá rodinka a Tři králové. Role určuje Rada ZS: Josef a Marie jsou z nejstarších dětí, Jezulátko je co nejmenší.

Před večerí se všichni oblečou do kroje a netrpělivě čekají, až budou uvedeni na svá místa. Jídlo se neservíruje jako jindy do ešusu, ale každý obdrží tácek se salámkem, sýrem, vajíčkem a jinými dobrotami. Jako zákusek je na stolech trvanlivé vánoční cukroví.

Pro svatou rodinu je přichystáno sezení pod vánočním stromkem.

Program, který si připravil někdo z KV, bývá pestrý a zábavný, s různými hrami a soutěžení. Ocitli jsme se takto jednou v Japonsku, jednou v Římské říši, jindy nás dvojice kouzelníků provázela kasinem... Jsou-li na zimní expedici zájmové kroužky, předvádějí tento večer všem ostatním, co se v nich naučili. Jednou dokonce předvedlo i KV své umění v divadelní hře.

V programu musí být pamatováno i na vánoční zvyky. Oblíbené je házení pantoflem, krájení jablka, předpovídání budoucnosti z hrníčku a velmi působivé je pouštění ořechových lodiček se svíčkou. Jednou jsme odlévali i olovo do vody.

Pak přicházejí Tři králové zazpívat píseň „My Tři králové jdeme k vám“ a rozdat všem připravené dárky. To už se blíží půlnoc. Máme naladěné rádio a čekáme na odpočítávání. Ještě jsme snad ale nezažili, aby se nám podařilo odpočítávání stihnout! Buď se rádio odmlčelo nebo je přehlučely petardy z venku... Obvykle nezbyvá než si půlnoc odpočítat sami. Po státní hymně promluví vedoucí ZS a připijeme si čajem s rumem (je to jen rumová třešť, ale to dětem neříkejte, protože byste jim zkazili radost!).

Když si všichni popřejí, zulíbají a popláčou radostí, jde se ven k novoročnímu ohni. Je to docela fuška udělat v zimě slavnostní hranici, ale ten zážitek stojí to za to! Na slavnostním nástupu předsedové oddílů hlásí počty lidí podle hodností, chvíli zpíváme a poslední roky i střílíme nějaké ty rakety a petardy.

Spát se jde hluboko po půlnoci a tak na Nový rok vstáváme pozdě a snídáme cukroví od večere. Po Svatvečeru to v místnosti vypadá jak po bujarém večírku, ale jak už je napsáno výše: „Svatvečer je jednou z nejoblíbenějších událostí v celoroční činnosti ZS.“

A tohle je možné až dnes:

DIGITÁLNÍ FOTOGRAFOVÁNÍ

Je slunečné jarní odpoledne a oddíl Života v přírodě si vyrazil v rámci své úterní schůzky do přilehlého lužáneckého parku. Vedoucí oddílu právě vysvětluje činnost a členové oddílu se zámem naslouchají. Po více či méně věcných dotazech k pravidlům se může hra rozběhnout. Děti – letadla jsou naváděny svým domovským vysílačem na přistání v mlze. Instruktor Pěta si zaznamenává zajímavé okamžiky štíhlým fotoaparátem, který si ZS nedávno pořídila. Po chvíli k Pětovi přiběhne s pláčem Pavla – členka oddílu – a naříká, že se srazila s cizím letounem a že ji bolí „pilotní kabina“. Pěta hbitě reaguje: „Tvou havárii mám vyfocenou – chceš se podívat?!“ Pavla s úsměvem nadšeně přikyvuje, bolest hlavy je pryč a kouká na LCD displej na zadní straně dvoumegapixelového digitálního fotoaparátu...

Fotky ze schůzky již další den vzorně visí na oddílové nástěnce, neboť byly vedoucím odeslány do internetové fotosběrny. Na další schůzce dostávají děti fotky do deníků...

INTERNET – WEBOVÁ POHÁDKA

Do každodenního života Zéesky vstoupila velká, mocná, všudypřítomná Doména. Po „zahřívacím kole“ v Boxu, kde se jí velmi líbilo, se rozhodla postavit na vlastní nohy a její kroky nabraly směr, kterým se začínají ubírat nejen dětská hnutí. Doména vzala na svá digitální bedra úkol nesnadný, byť nutný a „moderní“. Představuje Zéesku, ukazuje naši činnost široké veřejnosti. Ve svých kapsách nosí informace o oddílech, vlastní historii, ukazuje cestu k dalším zdrojům inspirace. Snídá zavináče, zprostředkovává výměnu názorů, je to studnice vědění. Jako vznešená dáma vyžaduje stálou péči, má ráda časté návštěvy - je ráda hostitelkou. Budiž www.zeeska.cz!

Napsali členové současného Kolektivu vedoucích ve spolupráci s Kruhem přátel

Zasloužilí vedoucí:

1. Ivan Šráček (1959)
2. Vít Fridrich (1971)
3. Jindřich Kačer (1971)
4. Hana Skládanková (1975)
5. Miroslav Toman (1984)
6. Vítek Urban (1997)
7. Martin Kubín
(in memoriam 2002)

Vlastivědci ZS

Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno	Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno
1	Jana Jandová	Nejstarší a nejkrásnější gotická stavba v Brně	24. 4. 1954	28	Ivo Matouš	Jarní květena	
2	Věra Adamová	Všeobecná zoologie Beskyd	24. 4. 1954	29	Rudolf Němec	Valašské lesy	
3	Ivana Schneweisová	Všeobecná zoologie Beskyd	24. 4. 1954	30	Jarmila Slavíková	O rostlinách	
4	Dalibor Kačírek	Beskydy a lesy	24. 4. 1954	31	Jana Jagošová	Průmysl na Slovensku	
5	Zdena Jašková	O rostlinách	24. 4. 1954	32	Miroslava Jakešová	Naše lesy	
6	Ivan Hálek	Chrám sv. Jakuba v Brně	24. 4. 1954	33	Jiří Šopf	Sklo	
7	Věra Pírková	Vývoj železničářství na Českomoravské vysočině	24. 4. 1954	34	Jiří Skládanka	Průmysl Beskyd	
8	Antonín Matoušek	Vápenec	24. 4. 1954	35	Marta Svobodová	Národní kraj Velašska	1. 11. 1954
9	Oldřich Rezner	Beskydy - plíce Ostravska	24. 4. 1954	36	Willi Najvar	Lidové stavby na Velašsku	1. 11. 1954
10	Zdeněk Zatloukal	Stručné dějiny městyse Doubravnicka	24. 4. 1954	37	Pavel Vojna	Mariánské lázně	6. 2. 1955
11	Hana Skládanková	Užitečné jedovaté rostliny	24. 4. 1954	38	Pavel Straka	Denní motýli	8. 5. 1955
12	Věra Čerstvá	Rok s horskou květenou	24. 4. 1954	39	Antonín Buček	Naše ryby	8. 5. 1955
13	Jitka Kočárová	Rozdělení Beskyd		40	Vratislav Nechuta	Houby vyšší	8. 5. 1955
14	Stanislav Stráský	Špilberk		41	Pavel Bezdiček	Kníničská přehrada	8. 5. 1955
15	Eva Tinková	Dům pánů z Lipé		42	Jiří Bartoň	Královo Pole	8. 5. 1955
16	Anna Frimmelová	Stará radnice		43	Eva Kučerová	Český Krumlov	8. 5. 1955
17	Leoš Šlechta	Historie Lužánek		44	Lenka Babáková	Užiteční brouci	1. 7. 1955
18	Jindřich Kačer	Špilberk		45	Konstantin Raclavský	Vysoká zvěř	1. 7. 1955
19	Ludmila Mrázová	Průmysl v českých zemích dříve a dnes		46	Jarmila Jandová	Zpěvní ptáci	1. 7. 1955
20	Marie Božková	Josef Lada		47	Štěpán Kalina	Brněnský kraj	1. 7. 1955
21	Vítězlava Houdková	Dušan Jurkovič		48	Miloš Kachlíř	Vysoké Tatry	19. 7. 1955
22	Vlasta Kepřtová	Ovocnářství v ČSR		49	Jarmila Plchová	Pastviny	25. 9. 1955
23	Helena Sukupová	Palmy		50	Eva Kogosová	Chráněné rostliny	25. 9. 1955
24	Eliška Žváčková	Keře našich lesů		51	Marie Flámová	Polní rostliny	25. 9. 1955
25	Jiří Kubík	Klimatické lázně		52	Božena Budíková	Škůdci ovocných sadů	25. 9. 1955
26	Alena Moláčková	Včely a úly		53	Lubomír Sojka	Strakonice	25. 9. 1955
27	Zdeněk Kalina	Jarní květena		54	Hana Alešová	Šlapanice	25. 9. 1955
				55	Rudolf Růžicka	Průmysl Králova Pole	25. 9. 1955
				56	Evžen Polenka	Využití toku Vltavy	25. 9. 1955
				57	Petr Svoboda	Doprava města Brna	6. 11. 1955

Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno	Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno
58	Ivan Živný	Hrad Veveří	6. 11. 1955	90	Milan Kocourek	Petrov	
59	Zdenka Bartoníčková	Troubsko	28. 1. 1956	91	Vojtěch Škorpík	Letectví	
60	Pavel Kabele	Vyškov	28. 1. 1956	92	Karel Prokop	Minerály	
61	Vlasta Příbylová	Šelmy	26. 2. 1956	93	Pavel Musil	Listnaté stromy našich lesů	
62	Jitka Koutná	Znojmo	26. 2. 1956	94	Božena Jančíková	Vodní rostliny akvariijní	
63	Jaroslav Josífek	Betlémská kaple	28. 3. 1956	95	Miloš Přihoda	Vodstvo ČSR	
64	Alena Mrňousová	Rostliny rybářsky užitečné	28. 3. 1956	96	Zuzana Kyselková	Poděbradský dům	
65	Miloš Moláček	Draví ptáci	30. 4. 1956	97	Jan Pazdírek	Moderní stavby	
66	Josef Jambor	Průmysl Tišnova	20. 5. 1956	98	Stanislav Synek	Výroba látek	
67	Jarka Jílková	Jeseníky	20. 5. 1956	99	Ludmila Feitová	Strážnice	
68	Ivo Raclavský	Naši vodní ptáci	27. 5. 1956	100	Jana Gruberová	Havlíčkův Brod	
69	Jan Staudek	Orava	2. 7. 1956	101	Josef Staněk	Modelářství	
70	Miloš Polenka	Nízké Tatry	2. 7. 1956	102	Vladimír Moláček	Zvířena vod stojatých	
71	Olga Zatloukalová	Náměšť nad Oslavou	30. 9. 1956	103	Josef Šafář	Boskovice	
72	Vojtěch Štursa	Hrad Templýn	30. 9. 1956	104	Pavel Bruzl	Nafta	
73	Jiří Batelka	IV. výzkumná expedice Slovensko	1956	105	Marta Bernardová	Chrám sv. Jiří	
74	Antonín Petrželka	Dopravní podnik města Brna		106	Otto Ritter	Lidové hračky	
75	Marie Hájková	Minerály		107	Jiří Zobec	Kraje na Hané	
76	Marie Tylová	Pohádky IV. expedice		108	Hana Omastová	Letovice	
77	Mírka Jílková	Horstvo ČSR - Drahanská vrchovina		109	Michal Lenc	Nedvědice	
78	Jana Muzikářová	Nová radnice v Brně		110	Jan Růžicka	Chrám sv. Tomáše	
79	Eva Lysáčková	Trenčín		111	Pavel Kubíček	Hlodavci	
80	Václav Mysliveček	Bohatství země		112	Nada Suzanová	Teplomilné užitečné rostliny	
81	Jiřina Šmídová	Kralice		113	Julie Prokopová	Teplé vody	
82	Marta Hynková	Brněnské pověsti		114	František Kaprál	Podzemní vody a prameny	
83	Sylvie Richterová	Macocha		115	Vít Kolář	Kamenná sůl	
84	Anna Zavadilová	Blansko		116	Libuše Hošková	Nové zámky u Bučovic	
85	Miroslav Procházka	Historie Jevíčka		117	Jiří Stráský	Dějiny země	
86	Jana Josífková	Planě rostoucí nejedovaté rostliny našich luhů a hájů		118	Bohumil Hynek	Uhlí	
87	Ivan Horsák	Minerály		119	Jiří Diblík	Kunštát	
88	Vít Fridrich	Plazi		120	Ilja Duda	Bouzov	
89	Jaroslav Ptáček	Telefon		121	Vladimír Šimanov	Škůdci lesa	
				122	Eva Pešková	Léčivé byliny	

Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno	Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno
123	Jiří Lefner	Léčivé byliny		154	Ilja Vyskot	Hrad Veveří	
124	Ilona Richterová	Buchlov a Buchlovice		155	Anna Slaninová	Přáctvo jižní Moravy	
125	Josef Dosoudil	Bučovice		156	Miloš Papírník	Hry dětí na Stalinových sadech	
126	Jitka Holubová	Pouzďanská step		157	Miroslav Kouřil	Historie brněnského hradu	
127	Nora Zaorálková	Vysoké Tatry		158	Pavel Otevřel	Karlštejn a Krivoklát	9. 11. 1963
128	Zdena Zaorálková	Vysoké Tatry		159	Eva Tomanová	Léčivé byliny	9. 11. 1963
129	Jana Lacinová	Moravská fajáns		160	Jiří Neuman	Nejznámější ryby	9. 11. 1963
130	Hana Brunecká	Květena Pavlovských vrchů		161	Petr Kolář	Vranov nad Dyjí	9. 11. 1963
131	Jiří Prokeš	Nové Město na Moravě		162	Běda Moš	Mechy a kapradorosty	16. 11. 1963
132	Jelena Jamborová	Květnice		163	Vladimíra Stará		
133	Marta Krčmová	Léčivé rostliny a užití		164	Věra Sklenaříková	Hanácký kraj	23. 11. 1963
134	Petr Aleš	Velikonoční kraslice		165	Jan Stavinoha	Tuřany	23. 11. 1963
135	Jan Farkač	České divadelnictví v Brně		166	Luboš Telecký	Ryby našich vod	21. 12. 1963
136	Leo Alstern	Stan jehlan		166a	Petr Bronec	Kniha a význam knihy	
137	Nina Matulová	Jaro u lomu ve Strážné		167	Darja Zemanová	Brno v 17. století	21. 12. 1963
138	Jaroslav Horák	Geologie Pavlovských vrchů		168	Hana Kratochvílová	Horské rostliny	21. 12. 1963
139	Jiří Toman	Příroda jižních Čech		169	Svatava Hradilová	Ovocné stromy	21. 12. 1963
140a	Aleš Lacina	Barokní Brno		170	Eva Ryšková	Růže	21. 12. 1963
140b	Marie Dospělková	Dílo Aloise Jirásky		171	Pavel Šmíd	Masožravci	19. 6. 1965
141	Zuzana Richterová	Ptáci v našem sadě		172	Milena Telecká	Jehličnaté stromy	6. 11. 1964
142	Anna Perglová	Přírodní rezervace v Čechách		173	Jaroslav Ryška	Drahokamy	6. 11. 1964
143	Marie Nechvátalová			174	Zdeněk Hons	Vyšné Ružbachy	6. 11. 1964
144	Karel Dítě	Hrad Veveří		175	Jiří Pešek	Květy Tater	6. 11. 1964
145a	Gustav Schneeweiss	Po stopách české zvěře		176	Marie Kačerová	Jarní květiny	6. 11. 1964
145b	Anna Veselá	Ptáci na jaře		177	Jaroslav Kouřil	Houby	6. 11. 1964
146	Martin Brunecký	Ptačí budky		178	Pavel Kolář	Šest českých zámků	5. 6. 1965
147	Petr Špaček	Plevelné ryby		179	Jiří Lang	Mikulčice	5. 6. 1965
148	Marie Svobodová	Historie Petra I.		180	Miroslav Toman	Naši dravci	5. 6. 1965
149	Jiří Bartoš	Naše zvířena na jaře		181	Pavel Sklenář	Pěvci	5. 6. 1965
150	Zdeněk Slanina			182	Josef Šafář	Hlodavci	5. 6. 1965
151	Jiří Kotlán	Ptáci v Lužánkách		183	Jiří Kudlička	Dravci	5. 6. 1965
152	Jarmila Ovesná	Krajky a výšivky		184	Dušan Soudek	Brouci	5. 6. 1965
153	Jana Blažková	Pozorování rybníčku		185	Antonín Holub	Ryby v Zlatotoku	12. 6. 1965

Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno	Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno
186	Petr Brunecký	Naše stromy	12. 6. 1965	218	Jiří Kolšovský	Moravské hrady	18. 5. 1968
187	Helena Lehká	Šelmy psovitě	19. 6. 1965	219	Pavel Trška	Stromy	18. 5. 1968
188	Zdeněk Tomeček	Opice	19. 6. 1965	220	Lenka Čulíková	Samotín	18. 5. 1968
189	Jiří Holásek	Jeleni	19. 6. 1965	221	Karolina Holubová	Velikonoce	18. 5. 1968
190	Petr Kudláček	Lichokopytníci	19. 6. 1965	222	Marta Jamborová	Jedovaté květiny	18. 5. 1968
191	Vladimír Slovák	Krkonoše	26. 6. 1965	223	Václav Potěšil	Brno	8. 11. 1969
192	Radomír Holásek	Sport	1. 11. 1965	224	Eva Jeřábková	ZKL	8. 11. 1969
193	Mojmír Ryška	Hrady a zámky	1. 11. 1965	225	Václav Flódr	ZJŠ Brno	8. 11. 1969
194	Jaroslav Holub	Brno	1. 3. 1966	226	Ivan Musil	Brno	8. 11. 1969
195	Pavel Kříž		1. 3. 1966	227	Dana Chatrná	Velká Morava	8. 11. 1969
196	Milan Zámečník	Šelmy kočkovité	1. 3. 1966	228	Tatána Berková	Zvyky v květnu	8. 11. 1969
197	Vladimír Maršálek	Ryby našich vod	15. 3. 1966	229	Jiří Flódr	Ochrana přírody	8. 11. 1969
198	Jiří Raiser	Stromy	5. 4. 1966	230	Ivana Sobotková	Jedovaté houby	8. 11. 1969
199	Soňa Dvořáčková	Šelmy kočkovité	3. 5. 1966	231	Petr Boháček	Naši dravci	8. 11. 1969
200	Marie Kudláčková	Služební psi	17. 5. 1966	232	Vít Rudý	Stromy	8. 11. 1969
201	Pavel Novotný	Houby a mochohmůrky	17. 5. 1966	233	Petr Pšikal	Dravci	8. 11. 1969
202	Miroslav Svoboda	Česká města	21. 5. 1966	234	Ludmila Veselá	Nové Město nad Metují	8. 11. 1969
203	Karel Lehký	Antilopy	21. 5. 1966	235	Dana Kotulánová	Kulturní památky na Slovensku	7. 11. 1970
204	Jiří Kotulán	Historie města Jeseníku	1. 11. 1966	236	Květa Čápková	Květiny	1. 1. 1971
205	Ivan Pšikal	Ptáci	6. 12. 1966	237	Olga Čechová	Brouci vrubounovití	1. 1. 1971
206	Jiří Eisenbruk	Ptačí pera	20. 12. 1966	238	Petr Možný	Brouci	1. 1. 1971
207	Ivan Sklenář	Hadcová step	20. 12. 1966	239	Jiří Hübel	Moravské muzeum	1. 1. 1971
208	Petr Kříž	Heraldika	17. 6. 1967	240	Stanislav Dráb	Brno	1. 1. 1971
209	Petr Vašek	Brněnská přehrada	17. 6. 1967	241	Eva Kotulánová	Stopy	1. 1. 1971
210	Jana Uhrová	Kralice	17. 6. 1967	242	Barbora Kudláčková	Léčivé a chráněné rostliny	1. 1. 1971
211	Zbyněk Grünwald	Hrady a zámky jižních Čech	17. 6. 1967	243	Věra Novotná	Neznámé houby v kuchyni	23. 7. 1971
212	Zuzana Neumanová	Historie Brna	7. 10. 1967	244	Vít Havel	Chráněné květiny	23. 7. 1971
213	Petr Uher	Kralice	7. 10. 1967	245	Jiří Mičánek	Polní rostliny	6. 11. 1971
214	Jan Špičák	Kočka domácí	7. 10. 1967	246	Jarmila Kosourová	Rostliny	6. 11. 1971
215	Pavel Hanzl	Geologické složení jižní Moravy	3. 12. 1967	247	Milena Sobotková	Léčivé rostliny	6. 11. 1971
216	Václav Páral	Dolní Věstonice	3. 12. 1967	248	Jitka Rudá	Rostliny	6. 11. 1971
217	Marcela Ruthová	Stará radnice	16. 12. 1967	249	Jan Rudý	Brněnské Lužánky	4. 11. 1972

Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno	Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno
250	Vladimír Audy	Stará radnice	7. 7. 1973	282	Jan Svoboda	Moravský kras	
251	Radim Fišer	Květnice	4. 11. 1973	283	Helena Valíčková	Běžné houby	5. 11. 1977
252	Ivan Stehlíček	Rostliny - pozorování	4. 11. 1973	284	Gustav Prokop	Mineralogie	5. 11. 1977
253	Aleš Pospíšil	Květnice	4. 11. 1973	285	Radek Svoboda	Ptáci	5. 11. 1977
254	Helena Třísková	Hry dětí	4. 11. 1973	286	Jiří Blahynka	Nerosty	5. 11. 1977
255	Petr Tauš	Erby okres měst v Jihomor. kraji	1. 1. 1974	287	Petr Steinhäuser	Brouci	5. 11. 1977
256	Libor Ruth	Slavkov	24. 4. 1974	288	Iva Vitanovská	Houby	5. 11. 1977
257	Aleš Vlkánova	Nová radnice	24. 4. 1974	289	Pavel Žampa	Běžní živočichové	29. 5. 1978
258	Lenka Vodičková	Petrov	24. 4. 1974	290	Vítek Urban	Domínkánský kostel v Brně	29. 5. 1978
259	Jiří Pakosta	Znaky měst Jihočeského kraje	30. 6. 1974	291	Marek Dvořák	Kraj Vítězslava Nezvala	12. 6. 1978
260	Ivana Zdeňková	Luční květiny	31. 10. 1974	292	Petr Staněk	Památky v Brně	3. 11. 1978
261	Ludmila Večerková	Lesy Strážovské hornatiny	31. 10. 1974	293	Michal Patrák	Slavné bitvy okolí Brna	16. 4. 1979
262	Petr Jirásek	Ptáci Strážovské hornatiny	31. 10. 1974	294	Olga Suchánková		20. 7. 1979
263	Ivo Studený	Ptáci - Šumava	31. 10. 1974	295	Radek Herman	Minerály	20. 7. 1979
264	Lenka Korsesková	Léčivé rostliny	2. 11. 1974	296	Miroslav Ondráček	Brouci	20. 7. 1979
265	Magda Malíšková	Stromy a keře na Lesné	27. 6. 1975	297	Radka Taušová	Renesance v Brně	20. 7. 1979
266	Darja Pavlíková	CHKO Jeseníky	16. 10. 1975	298	Pavčina Tomášková	Houby XXVII. LE	1. 11. 1980
267	Petr Kopor	Kašny a fontány v Brně	30. 10. 1975	299	Lenka Mrňousová	Koniklece	1. 11. 1980
268	Vladimír Bodeček	Ochrana přírody	8. 11. 1975	300	Ivana Burková	Trávy	1. 11. 1980
269	Jiří Streit	Jarní rostliny	8. 11. 1975	301	Petr Vitouch	Telč	1. 11. 1980
270	Václav Štěpánský	Hrady na XXIII. LE	8. 11. 1975	302	Kateřina Dědková	Kůry stromů v Lužánkách	1. 11. 1980
271	Zdeněk Zlatuška	Houby	12. 12. 1975	303	Sylva Šikralová	Květiny kvetoucí koncem května v lomu za Obřanami	1. 11. 1980
272	Ivo Hložánek	Houby XXIII. LE	6. 11. 1976	304	Tomáš Horký	Hrad Cimbůrk	1. 11. 1980
273	Hana Rotalová	Kostel Nanebevzetí Panny Marie	6. 11. 1976	305	Tomáš Káňa	Ivančice	6. 4. 1981
274	Ivana Klímová	Denní motýli XXIV. LE	6. 12. 1976	306	Jan Štingl	Stará radnice	6. 4. 1981
275	Jitka Musilová	Denní motýli XXIV. LE	6. 12. 1976	307	Josef Jeřábek	Způsob života a lidová architektura na Oravě	25. 10. 1981
276	Vladimír Vykoukal	Brněnské knihovny	6. 12. 1976	308	Romana Kyselková	Špalíček	25. 10. 1981
277	Roman Lustig	Erby obecně	6. 12. 1976	309	Jaroslav Trepeš	Český Šternberk	25. 10. 1981
278	Jana Staňková	Chodsko		310	Hana Stodůlková	Luční květiny	25. 12. 1981
279	Eva Chloupková	Pozorování rostlin		311	Ludmila Vykoukalová	Kostel v Doubravníku	24. 7. 1982
280	Zora Pospíšilová	Stránská skála					
281	Jitka Burková	Trávy					

Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno	Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno
312	Pavel Šikral	Pamětní desky v Brně	30. 10. 1982	343	Lenka Štěpánková	Jizerské hory	9. 5. 1987
313	Katka Říhová	Muzea Jihomoravského kraje	30. 10. 1982	344	Lukáš Smekal	Brněnská kina	9. 5. 1987
314	Lenka Pilná	Pernštejn	30. 10. 1982	345	Martin Smekal	Technické muzeum	9. 5. 1987
315	Jiří Šimáček	Slavkov 1805	30. 10. 1982	346	Rudolf Jurišica	Zpracovaný vlastivědný výzkum II. oddílu ze 34. LE.	9. 5. 1987
316	Radka Hejmalová	Kostel sv. Tomáše	30. 10. 1982	347	Jiří Novotný	Poštovní holubi	9. 5. 1987
317	Eva Tomašíková	Královopolská strojírna	30. 10. 1982	348	Marek Pilař	Rosicko-brněnská dráha	9. 5. 1987
318	Marcela Handlová	Byliny Kozinku a okolí	30. 10. 1982	349	Michal Pohl	Babice	9. 5. 1987
319	Iva Fleischlingerová	Hmyz	30. 10. 1982	350	Jana Badinová	Moravský Krumlov	9. 5. 1987
320	Renata Výmolová	Listy	1. 1. 1983	351	Michal Janoška	Chráněné rostliny	9. 5. 1987
321	Pavel Süß	Fotografické triky a techniky	1. 1. 1983	352	Martin Říha	Železnice	17. 7. 1987
322	Prokop Veselý	Rok na rybníku	22. 7. 1983	353	Lucie Pavlíčková	CHKO Pálava	17. 7. 1987
323	Lev Holý	Secese	22. 7. 1983	354	Lucie Matulíková	Kořeně	17. 7. 1987
324	Hana Zahálková	Dolní Kounice	29. 10. 1983	355	Renata Řeřuchová	Rostliny našich polí a luk	17. 7. 1987
325	Štěpánka Jeřábková	Malá Fatra	30. 1. 1984	356	David Gross	Loucký mlýn	17. 7. 1987
326	Danuše Vítková	Kostel sv. Mořice v Kroměříži	11. 11. 1984	357	Bohdan Farník	Krkonoše	17. 7. 1987
327	Vlasta Tišnovská	Včela medonosná	11. 11. 1984	358	Hana Vykoukalová	Chráněné lokality v Brně	22. 7. 1988
328	Ivo Vejrosta	Česká Vyskytná	11. 11. 1984	359	Tereza Pavlincová	Květiny u Vrbovce	22. 7. 1988
329	Václava Švejkovská	Dějiny Rožňavy	11. 11. 1984	360	Aleš Markytán	Ptáci	22. 7. 1988
330	Zuzana Štěpánková	Nejstarší dějiny obce Lelekovice	1. 1. 1985	361	Petr Šenk	Hluboké Mašůvky	22. 7. 1988
331	Hana Fučíková	Románský sloh, gotika a renesance	20. 7. 1985	362	Jan Daniel	Ivančický viadukt	22. 7. 1988
332	Libor Plevač	Vysoké Tatry	20. 7. 1985	363	Petr Bartoš	Akvarijní ryby	23. 7. 1988
333	Petra Tomášková	Souhvězdí	20. 7. 1985	364	Jitka Danielová	Památky Vranovské přehrady	5. 11. 1988
334	David Klíma	Rumunsko	2. 11. 1985	365	Zdeněk Bruzl	Brno - proměny města	5. 11. 1988
335	Šárka Janošková	Prvohory	1. 1. 1986	366	Petr Božek	Vlastivědná práce o počítačích	19. 7. 1989
336	Martin Valíček	Špilberk	1. 1. 1986	367	Jiří Šašek	Morče a jeho chov	19. 7. 1989
337	Jiří Studený	Konečné tramvají	26. 6. 1986	368	Michal Trepeš	Moravský kras	26. 6. 1990
338	Roman Mašija	Vážany nad Litavou	26. 6. 1986	369	Kateřina Šudáková	Znojmo	26. 6. 1990
339	Pavla Jirásková	CHKO Jeseníky	19. 7. 1986	370	Iva Gruntová	Koně	20. 7. 1990
340	Hana Komárková	Vranov u Brna	19. 7. 1986	371	Tomáš Mrkos	Ohně	19. 7. 1991
341	Jarmila Vítková	MHD v Brně	19. 7. 1986	372	Zdeněk Foret	Modřice	19. 7. 1991
342	Ingrid Walterová	Stará radnice	9. 5. 1987				

Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno	Číslo	Vlastivědec	Vlastivědná práce	Schváleno
373	Dita Klímová	39. LEX Valaská Belá	28. 10. 1991	403	Veronika Zlatá	Kostel sv. Jakuba	1. 7. 1997
374	Martin Kubín	Zámek Kroměříž	1. 7. 1992	404	Alice Audyová	Včely	1. 7. 1997
375	Barbora Šmídová	Předklášteří u Tišnova	2. 11. 1992	405	Alice Navrátilová	Kočky	1. 7. 1997
376	Tomáš Novotný	Heraldika	1. 1. 1993	406	Michaela Marková	Polešovice a okolí	1. 7. 1997
377	Radim Valenčík	Tábornické dovednosti	6. 11. 1993	407	Katka Trnková	Ivančice	1. 7. 1997
378	Kateřina Trojanová	Zřícenina Rokštejn	6. 11. 1993	408	Zuzana Tulisová	Hlodavci	1. 7. 1998
379	Martin Višcor	Psahlávky	6. 11. 1993	409	Lenka Trojanová	Třebíčské betlémy	27. 7. 1998
380	Jana Božková	Brněnská zoologická zahrada	1. 1. 1994	410	Petra Nekovářová	Jan Santini – působení na Žďársku	21. 7. 1998
381	Olga Navrátilová	Schwartzův dům a Kleinův palác	1. 1. 1994	411	Jiří Rudý	Ryby	21. 7. 1998
382	Jan Škampa	Technický vývoj lodí	22. 7. 1994	412	Jakub Horák	Formule	1. 9. 1998
383	Marek Holý	Máme doma zvíře	22. 7. 1994	413	Jan Tomeček	Spišský hrad	1. 9. 1998
384	Gustav Zlatý	Tvůrci hrobů egyptských králů	22. 7. 1994	414	Tomáš Nekovář	Historie a současnost muzeí v přírodě	21. 7. 2000
385	Kristýna Trojanová	Krásy Vysokých Popovic	22. 7. 1994	415	Tomáš Sekanina	Vltava	21. 7. 2000
386	Jan Studnička	Historie města Čáslavi	22. 7. 1994	416	Tereza Bartůňková	Černovice	5. 10. 2000
387	Adam Šmíd	Plumlovský zámek	22. 7. 1994	417	Michal Jašek	Vesmír	5. 10. 2000
388	Jan Matuška	Husité a spol.	1. 7. 1995	418	Markéta Tulisová	Kytovci	30. 12. 2000
389	Jan Kovařík	Pokoje rostliny	1. 7. 1995	419	Martin Voráč	Města v UNESCO – Telč a Kroměříž	20. 7. 2001
390	Jan Kačer	Z historie brněnského pohostinství	1. 7. 1995	420	Radek Daníček	Brněnské ZOO	20. 7. 2001
391	Zuzana Vrbková	Rajnochovice	18. 6. 1996	421	Aleš Ondráček	Po cestách železných	6. 11. 2001
392	Iva Raclavská	Chráněná příroda	12. 7. 1996	422	Jana Nekvapilová	Hvězdy	6. 11. 2001
393	Michal Janík	Špilberk	12. 7. 1996	423	Ivana Špiříková	Genetika	19. 6. 2002
394	Jakub Černý	Člověk pod vodou	12. 7. 1996	424	Dana Vondráková	Činčila	19. 6. 2002
395	Jan Kubín	Technické muzeum v Brně	19. 7. 1996	425	Pavla Krejčí	Historie krasobruslení	19. 6. 2002
396	Jakub Antonický	Údolí Říčky	27. 10. 1996	426	Renata Válková	Kostel sv. Jakuba	11. 11. 2002
397	Jana Vrbková	Pes a jeho svět	8. 11. 1996	427	Anna Novotná	Léčivé rostliny	13. 7. 2003
398	Iva Trnková	Brněnská přehrada a okolí	9. 11. 1996	428	Iva Přichystalová	Plavání	13. 7. 2003
399	Kamila Olešovská	Řečkovice	9. 11. 1996	429	Lucie Klimentová	Souhvězdí	23. 6. 2003
400	Jan Rudý	Zámek Vranov nad Dyjí	1. 1. 1997	430	Adam Krejčí	Rybaření	13. 7. 2003
401	Kateřina Urbanová	Naše lesy	1. 7. 1997	431	Martin Hlavoň	Opevnění města Brna	17. 9. 2003
402	Eliška Kovářová	Psi	1. 7. 1997	432	Filip Mičánek	Nejkrásnější turistické oblasti ČR	17. 9. 2003

Lektoři ZS

Číslo	Lektor	Schválen	Číslo	Lektor	Schválen	Číslo	Lektor	Schválen
1	Ivan Hálek	1955	30	Hana Brunecká	1964	59	Pavlaína Tomášková	29. 10. 1983
2	Willy Najvar	1955	31	Mojmír Ryška	31. 12. 1970	60	Vítek Urban	14. 11. 1983
3	Jana Jandová	1955	32	Miroslav Toman	1973	61	Lenka Mrňousová	11. 11. 1984
4	Zdeněk Kalina	1955	33	Pavel Tříska	3. 11. 1973	52	Kateřina Dědková	11. 11. 1984
5	Hana Skládanková	17. 9. 1955	34	Jan Stavinoha	3. 11. 1973	63	Sylva Šikralová	25. 12. 1984
6	Zdena Jašková	17. 9. 1955	35	Vít Havel	31. 12. 1973	64	Jaroslav Trepeš	2. 11. 1985
7	Zdeněk Zatloukal	1955	36	Jiří Mičánek	24. 4. 1974	65	Josef Jeřábek	26. 6. 1986
8	Jiří Šopf	24. 9. 1955	37	Marta Jamborová	30. 6. 1974	66	Marcela Handlová	3. 2. 1987
9	Stanislav Stráský		38	Zdeněk Tomeček	14. 9. 1974	67	Jaroslav Suský	11. 11. 1990
10	Helena Sukupová	8. 3. 1956	39	Ivan Pšikal	14. 9. 1974	68	Tereza Pavlincová	10. 11. 1991
11	Věra Adamová		40	Marta Krčmová	14. 9. 1974	69	Hana Vykoukalová	3. 11. 1992
12	Jiří Kubík		41	Petr Kudláček	14. 9. 1974	70	Hana Komárková	1992
13	Ivana Schneweissová	1956	42	Karolina Holubová	25. 10. 1974	71	Dita Klímová	26. 06. 1995
14	Ludmila Mrázová	1956	43	Petr Pšikal	28. 11. 1974	72	Barbora Šmídová	1995
15	Jiří Skládanka	30. 11. 1957	44	Pavel Šmíd	25. 4. 1975	73	Kristýna Trojanová	12. 10. 1998
16	Vlasta Kepřtová		45	Dana Kotulánová	25. 4. 1975	74	Vlastimil Malý	31. 12. 1998
17	Jindřich Kačer		46	Darja Pavlíková	1. 7. 1976	75	Jana Božková	2000
18	Konstantin Raclavský	23. 3. 1958	47	Helena Tříšková	16. 10. 1979	76	Martin Kubín	2000
19	Marie Hájková	23. 3. 1958	48	Radim Fišer	16. 10. 1979	77	Michal Janík	1. 10. 2000
20	Jaroslav Josífek	21. 6. 1958	49	Ivo Studený	23. 10. 1979	78	Martin Višcor	31. 12. 2000
21	Miloš Kachlíř	30. 6. 1958	50	Ivo Hložánek	23. 10. 1979	79	Jan Kačer	31. 12. 2000
22	Vojtěch Štursa	30. 6. 1958	51	Petr Tauš	3. 11. 1979	80	Jan Škampa	20. 07. 2001
23	Marie Božková	1958	52	Ivana Klímová	22. 10. 1980	81	Jakub Černý	20. 07. 2001
24	Antonín Buček	1958	53	Jitka Burková	17. 12. 1980	82	Zuzana Vrbková	30. 9. 2001
25	Eva Kogosová		54	Helena Valčíková	25. 10. 1981	83	Jan Rudý	31. 12. 2001
26	Ivo Matouš	18. 4. 1959	55	Zora Pospíšilová	25. 10. 1981	84	Alice Audyová	16. 5. 2002
27	Vít Fridrich	21. 6. 1959	56	Marek Dvořák	25. 1. 1982	85	Petr Božek	19. 07. 2002
28	Karel Prokop	21. 6. 1959	57	Petr Steinhauser	30. 10. 1982	86	Petra Nekovářová	19. 7. 2003
29	Jiří Bartoň		58	Hana Stodůlková	1983			

Vedoucí ZS

Číslo	Vedoucí	Schváleno
1	Ivan Šráček	31. 12. 1958
2	Antonín Buček	29. 7. 1959
3	Vojtěch Štursa	29. 7. 1959
4	Konstantin Raclavský	29. 7. 1959
5	Vít Fridrich	
6	Jindřich Kačer	
7	Hana Skládanková	
8	Miroslav Toman	30. 6. 1974
9	Marta Krémová	23. 12. 1975
10	Pavel Šmíd	23. 12. 1975
11	Ivan Pšikal	23. 12. 1975
12	Vít Havel	30. 6. 1978
13	Pavel Tříška	25. 10. 1981
14	Marek Dvořák	11. 11. 1984
15	Ivo Studený	31. 12. 1984
16	Ivana Klímová	31. 12. 1984
17	Jitka Burková	31. 12. 1984
18	Vítek Urban	26. 6. 1986
19	Hana Stodůlková	
20	Pavčina Tomášková	31. 12. 1988
21	Jaroslav Suský	10. 11. 1991
22	Tereza Urbanová	22. 7. 1994
23	Hana Vykoukalová	16. 11. 1997
24	Hana Malá	14. 11. 1999
25	Kristýna Trojanová	31. 12. 1999
26	Vlastimil Malý	31. 12. 2000
27	Martin Kubín	31. 12. 2000
28	Jan Kačer	31. 12. 2002

Čestní členové ZS

Číslo	Čestný člen	Přídomek	Schváleno
1	Leopold Mazáč	(+++ 27. 11. 1997 +++) vlastivědný pracovník Českomoravské vysočiny, který aktivně pomáhal při zahájení vlastivědné práce ZS	1. 11. 1954
2	Mojmír Kyselka	první vedoucí, který prováděl s oddílem vlastivědnou práci	1. 11. 1954
3	Ivan Šráček	(+++ 21. 9. 1983 +++) první vedoucí ZS	1. 9. 1956
4	Čeněk Kubeš	věrný průvodce a opatrovatel ZS	1. 1. 1956
5	Zdeněk Růžička	kamarád a ochránce ZS	1. 11. 1970
6	Eva Prokopová	zasloužilá kuchařka	1. 11. 1978
7	Jaroslav Suský	náš kamarád a spolupracovník	1. 11. 1989
8	Ing. Vlastimil Malý	náš kamarád a spolupracovník	1. 4. 1996
9	Jiří Blaha	náš kamarád a kuchař	1. 11. 1996
10	Jitka Kačerová	ochránkyně ZS	1. 11. 1996
11	Zuzana Trojanová	naše kamarádka a spolupracovnice	31. 12. 2001

Vedoucí oddílů v letech 1971 – 2003

Školní rok	Života v přírodě	Kulturní historie	Lesní moudrosti	Ochrany přírody
1971 – 72		Pavel Šmíd		Pavel Tříška
1972 – 73	Petr Kudláček, Jiří Mičánek	Hana Skládanková	Miroslav Toman	Pavel Tříška
1973 – 74	Petr Boháček	Hana Skládanková	Miroslav Toman	Pavel Tříška
1974 – 75	Jiří Mičánek	Hana Skládanková	Pavel Tříška	Marta Jamborová
1975 – 76	Marta Krémová	Marta Jamborová	Ivan Pšikal	Petr Pšikal
1976 – 77	Vít Havel	Miroslav Toman	Ivan Pšikal	Petr Pšikal, Petr Boháček
1977 – 78	Pavel Šmíd	Miroslav Toman	Vít Havel	Petr Boháček
1978 – 79	Pavel Šmíd	Helena Tříšková	Radim Fišer	Petr Jirásek
1979 – 80	Pavel Šmíd	Helena Tříšková	Radim Fišer	Vít Havel
1980 – 81	Ivana Klímová	Helena Tříšková	Helena Valířková (sam. druž.)	Ivo Hložánek
1981 – 82	Ivana Klímová	Miroslav Toman	Ivo Studený	Pavel Šmíd
1982 – 83		Marek Dvořák	Ivo Studený	Pavel Šmíd
1983 – 84		Vítek Urban	Ivo Studený	Pavčina Tomášková
1984 – 85		Vítek Urban	Ivo Studený	Pavčina Tomášková
1985 – 86		Silva Šikralová	Josef Jeřábek	Jaroslav Trepeš
1986 – 87		Marcela Handlová	Ivo Studený	Jaroslav Trepeš
1987 – 88	Jitka Burková	Vítek Urban		Pavel Šmíd
1988 – 89	Jitka Burková	Vítek Urban		Pavel Šmíd
1989 – 90	Jitka Suská (Burková)	Vítek Urban	Vlasta Tišnovská	Pavel Šmíd
1990 – 91	Jitka Suská	Vítek Urban	Vlasta Tišnovská	Hana Vykoukalová
1991 – 92		Hana Komárková	Jaroslav Suský	Hana Vykoukalová
1992 – 93		Hana Komárková	Jaroslav Suský	Hana Vykoukalová
1993 – 94		Hana Komárková	Jaroslav Suský	Hana Vykoukalová
1994 – 95		Hana Komárková	Jaroslav Suský	Hana Vykoukalová
1995 – 96	Zdeněk Foret	Hana Komárková	Jaroslav Suský	Hana Vykoukalová
1996 – 97	Kristýna Trojanová	Hana Komárková	Jaroslav Suský	Hana Vykoukalová
1997 – 98	Kristýna Trojanová	Hana Komárková	Jaroslav Suský	Hana Vykoukalová
1998 – 99	Kristýna Trojanová	Hana Malá (Komárková)	Martin Kubín	Hana Vykoukalová
1999 – 00	Kristýna Trojanová	Jan Kačer	Martin Kubín	Olga Navrátilová
2000 – 01	Kristýna Trojanová	Jan Kačer	Martin Kubín	Olga Navrátilová
2001 – 02	Zuzana Vrbková	Jan Kačer	Michal Janík	Martin Vištor
2002 – 03	Jakub Černý	Jan Kačer	Michal Janík	Jan Rudý

Vedoucí oddílů v letech 1971 – 2003

Školní rok	Tis	Krtci	Ježci	Hospodářského zeměpisu
1971 – 72			Hana Skládanková	
1972 – 73			Ivan Pšikal	
1973 – 74			Ivan Pšikal	
1974 – 75			Ivan Pšikal	
1975 – 76			družina oddílu Života v přírodě	
1976 – 77				
1977 – 78				
1978 – 79				Ivo Studený
1979 – 80				Ivo Studený
1980 – 81				Ivo Studený
1981 – 82				
1982 – 83		Jitka Burková	Ivana Klímová	
1983 – 84		Jitka Burková	Ivana Klímová	
1984 – 85		Jitka Burková	Hana Stodůlková	
1985 – 86		Jitka Burková	Hana Stodůlková	
1986 – 87		Jitka Burková	Vít Havel	
1987 – 88				
1988 – 89				
1989 – 90				
1990 – 91				
1991 – 92	Vítek Urban		družina oddílu Lesní Moudrosti	
1992 – 93	Vítek Urban		družina oddílu Lesní Moudrosti	
1993 – 94	Vítek Urban			
1994 – 95	Vítek Urban			
1995 – 96	Vítek Urban			
1996 – 97	Vítek Urban			
1997 – 98	Jana Božková			
1998 – 99	Jana Božková			
1999 – 00	Zdeněk Foret			
2000 – 01	Michaela Marková			
2001 – 02	Michaela Marková			
2002 – 03				

Vedoucí ZS v letech 1953 – 2003

Školní rok	Vedoucí ZS	Školní rok	Vedoucí ZS	Školní rok	Vedoucí ZS
1953 – 54	Ivan Šráček	1970 – 71	Jindřich Kačer	1988 – 89	Vítek Urban
1954 – 55	Ivan Šráček	1971 – 72	Hana Skládanková	1989 – 90	Vítek Urban
1955 – 56	Ivan Šráček	1972 – 73	Hana Skládanková	1990 – 91	Jaroslav Suský
1956 – 57	Borek Nejezchleb	1973 – 74	Hana Skládanková	1991 – 92	Jaroslav Suský
1957 – 58	Ivan Šráček	1974 – 75	Miroslav Toman	1992 – 93	Vítek Urban
1958 – 59	Ivan Šráček	1975 – 76	Miroslav Toman	1993 – 94	Vítek Urban
1959 – 60	Jiří Bartoň	1976 – 77	Miroslav Toman	1994 – 95	Vítek Urban
1960 – 61	Jiří Bartoň	1977 – 78	Miroslav Toman	1995 – 96	Vítek Urban
1961 – 62	Vít Fridrich	1978 – 79	Vít Havel	1996 – 97	Hana Vykoukalová
1962 – 63	Vít Fridrich	1979 – 80	Miroslav Toman	1997 – 98	Hana Vykoukalová
1963 – 64	Vít Fridrich	1980 – 81	Miroslav Toman	1998 – 99	Hana Vykoukalová
1964 – 65	Vít Fridrich	1981 – 82	Miroslav Toman	1999 – 2000	Hana Vykoukalová
1965 – 66	Vít Fridrich	1982 – 83	Miroslav Toman		Martin Kubín
1966 – 67	Jelena Jamborová	1983 – 84	Marek Dvořák	2000 – 2001	Martin Kubín
	Jindřich Kačer	1984 – 85	Marek Dvořák	2001 – 2002	Martin Kubín
1967 – 68	Jindřich Kačer	1985 – 86	Vítek Urban	2002 – 2003	Jakub Černý
1968 – 69	Jindřich Kačer	1986 – 87	Vítek Urban		
1969 – 70	Jiří Neuman	1987 – 88	Vítek Urban		

Letní expedice ZS PCV

1.	1953	Českomoravská vrchovina – Prudká u Doubravníku	27.	1979	Českomoravská vrchovina – Žirovnice (Šejb)
2.	1954	Beskydy – Bečvice	28.	1980	východní Čechy – Kozínek
3.	1955	jižní Čechy – Bečice u Bechyně *)	29.	1981	západní Čechy – Bečov nad Teplou
4.	1956	Orava – Váh – Nízké Tatry – Hron	30.	1982	východní Čechy – Kozínek
5.	1957	Posázaví – Žďár nad Sázavou – Benešov	31.	1983	Bílé Karpaty – Krivoklát
6.	1958	„Partyzánská“, Javorníky – Podtáté	32.	1984	východní Slovensko – Jablonov pri Levoči
7.	1959	„Budovatelská“, Šumava – Železná Ruda	33.	1985	východní Čechy – Kozínek
8.	1960	Českomoravská vrchovina – Žďár nad Sázavou – Brno	34.	1986	Beskydy – Lidečko
9.	1961	Nízké Tatry – Horná Lehota u Brezna	35.	1987	severní Morava – Štítý
10.	1962	jižní Čechy – Šebestov **)	36.	1988	Českomoravská vrchovina – Žirovnice (Šejb)
11.	1963	severní Čechy – Litoměřice – Česká Lípa ***)	37.	1989	Orava – Tvrdošín a Ochodnica
12.	1964	Beskydy – Čeladná	38.	1990	Českomoravská vrchovina – Lubná u Poličky
13.	1965	Strážovská hornatina – Zliechov	39.	1991	Strážovská hornatina – Valaská Belá
14.	1966	Jeseníky – Starý Rejvíz	40.	1992	Českomoravská vrchovina – Lubná u Poličky
15.	1967	Nízké Tatry – Kravany	41.	1993	Český ráj – Malá Skála
16.	1968	Šumava – Peklo u Hartmanic	42.	1994	Českomoravská vrchovina – Mrákotín
17.	1969	Matějovec (I.), severní Čechy (II.), Orava (III.), Javorníky (IV.)	43.	1995	severní Morava – Horní Studénky
18.	1970	Orlické hory	44.	1996	Šumava – Husinec a Stachy
19.	1971	Českomoravská vrchovina – Heřmanec	45.	1997	severní Morava – Horní Studénky
20.	1972	severní Čechy – Lovosice – Liberec	46.	1998	Českomoravská vrchovina – Mrákotín
21.	1973	jižní Čechy – Mikoly u Kaplice	47.	1999	Beskydy – Rožnov pod Radhoštěm, Staré Hamry a Jablunkov
22.	1974	Strážovská hornatina – Beluša	48.	2000	severní Morava – Horní Studénky
23.	1975	Šumava – Kašperské Hory	49.	2001	střední Slovensko – Banská Štiavnica
24.	1976	Českomoravská vrchovina – Žirovnice (Hájek)	50.	2002	Českomoravská vrchovina – Pulkovský mlýn
25.	1977	východní Slovensko – Jablonov pri Levoči	51.	2003	východní Čechy – Stárkov
26.	1978	východní Čechy – Kozínek ****)			

*) někdy se udává název Bechyně – Třeboň podle pochodu, který následoval po táborové části expedice

***) někdy se udává název Povltaví

****) někdy se udává název České středohoří, ale podle archivních dokumentů touto oblastí procházela jen menší část trasy

*****) někdy se udává jako místo táboření Bezděkov nad Metují. Je to sice nejbližší, ale přesto poměrně vzdálená vesnice. Kozínek je název blízkého mlýna, a tímto názvem jsme naše tábořiště vždy označovali.

Zimní expedice ZS PCV

1.	1954 – 1955	Jeseníky, Branná	25.	1979 – 1980	Orlické hory, Suchý vrch
2.	1955 – 1956	Orlické hory, Plasnice	26.	1980 – 1981	Kysuce, Ochodnica
3.	1956 – 1957	Beskydy, Horní Lomná	27.	1981 – 1982	Kysuce, Ochodnica
4.	1957 – 1958	Orlické hory, Prázova bouda	28.	1982 – 1983	Kysuce, Ochodnica
5.	1958 – 1959	Orlické hory, Prázova bouda	29.	1983 – 1984	Jeseníky, Široká Niva
6.	1959 – 1960	Jeseníky, Horní Lipová	30.	1984 – 1985	Jeseníky, Široká Niva
7.	1960 – 1961	Jeseníky, Harrachov u Rýmařova	31.	1985 – 1986	Hanušovická vrchovina, Bohdík
8.	1961 – 1962	Orlické hory, Černá Voda u Orlického Záhoří	32.	1986 – 1987	Hanušovická vrchovina, Hartíkov
–	1962 – 1963	se zimní expedice nekonala	33.	1987 – 1988	Hanušovická vrchovina, Pleče u Jindřichova
9.	1963 – 1964	Orlické hory, Neratov	34.	1988 – 1989	Jeseníky, Branná
10.	1964 – 1965	Orlické hory, Neratov	35.	1989 – 1990	Jeseníky, Staré Město pod Sněžníkem
11.	1965 – 1966	Strážovské vrchy, Zliechov	36.	1990 – 1991	Jeseníky, Jeseník
12.	1966 – 1967	Jeseníky, Rejvíz	37.	1991 – 1992	Jeseníky, Jeseník
13.	1967 – 1968	Jeseníky, Rejvíz	38.	1992 – 1993	Jeseník, Jeseník
14.	1968 – 1969	Beskydy, Dolní Bečva; Jeseníky, Kouty nad Desnou	39.	1993 – 1994	Beskydy, Frenštát pod Radhoštěm
15.	1969 – 1970	Jeseníky, Žďárský potok, Pocheň a Kouty nad Desnou	40.	1994 – 1995	Beskydy, Frenštát pod Radhoštěm
16.	1970 – 1971	Jeseníky, Vrbno pod Pradědem	41.	1995 – 1996	Jeseníky, Karlovice
17.	1971 – 1972	Jeseníky, Železná	42.	1996 – 1997	Beskydy, Frenštát
18.	1972 – 1973	Jeseníky, Staré Město pod Sněžníkem	43.	1997 – 1998	Králický Sněžník, Králíky
19.	1973 – 1974	Orlické hory, Štítý	44.	1998 – 1999	Králický Sněžník, Králíky
20.	1974 – 1975	Jeseníky, Adolfovice	45.	1999 – 2000	Králický Sněžník, Králíky
21.	1975 – 1976	Jeseníky, Loučná nad Desnou	46.	2000 – 2001	Jeseníky, Velké Losiny
22.	1976 – 1977	Jeseníky, Loučná nad Desnou	47.	2001 – 2002	Kysuce, Čadca (SR)
23.	1977 – 1978	Beskydy, Morávka	48.	2002 – 2003	Šumava, Vimperk
24.	1978 – 1979	Kysuce, Ochodnica			

Seznam pochodů od rozdělení ZS (8. 5. 1971)

SPOLEČNÝ NOCLEH VŠECH ODDÍLŮ:

Rok	Jarní pochod	Květnový pochod	Podzimní pochod
1971		ryb.Pyšelák	Sloup, Jedovnice
1972	Březová, Nová Lhota	Osová Bítýška (úd. Bítýšky)	Blansko, Černá Hora
1973	Ketkovice, Mohelno	Studenec(rybník Hlad)	Letovice, Černovice
1974	Buchlovice, Salaš	Sklené n. Oslavou (Tešíkův rybník)	Kněžice, Třešt
1975	Mor. Budějovice, Bítov, Vranov	Šubířov (Nectavské louky)	Blansko, Sloup
1976	Mohelno(I.odd.), Ivančice(ostatní)	ryb. Pyšelák	Budišov, Vel. Meziříčí
1977	Koryčany	údolí Chvojnice	Letovice
1978	Lednice	Nihov (nad tunelem)	Třebíč
1979	Nové Město n.M., Ždár n.S.	Studenec (ryb. Štěpánek)	Ivančice
1980	Křtiny	Perná, Mikulov	Tišnov, Doubravník
1981	Jevišovice	Jedovnice (ryb. Budkovan)	Ždánice
1982	Jevíčko	Rozsochy (Domanínský ryb.)	Velké Meziříčí
1983	Dalečín	Lískovec u Koryčan (lom)	Polná
1984	Bobrová	Studenec (ryb. Kačíř)	Sloup
1985	Ptení	Biskoupky (údolí Jihlavy)	Nýrov
1986	Velké Meziříčí	Kobedice (ryb. Horáček)	Velké Opatovice
1987	Ratíškovice	Vladislav (údolí Mlýnského potoka)	Rakvice, Lednice
1988	Znojmo, Jevišovice	Radostice (háj. Spálené seno)	Dolní Loučky
1989	Velké Pavlovice	Pyšel (úd. Podkovy)	Ždánice
1990	Radostín n. Oslavou	Hluboké u Náměště n. Oslavou	Ivančice
1991	Městečko Trnávka	Kloboučky u Bučovic („Vlčí“louka)	Jihlava
1992	Stupava, Buchlovice	Bukovinka (hřiště)	Černá Hora
1993	Holešov	Dvořiště (pod zř. Aueršperk)	Křižanov
1994	Znojmo	Chlébské („údolí bledulí“)	Třebíč
1995	Hustopeče	Meziboří (údolí Libochovky)	Nedvědice
1996	Nížkov	Salaš (Zlacká studánka)	Ivančice, Mor. Krumlov
1997	Hodonín	údolí Říčky	Boskovice
1998	Chvalčov u Bystrice p. Host.	Meziboří (úd. Libochovky)	Velké Meziříčí
1999	Jihlava	Okrouhlá („Vlčí“louka u Pstruhového p.)	Jevíčko
2000	Kyjev	Holštejn (údolí Bílé vody)	Lednice
2001	Třebíč	Světnov (ryb. Strž)	Borové u Políčky
2002	Litovel	Lačnov u Lysic (údolí Lhotského potoka)	Buchlovice
2003	Nedvědice	Hartvíkovice (Wilsonova skála)	

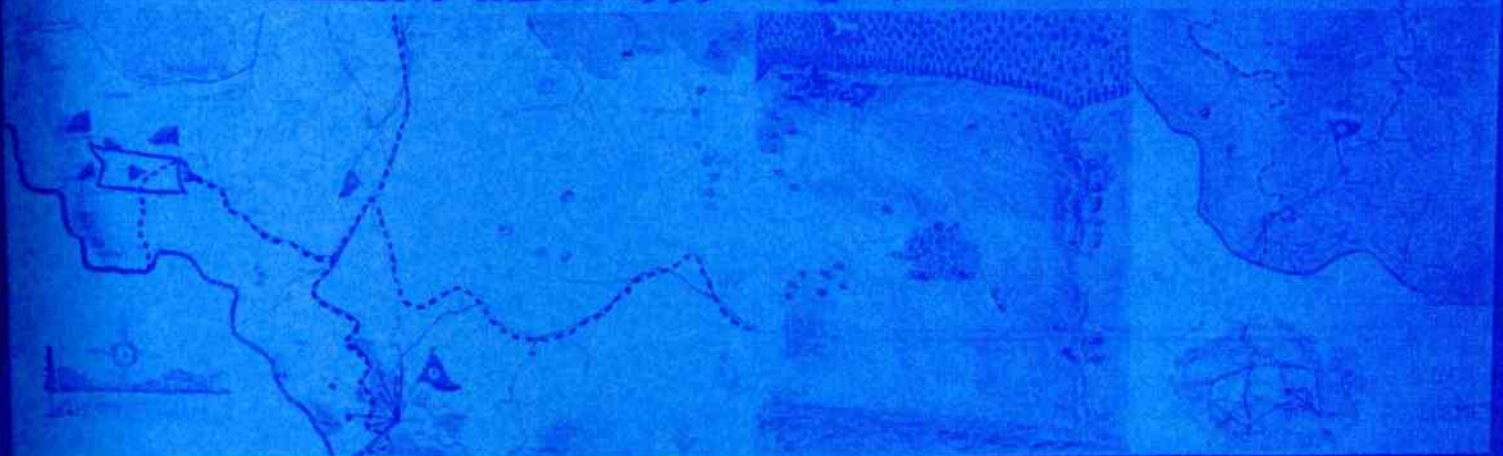
Obsah

ÚVOD	1
PREHISTORIE ZEMĚPISNÉ SPOLEČNOSTI „PO CESTÁCH VLASTI“ (Mojmír Kyselka)	2
MOJE PIONÝRSKÉ LÉTO (Hana Skládanková)	5
DOPIS, KTERÝM BYLA ZALOŽENA ZEMĚPISNÁ SPOLEČNOST KPD V BRNĚ „PO CESTÁCH VLASTI“ ...	7
„GLOBUS“, SPOLEČNOST MLADÝCH ZEMĚPISCŮ (Pavel Tříška)	8
IVAN ŠRÁČEK (Libor Pecha)	9
STRUČNÁ HISTORIE LET 1953 – 1959 (Pavel Tříška)	12
ČLENOVÉ ZS V ORLICKÝCH HORÁCH (Vítek Urban)	15
OD ZÁŘÍ 1959 DO ZÁŘÍ 1962 (Jiří Bartoň)	16
NĚKOLIK ARCHIVNÍCH ZPRÁV O LETECH 1962 – 1964 (Vítek Urban)	22
1965 – 1983 (Pavel Tříška)	24
1974 – 1999 (Vítek Urban s komentáři Pavla Šmída)	33
1999 – 2003 (Vlastimil Malý)	38
ZS VČERA A DNES (členové současného KV, ilustrace Zdeněk Zatloukal)	44
 Vlastivědci, lektori, vedoucí, čestní členové ZS	57
Vedoucí oddílů v letech 1971 – 2003	66
Vedoucí ZS v letech 1953 – 2003	68
Letní expedice ZS PCV	69
Zimní expedice ZS PCV	70
Seznam pochodů od rozdělení ZS (8. 5. 1971)	71

VII. VÝZKUMNÁ PIONÝRSKÁ EXPEDICE II. BUDOVATELSKÝ TÁBOR 1959

ZS PCV BRNO
ŠUMAVA-CHODSKO

III. VLASTIVĚDNÝ METODICKÝ POCHOD AKTIV. ZS PCV 1959

POCHOD TRATÍ ŠUMAVSKÝCH PÍSTIČEK DO Š. PÍSTIČEK

Sborník sestavili členové Zeměpisné společnosti „PCV“ ve spolupráci s Kruhem přátel.
Fotografie z archivu ZS PCV, Jiřího Bartoně a Jindřicha Kačera.
Kresby: Zdeněk Zatloukal.
Sborník vydala ZS PCV v roce 2003.
Sborník vytisklo nakladatelství MRAVENEČ.
Náklad 450 ks